

TAMÁSI LÁSZLÓ ANDRÁS

A MAGYAR NŐIKARI KÓRUSMŰVÉSZET
1990-2010 KÖZÖTT

DLA DOKTORI ÉRTEKEZÉS

2014

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28. számú művészet- és művelődéstörténeti tudományok
besorolású doktori iskola

A magyar nőikari kórusművészet
1990-2010 között

TAMÁSI LÁSZLÓ ANDRÁS

DLA DOKTORI ÉRTEKEZÉS

2014

Tartalomjegyzék

Köszönetnyilvánítás.....	III
Bevezetés.....	IV
1. Triquetra.....	1
1.1. A kortárs zene értelmezésének aspektusai.....	3
1.1.1 Zeneszerzői indíttatások.....	5
1.1.2 Karnagyok és a kortárs zene.....	8
1.1.3 A kórus és a kortárs zene.....	11
1.2. Műfaji elkülönülés.....	15
2. A magyar nőikari a cappella kórusművészet 1990-től napjainkig.....	18
2.1. A magyar nőikari a cappella kórusmű gyűjtemény konstrukciós elvei.....	18
2.2. Előzmények – hatások – újszerűségek.....	20
3. A szövegválasztás.....	43
3.1. A szövegválasztás spektrumai.....	47
3.2. Magyar nyelvű világi és egyházi szövegek.....	49
3.3. Latin, vegyes és egyéb nyelvű szövegek.....	60
4. Madrigál a XXI. század küszöbén.....	72
4.1. Selmeczi György – Zrínyi Miklós: Due madrigali.....	74
4.2. Tóth Péter: Magyar madrigálok.....	78
4.3. Kocsár Miklós – Kölcsey Ferenc: Négy madrigál.....	87
4.3.1. A kör ereje.....	87
4.3.2. Kölcsey Ferenc.....	88
4.3.3. A mű gyökerei – „Kölcsey személye madrigálba öntetett”.....	90
4.3.4. Kocsár Miklós – Kölcsey Ferenc – Szilágyi Imre: Négy madrigál.....	92
5. Konklúzió.....	109
5.1. Függelék 1. A magyar nőikari a cappella kórusmű gyűjtemény 1990-től napjainkig.....	111
5.2. Függelék 2. A magyar nőikari a cappella kórusművek	

1990-től gyűjtemény adatainak forrásai.....	172
5.3. Függelék 3. A magyar nőikari a cappella kórusművek szövegválasztásának magyar szerzői.....	178
5.4. Függelék 4. Kölcsey Ferenc verseinek megzenésítései.....	183
Bibliográfia.....	188
Mellékletek.....	194
1. Meghívó – Kortárs-Zenei Fórum. 1987. május 23.....	194
2. Selmeczi György – Zrínyi Miklós: Due madrigali 1. tétel.....	196
3. Kocsár Miklós – Kölcsey Ferenc: Négy madrigál.....	199

Köszönetnyilvánítás

Elsősorban köszönettel tartozom feleségemnek és családomnak, akik mindvégig mellettem álltak és segítettek kutatásomban, valamint a debreceni Kölcsey Kórus tagjainak, akik tudományos munkám elkészültéhez támogatásukkal évek óta jelentősen hozzájárultak.

Köszönöm a segítségét és információját a több mint 50 zeneszerzőnek vagy jogutódjának, akik munkám iránt maximális érdeklődést tanúsítottak, s önzetlen segítségükkel műveiknek adatait, kottáit a rendelkezésemre bocsátották.

Dr. Arany János tanár úr hasznos észrevételekkel, szakmai tanácsokkal, elméleti kérdések felvetésével segítette gondolkodásomat. Dr. Jánosi Zoltán professzor úr, mint a Kölcsey Társaság elnöke Kölcsey Ferenc irodalomtörténeti háttérének megvilágításával, Dr. Heltai Pál címzetes egyetemi tanár úr a dolgozat angol nyelvű részeinek fordításával nyújtott pótolhatatlan segítséget munkám elkészültéhez.

Ezúton mondok köszönetet a debreceni Méliusz Juhász Péter Zenei Könyvtár, a Debreceni Egyetem Nemzeti és Zeneművészeti Könyvtár munkatársainak, akik láthatatlan segítőként kitartóan segítettek mindvégig kutatómunkámat.

Hálás köszönetemet fejezem ki Soltész Éva, Duffek Ildikó és Vassné Katona Adrienn tanárnőknek, akik segítségemre voltak választott témám mélyebb feldolgozásában.

Végül, de nem utolsósorban köszönetemet fejezem ki Kiss Zoltán tanár úrnak, a számomra nagy segítséget jelentő szerkesztési feladatok megoldásáért.

Tamási László

2014. február 20.

Bevezetés

Társadalmunk egyre gyorsabb ütemben változik, a rendelkezésre álló tudás fénysebességgel gyarapodik, a média, az internet és a különböző oktatási formák segítségével. Illúzió tehát azt gondolni, hogy ebben a rohamos fejlődésben a zenei nevelés és ezen belül a kóruskultúra változatlan marad. A magyar kórusmuzsika pedig teljesen egyedi területe a magyar kortárs zenének, az alkotók, a karnagyok és az előadók szempontjából is.

A doktori értekezés a magyar kóruskultúránk egyik szegmensére, a kortárs magyar nőikari irodalomra – s ezen belül is az a cappella kompozíciókra – fókuszál, amelyek az elmúlt 24 évben, 1990-től napjainkig keletkeztek.

A disszertációban szeretném bemutatni milyen széles háttérrel kell rendelkeznie a karnagnak, a kotta kézbevételeitől a hangversenytermi bemutatóig. Hogy művészi produkció jöhessen létre, annak számos fázisáról, módszertani lépéseiről jó néhány tankönyv, tanulmány jelent meg. Ugyanakkor ezek a művek nem tárgyalják a zeneszerzők, karnagyok, a produkciót ténylegesen létrehozó kórusok és annak tagjainak elvárásait, indíttatásait, intellektuális és érzelmi attitűdjeit.

Címválasztásom fundamentumát is ez definiálta – „triquetra”¹, amely az univerzum aspektusainak hármasságát szimbolizálja.²

¹ Román kori díszítmény, mely a Szentháromságot jelképezi. *Révai Nagy Lexikona XVIII.kötet. Az ismeretek enciklopédiája.* Budapest: Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, 1911. 489.o.

² A triquetra vagy hármás hurok egy ősi misztikus jelkép, amit a kereszténységben szentháromság szimbólumként ismernek. Elsősorban azokat az ábrákat hívják így, amelyek három, egymáshoz képest 120 fokos szögben elhelyezett mandorlaszerű hurokból állnak, s lehetnek lekerekítettek, csúcsosak vagy szögletesek is. A triquetra szó a latin tri-quetrus (három sarokkal rendelkező) összetétele.

Az egész tanulmány olyan hármás egységekre fókuszál, amely determinálta választott témám egész gondolatmenetét.

Első kiindulási pontként a zeneszerző-karnagy-kórus kapcsolatát illusztrálom. Ennek alapjaként az elmúlt negyed évszázad olyan szakmai megbeszéléseinek, konferenciáinak az anyagát tekintem át, amelyek a zeneszerzői és karnagy indíttatásokra fókuszálnak. A számos ilyen témájú kerekasztal beszélgetésből három időszakot, amelyek részint körülölelik, részint a periódus felező idejében részletesebben tárgyalják a fenti tárgykört.

Az első idézett kerekasztal beszélgetés 1987-ben Debrecenben zajlott le Kortárs-Zenei Fórum³ címmel. A megbeszélésen, amelyet Maklári József és Kocsár Miklós vezettek többek között Farkas Ferenc, Huszár Lajos, Vajda János, Mohay Miklós zeneszerzők, valamint Szesztay Zsolt, Kövics Zoltán, Potyók Balázs, Baricsa Edit, Sebestyén Farkas Ilona, Vinceffy Adrienn és a dolgozat írója, mint karnagy vett részt. Ennek anyagát régi magnó felvételen és saját jegyzeteim között őriztem meg.

Ezen időszak gerincén két hasonló találkozó anyagát választottam ki. 2001-ben Debrecenben a Bárdos Szimpózium⁴ keretében történt eszmecsere résztvevői: Daróczi Bárdos Tamás, Huszár Lajos, Mohay Miklós, Tóth Péter zeneszerzők, Mindszenty Zsuzsanna, Sapszon Ferenc id., Szabó Dénes, Tóth Ágnes, Török Ágnes karnagy. A beszélgetést Körber Tivadar közreműködésével Ittész Mihály vezette.

2002-ben az Első Magyar Karvezető Konferencia⁵ jegyében Budapesten, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen történt a kerekasztal beszélgetés. A Fórumot Kollár Éva vezette, résztvevői Gyöngyösi Levente, Mohay Miklós és Tóth Péter zeneszerzők voltak.

A vizsgált időszakot bezáró beszélgetést 2012-ben szintén Debrecenben Zeneszerzők fóruma⁶ címmel rendezték meg a Bárdos Szimpózium keretében. Ezt a

³ *Kortárs-Zenei Fórum*. Debrecen, 1987. május 23. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hangversenyterme. Rendezők: Kórusok Országos Tanácsa, Magyar Zeneművészek Szövetsége, Debreceni Kölcsey Művelődési Központ. A beszélgetés hangfelvételét lejegyezte: Dr. Dsupin Borbála.

⁴ Bárdos Szimpózium 2001. – „*Kerekasztal beszélgetés*”. Debrecen, 2001. március 25. Debreceni Egyetem Konzervatóriuma. Szerkesztette: Ittész Mihály.

⁵ Első Magyar Karvezető Konferencia. – *Fórum 2. Fiatal zeneszerzők a jövő kórusaiért*. Budapest, 2002. május 25-26. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. Szerkesztette: Kollár Éva.

⁶ Bárdos Szimpózium 2012. – *Zeneszerzők fóruma*. Debrecen, 2012. március 25. Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar. A beszélgetés hangfelvételét lejegyezte: Veres Anett egyetemi hallgató.

beszélgetést Ittész Mihály vezette. A résztvevői Szőnyi Erzsébet, Daróczi Bárdos Tamás, Tóth Péter és Horváth Márton Levente voltak.

E témához kapcsolódóan még négy karnaggal készítettem interjút, Mindszenty Zsuzsánnával⁷, Török Ágnessel⁸, Berkesi Sándorral⁹, és Tardy Lászlóval¹⁰. A kórus és a kortárs zene kapcsolatának tanulmányozásához olyan kórusénekeseket kerestem, akik az elmúlt 15-20 évben olyan együttesben énekeltek, ahol a kortárs művek folyamatosan repertoáron voltak/vannak. A kérdésfeltevés szempontjából a legcélravezetőbb volt a 35 éves debreceni Kölcsey Kórus tagjai véleményének a feltérképezése, akiknek énekeseivel az interjúkat készítettem.

Dolgozatomban gyakran igyekszem szó szerint idézni zeneszerzőket, karnagyokat, kórustagokat, hogy ezzel is éreztessem milyen sokszínű az adott kérdésről a véleményalkotásuk és milyen apró, szinte árnyalatnyi különbségekkel fogalmaznak. Stílusát tekintve egy kerekasztal beszélgetés szabadabb megnyilatkozás, mint egy írott anyag, azonban szakmai szempontból sokkal szélesebb spektrumot ölel fel. Ezen összetevők alapján állt össze dolgozatom **1. fejezete** a zeneszerzői, karnagyai és kórusénekesi indíttatások a kortárs zene témakörében.

Jelen tanulmány feladatának tekintette az elmúlt negyed század nőikari a cappella kórustermésének lajstromba vételét. Teljes körűen szerettem volna felkutatni ezen időszak alatt keletkezett műveket, de nem zárhatom ki annak lehetőségét, hogy még mindig vannak fiókban megbújó kompozíciók. Ennek pontosításához, összegyűjtéséhez kortárs zeneszerzőinkkel, vagy jogutódjukkál vettem fel a kapcsolatot. Ebből született meg és szűkült le kutatásom legterjedelmesebb része, a nőikari a cappella kompozíciókat komponáló zeneszerzők műveinek táblázatos formában található műjegyzéke. Egyediségét bizonyítja, hogy ilyen jellegű összeállítás eddig még nem készült. Terjedelme miatt (80 oldal) a dolgozat elméleti részébe nem volt elhelyezhető, ezért a Függelék 1. részben található meg. Szerkesztésének, összeállításának konstrukciós elvei azonban a dolgozaton belül, a dolgozat **2. fejezetében** olvasható. Erre épül a következő

⁷ Mindszenty Zsuzsánna karnagy levele alapján – 2013. 11. 25.

⁸ Török Ágnes karnagy levele alapján – 2013. 11. 05.

⁹ Berkesi Sándor karnagy levele alapján – 2013. 11. 05.

¹⁰ Tardy László karnagy levele alapján – 2013. 10. 21.

fejezetrész, amely az előzmények, hatások és a stílusjegyek alapján történt vizsgálatomat illusztrálja.

A műjegyzék összeállításánál, illetve a dolgozatban jelölt művek esetében a stílárius elemek szemléltetésénél személyes szimpátia nem vezetett, egy praktikus ok irányított, hogy minél szélesebb palettát nyújtsak a téma iránt érdeklődőknek, így majd saját lehetőségük szerint választhatnak az összegyűjtött művek közül.

Hogy mi számít nőikari (női kari) műnek, azt elsősorban a zeneszerzők kottába beírt instrukciója alapján, illetve az egyneműkar megjelöléskor a zenei faktúra és a szöveg tartalma szerint rendeztem. 58 zeneszerző 461 művét találtam meg, s ez az adat nem tartalmazza, amikor több tétel szerepel ciklusban egy címmel, s a különböző tételek önálló műként születtek, s így is előadhatók. E nagy mennyiségű kompozíció esetében a művek önálló elemzését, tudományos vizsgálatát nem engedik meg a tanulmány keretei, azonban dolgozatom legfontosabb részének tartom, hogy karnagyok, zeneszerzők elé tárjam, milyen is az a helyzetkép, amely a jelenkori magyar kórusirodalomnak e szegmenséről ad képet. A disszertációban megpróbálom felvázolni, hogy milyen az a karvezetői háttér, amely alapján a kórustagokhoz közelebb lehet vinni a kompozíciót, ismeretelméleti, intellektuális és érzelmi szinten.

Ugyanakkor releváns tényező, hogy mintegy 380 kottatárban lévő saját és könyvtárakban fellelhető kotta és e zeneszerzők korábbi művei alapján néhány stílárius, szövegkezelési jelenséget mutassak be a teljesség igénye nélkül.

A kórusművek vizsgálatát elsősorban a szövegválasztás szempontjából volt célszerű megközelíteni, ugyanis a szerzők, karnagyok és az előadók szempontjából jóformán elsődlegességgel bír. E témát taglalja a disszertáció **3. fejezete**, melyben a komponált zeneművek szövegének spektrumait vizsgáltam, de itt is célszerűnek látszott a szűkítés, elsősorban a magyar és a vegyes nyelvezetűekre fókuszálva.

A dolgozat befejező, **4. fejezetében** – egy olyan zenei „műfajt”, *a madrigált* választottam ki, amely nyolc zeneszerző kompozíciójának címében is megjelenik. Ezek közül hármát emeltem ki, amely a műfaj specifikumait legfőképpen tükrözi. E műveken keresztül kísérlem meg – a szöveg-zene kapcsolatában – bemutatni a legjellegzetesebb sajátosságokat.

Selmeczi György Zrínyi Miklós olasz nyelvű versére komponált *Due madrigali* című művét, amelynek első tételében a szöveg és a zene kapcsolatára igyekszem rávilágítani.

Mint ötlet, és mint megvalósítás különös helyet foglalnak el Tóth Péter oeuvre-jében a *Magyar Madrigálok* női karra. Az összefoglaló cím szókombinációja teljesen egyedi. A madrigál zenei változatosságát magyar népi szövegek kizárólagos felhasználásával hozza létre, sokféle zenei formálási ötlettel 11 művet magába foglaló ciklusban.

Kocsár Miklós Négy madrigál című kompozíciója Kölcsey Ferenc versére íródott. Visszautalva a „triquetra”-ra – *Kölcsey Ferencről*, verseinek megzenésítéséről, *Kocsár Miklós* kompozíciójáról és *Szilágyi Imre* képzőművész alkotásáról írok annak jegyében, hogy egy kórusnak és karnagyának milyen kötelezettségei vannak névadójával szemben, valamint ezt kitágítva a kórustagoknak milyen igényei vannak a kottaképen kívül a partitúra mélyebb értelmezése iránt. Kölcsey Ferenc műveinek vizsgálata közben evidens volt számomra külön táblázatban is bemutatni verseinek megzenésítéseit, amelyek az 1800-as évektől kezdődően keletkeztek, s amely a disszertáció Függelék 3. részében található.

Bár 1990-től tekintem át a keletkezett kompozíciókat, de a stiláris szegmensek említésekor néhány esetben korábbi művek is bekerültek, mert az előzmények vizsgálata szempontjából fontos tényezőnek tartottam.

Az **5. fejezetben** konklúzióként olvasható következtetések, az értekezésben taglalt tézisek tájékoztató jellegű összefoglalása.

A kottamelléletek elhelyezését illetően, a könnyebb áttekinthetőség kedvéért különböző esetekben más és más megoldást választottam. Az előzményeket, hatásokat, újszerűségeket, szövegválasztásokat áttekintő fejezeteknél a sok apró kottakép töredékét helyeztem el a szöveges részbe. A Magyar madrigálok általános jellemzőit tagláló résznél csak néhány szemelvényt idézek a kottákból, a bővebben elemzésre kerülő műveknél az anyag nagyságára való tekintettel, a teljes kottaképet a Melléklet 2. és 3. fejezetében helyeztem el.

1.

Triquetra

Mottó:

Disszertációm e fejezet címének a *Triquetra* összefoglaló nevet választottam, mely nem volt a véletlen műve. Olyan hármas egységre fókuszál az egész értekezés felépítése, amelynek mottójául Tamási Áron novelláját választottam:

A magyar legény, Lőrinc betér a kocsmába, s odaül a román legény, Demeter mellé. „A román legény egyet sem szólt, hanem bizalmatlanul tekintett rá, majd azt a nagy fekete kalapját közelebb húzta magához. [...] A kocsmáros [...] hozta a fél liter bort s a kért három poharat. Lőrinc töltött az egyikbe, majd felemelte, és a román legény felé sandítva így szólt:

– Ha volna egy társam, azzal innám. De hejh! Mindig egyedül van a magyar!

A román most sem méltatta figyelemre, de érthetett magyarul, mert elévette a tarisznyáját, s abból furulyát bujtatott ki, mintha meg akarta volna mutatni, hogy a román is mindig egyedül van.

Szép karikás furulya volt, három rézkarikával, s a színe barnafényes, mint a pásztorok haja. Mindjárt a szájához emelte, és játszani kezdett rajta. Olyan szívfájdító és messze szóló dallamot fúj. [...] Majd maga elé tette a furulyát és messze nézett, mint az előbb a nóta. Lőrinc nem azt mondta neki, hogy nézzen még messzebbre, hanem felvette a furulyát, és egy szöktető nótát kezdett fűjni rajta. A román legénynek odafordult lassan a feje, mint a napraforgó, majd lassan felemelte a karját, és a Lőrinc vállára tette.

– Muzsikaszóval szép megértés van – mondta. Lőrinc abbahagyta a nótát, és így felelt:

– Mert a muzsikaszó a szívet tekinti.

Csakugyan a szívet tekintette, mert jól megindult a beszélgetés. [...] Amikor ismét ittak egy pohárral, a román olyan barátságba szökkent, hogy mindenképpen szeretett volna Lőrincnek adni valamit. Keresgélt is sokáig valami mozdítható dolog után, de szegény volt, s nem talált.

– Ne erőlted magadat, Demeter! – csillapította Lőrinc.

– De én akarom, hogy örökké megemlékezzél rólam.

– Ha olyan erősen akarod, akkor add nekem a furulyád harmadrészét, vagyis az első karikáig.

Nagyon megijedt Demeter, de amikor Lőrinc jól megmagyarázta, hogy ő csak jelképileg akarja az első karikáig, akkor Demeter boldogan ajándékozta oda neki. Még azt is mondotta, hogy örökké Lőrincre fog gondolni, amikor a szíve elévéteti véle a furulyát. S mintha Isten kormányozta volna ezt a találkozást, nemsokára egy szász legény is belépett a korcsmába.

– Tud-e maga furulyázni? – kérdezte Lőrinc.

– Semmiképpen nem – felelte a szász.

Nagy baj volt, hogy a szász nem tudott megfelelő dallamot fújni a furulyába, de valahogy mégis segítettek rajta, mert Lőrinc addig unszolta, amíg énekelt nekik egy szász éneket. Ötször-hatszor elénekeltették vele a dalt.

– Nagyon jól előre megy! – örvendezett a szász, és úgy kinyílt a szíve, hogy Lőrinc indítványára Demeter nekiajándékozta a furulya közepét. A szász nem értette, miképpen lehetséges, hogy valami az övé legyen, s mégis más vegye hasznát, de Lőrinc megmagyarázta neki.

– Ez a furulya a mi közös kincsünk – mondotta Lőrinc.”¹

A karika (gyűrű) az összetartozás, a közösség és a folyamatosság jelképe. Az örök visszatérés, a ciklikus világszemlélet kifejezője.² Aki ilyet ajándékoz arra törekszik, hogy a kiválasztott darab egyedi és utánozhatatlan legyen. Egyedülálló, mint maga a kapcsolat, mely egymásban bízók emberek között szövődik. Ez a szövetség, adott esetben a zeneszerző-karnagy-kórus szimbiózisa – egy életre szólóan szimbolizáló jelkép – különleges, egy életen át szemet, fület és lelket gyönyörködtető gyöngyszem.

¹ Tamási Áron: Erdélyi társaság. In: *Igazítás a világon* (1936-1944). II. kötet 5.

² Pál József-Újvári Edit: *Szimbólumtár. Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából*. (Budapest: Balassi Kiadó, 2001)

1.1.

A kortárs zene értelmezésének néhány aspektusa

Mi az, hogy kortárs zene? Amit ma írnak? Amin most száradt meg a tinta vagy a komputertfesték? Hogyan lehet ezt körülírni? – fogalmazták meg a kérdést 2001. március 25-én vasárnap délelőtt a Bárdos Szimpózium keretében, a Debreceni Konzervatórium Liszt termében elhangzott kerekasztal-beszélgetés résztvevői.³

A magyar zenei szaknyelvben a kortárs zene jelentése az utóbbi évtizedekben írt kompozíciók összességét jelenti, míg angol nyelvterületen a *contemporary music* csak megfelelő szövegkörnyezetben fejezi ki ugyanezt, egyébként az adott időszakban keletkezett zeneművek teljes spektrumára vonatkozik.⁴

A kortárs szó szinonimái: időszerű, mai, modern, korszerű, korunkbeli, korhű, újszerű, fejlett. Azonban a kortárs meghatározás időbeli értelme helyett a modernség kritériumait inkább így fogalmazhatjuk: azok a művek a modernebbek, amelyek nem sablonokat ismételve; amelyekben nem olyat (vagy ahhoz nagyon hasonlót) ír a zeneszerző, amelyet már megírtak előtte. A modern műnek van valamilyen eredeti mondanivalója és megvannak hozzá a megfelelő eszközei is. Ezek az eszközök lehetnek újszerűbbek, vagy akár hagyományosabbak is. Hiszen a mindenkori kortárs zene változó nyelvezete és sokféle kifejezőeszköze nem fejlődés, hanem változás eredménye. Az új korszakok új tartalmát *régi nyelven* bizonyára nehéz lenne megjeleníteni.

Körber Tivadar zenekritikus, zeneirodalom-tanár, a kortárs zenének is jó ismerője fogalmazta meg, hogy az 1960-as években komponált művek sokszor modernebbnek hatottak a mai műveknél. A kórusirodalom egy kicsit mindig – a szó jó értelmében – konzervatívabb, mint a hangszeres zene, hiszen a kórusműveket a mégiscsak korlátozottabb teljesítőképességű emberi hanggal kell megszólaltatni; és nem csak profiknak kell elénekelni, hanem amatőröknek is, gyerekeknek is. Írhatnak a zeneszerzők nagyon avantgárd kórusművet, de vajon elő fogják-e adni, s ha igen, akkor hogyan? Tehát a kórus-zene terén – legalábbis általában – nem várható el, hogy a zenei nyelvben állandóan és gyökeresen újítsanak a szerzők.⁵

³ *Kerekasztal beszélgetés*. Debrecen, 2001. március 25. – Ittész Mihály kérdésfelvetése

⁴ Bodnár Gábor: A zene szaknyelvről – zenészeknek. *Parlando*. 54/2. (2012.02.09.)

⁵ *Kerekasztal beszélgetés*. Debrecen, 2001. március 25. – Körber Tivadar hozzászólása.

Visszagondolás, visszakanyarodás vagy előrehaladás? Manapság a komponista nyugodtan leírhat mindenfélét. Mohay Miklós zeneszerző válaszában hallhattuk, hogy milyen lehetőségekkel számolhat, ha gyermekkórusnak, ifjúsági kórusnak, vagy akár egy konkrét, határozottan elképzelt felnőtt kórusnak ír a zeneszerző. Ez a meghatározottság inkább segíti a zenei anyagban való gondolkodást, s a látszólagos „megalkuvás” semmiképpen sem választható el az anyagszerűség kérdésétől. Vannak olyan újszerű hangközlépések és ritmus-kombinációk, amelyeket nehéz, vagy szinte lehetetlen megoldani; a modernség érdekében olykor mégis alkalmazzák őket. Használhatnak érdekes és újszerű zenei anyagot úgy, hogy az könnyen és jól megvalósítható a kórusok számára, de biztos, hogy az általunk most talán hagyományosnak vélt eszközöket bevetve is lehet érdekeset, jót csinálni. Még mindig nem merült ki a hagyományos zenei anyag, még nagyon is sok lehetőség rejtőzik benne.⁶

Tekintve, hogy a kompozíció vagy kórusmű elkészülésében – a zeneszerzők-karnagyok-kórustagok véleménye alapján – a szövegválasztás játssza az egyik legfontosabb szerepet, a modernségre vonatkozóan feltett kérdést a szöveg felől is meg lehet közelíteni. Nem véletlen az, hogy egy zeneszerző egy adott időpontban milyen szöveget választ.⁷ Kodály Zoltán 1936-ban azt énekelte: „*van még lelke Árpád nemzetének*”. Ez akkor aktuális volt – és természetesen ma is az. Bartók zenésítette meg ugyanazokban az években – nem ok nélkül – , hogy „*Nincs boldogtalanabb a parasztembernél*”, Kodály pedig – 1954-55-ben, egy másik történelmi helyzetben – Zrínyi szavait idézte: „*Látok egy rettenetes sárkányt*”, és „*Ne bántsd a magyart!*”.

Természetesen a szövegnek lehetnek szubjektívebb aktualitásai is, amikor olyan személyes gondolatokat, érzéseket fejez ki, amelyek a zeneszerzőben élnek. Nem lehet véletlen, hogy manapság sok egyházi mű, vallásos tárgyú kompozíció keletkezik. Ez is jelzi, hogy a szöveg mondanivalója nem elhanyagolható tényező; kiváltképpen Magyarországon nem.

A kórusirodalomban az elmúlt két évtizedben játszódik le az a jelenség, amely a befogadó oldaláról nézve a korábbinál letisztultabb, szélsőségektől mentesebb zenei anyagokat, zeneműveket eredményez, így a kórusirodalom ma élő szerzői valóban könnyebben eljuttathatják művészi gondolataikat, hitvallásukat,

⁶ *Kerekasztal beszélgetés* – Debrecen, 2001. március 25. – Mohay Miklós hozzászólása.

⁷ U.o. – Körber Tivadar hozzászólása.

világlátásukat ahhoz a közönséghez, amelynek számára alkotásaik üzenete megszületett.

1.1.1.

Zeneszerzői indíttatások

Az elmúlt évtizedekben gyakran volt alkalmam megfigyelni zeneszerzőket a zenemű tervezésekor, komponálásakor, a főpróbán és a bemutató alkalmával. Olyan kép alakult ki bennem, mintha minden alkalommal egy-egy magányos cédrust látnék.

Csontváry Kosztká Tivadar:

Magányos cédrus

Zarándoklás a cédrushoz

Az első kép sugallja a fa magányosságát, amely lehet a zeneszerzőé is; s mi is érzékelhetjük benne egyéni töprengéseit, társtalanságát az alkotás folyamatában. Ez a cédrusfa uralja a tájat a messzeségben, a horizontvonalon összemosódik a távoli ég és a tenger. „Él a fény, él a szín, de a levegő létezik”⁸ – idézi Csontváryt nagy monográfiájában Németh Lajos.

A másik képen a fa az örök megújulást szimbolizálja, a fa szabályos korona alakzatával Isten szeme háromszög formájával az örökkévalóságot, az isteni eredetet, az isteni tökéletességet jelképezi. Itt a fa ikerfa, egymástól független lombkoronája azonban szorosan összefonódik. Együttesen alkotnak egészet, klasszikusan tökéleteset.

A fa a polaritások, mint asszony-férfi, mint az élet és halál dialektikus egységének szimbóluma. Életfa.⁹

⁸ Romváry Ferenc: *Csontváry Kosztká Tivadar 1853-1919*. (Pécs: Alexandra Kiadó, 1999.) 134.o.

⁹ I.m. 132. o.

A fák körül keringő lovasok és táncos tündérlányok felidéznek a zeneszerzőt körülvevő előadók kontaktusát.

A zeneszerzők viszonyulása az alkotói folyamathoz, indíttatásuk és változásuk a következőkben rajzolódik ki: Vannak zeneszerzőink, akik beleszülettek egy olyan családi környezetbe, amely természetesen szolgált indíttatással. Gondolhatunk itt Daróci Bárdos Tamásra, aki már 4-5 éves kora óta énekelt a 11 gyermekből álló Bárdos-család kórusában. Mohay Miklós szintén már kiskorától magába szívta a kórus-közelséget. Édesanyja Mohayné Katanics Mária karnagy révén korán elkötelezettje lett a kóruszenének. Mire zeneszerzőként végzett a Zeneakadémián, már sok minden természetes volt neki.

A zeneszerzők egy másik csoportja középiskolás korban kapott olyan tanári, karnagy vagy énekkari indíttatást a kórus-zene komponálására, amely a későbbi életükre is elhivatottakká tette őket. Példaként említhetjük Szőnyi Erzsébetet, aki középiskolás éveit Sztojanovits Adrienne kórusában töltötte, s az Akadémián, Bárdos Lajos tanítványaként szintén sok inspirációt kapott. „A kóruskomponálás, és maga a kórusirodalom egész pályámon nagyon közel állt hozzám.”¹⁰

Tóth Péter Kocsár Miklóstól kapott indíttatást szakközépiskolás korában. Vokális művet kellett írni, ami lehetett dal, dalciklus, vagy kórusmű.

Arra gondoltam, hogy akkor inkább mégiscsak egy kórust, ha már két rossz közül kell választani. Rátaláltam Weöres Sándor Rongyszőnyeg c. versére és beleszerettem ebbe a kórus-csinálásba, kórus-írásba. Később felkértek egy új mű komponálására. Így kerültem közel Debrecenhez és a debreceni Kölcsey Kórushoz, akiknek soktucatnyi művet írtam.¹¹

Érdekes, hogy Tóth Péter hogyan jutott el a „két rossz közül kell választani” korszakától a mai életérzéséig, amikor így fogalmaz: – „Mitől van, hogy ugyanaz a mű egyik kórustól más, mint a másiktól, pedig mindkettő ugyanazt a kottát látja?”¹² Ugyanaz a ritmus, ugyanaz a kotta, s ez a fantasztikus a kóruszenében, hogy egy ilyen zeneművel kórusok által jutunk el egyfajta beteljesüléshez, s egy kóruskoncertet és jó műveket hallgatva 2-5 percenként megéljük a katarzist.

¹⁰ *Fórum 2. Fiatal zeneszerzők a jövő kórusaiért.* Budapest, 2002. május 25-26. – Szőnyi Erzsébet hozzászólása.

¹¹ U.o. – Tóth Péter hozzászólása.

¹² Személyes beszélgetés Tóth Péterrel.

Gyöngyösi Levente Zeneakadémista korában egy személyes élmény hatására kezdett kórusokat írni, s „azóta, hála Istennek, töretlen a viszonyom ezzel a számomra már oly igen kedves műfajjal.” – hallhattuk tőle a Zeneszerzők Fórumán.

Az ifjabb zeneszerzői nemzedékhez tartozik Horváth Márton Levente, akit szakiskolás korában Fekete Győr István, a Zeneakadémián Vajda János tanított zeneszerzésre. Emellett orgonaművészi diplomát is szerzett, s ez a kettősség a zeneszerzési érdeklődését a liturgia irányába is kitágította, s kifejezetten használati célú vokális kompozíciók írására ösztönözte.

A zeneszerzőknek mindig szem előtt kell tartaniuk, hogy állandóan formálódnak a kórusok, a működési feltételek. A szövegkereséstől elkezdve az anyag végső formába öntéséig számtalan dologra gondolniuk kell. Milyen legyen a vers, milyen hosszú legyen a mű, szívesen fogják-e énekelni a kórusok és vezényelni a karnagyok, s végül, örömmel hallgatja-e majd a közönség. Mindent figyelembe véve ez nagyon hálás, szép feladat. Nemcsak a világ változik körülöttünk, hanem a zeneszerzők véleménye, ízlése, hozzáállása is. Ha szüleik, tanáraik, karnagyaik nem ösztönözték volna őket kórusművek írására talán sohasem kerültek volna közel e műfajhoz.

Ha Önök elhítetik velünk, hogy érdemes kórusokat írni, akkor írunk. Ez ilyen egyszerű dolog. Tehát az ember azt csinálja, amire pozitív visszajelzést kap. Nekem szerencsém volt ez ügyben. Az elmúlt öt évben azért írtam sok kórusművet, mert olyan jelzéseket kaptam, hogy a műveket örömmel éneklük. Ha nem ilyen visszhangot kapnék, nyilván abbahagynám.¹³

1.1.2.

Karnagyok és a kortárs zene

Egy kórusvezetőnél jó néhány döntési tényező merül fel a kortárs kórusművek betanítása, bemutatása kapcsán. A karnagyot a zenével való izgalmas kapcsolat, a megfejtés szándéka irányítja. Ha a szerző megírta a művét, s ki akart fejezni vele valamit, azt a karnagy kötelessége megismerni, lehetőségei szerint előadni. Rendkívül érdekes feladat, ha a karnagy olyan művet taníthat meg együttesének,

¹³ *Fórum 2. Fiatal zeneszerzők a jövő kórusaiért.* Budapest, 2002. május 25-26. – Tóth Péter hozzászólása.

amelyet még senki sem adott elő. Magától értetődően másfajta dolog, mint megérteni egy Palestrina-művet, amelynek már évszázados előadási hagyományai vannak.

A 2001-es zeneszerző-karnagy kerekasztal-beszélgetésen elhangzottakból kitűnik, hogy sok együttesnek nehezebb feladatot jelent egy korábbi korszakban keletkezett művet elénekelni, mert a kortárs zene már bizonyos szempontból közelebb áll hozzájuk, könnyebb a számukra. Konkrétabbak, egyértelműbbek lettek azok az eszközök, amelyekkel a zeneszerzők ma komponálnak. Látványosan megváltozott a zeneszerzők komponálási stílusa, eszköztára és a karnagyok hozzáállása is. Török Ágnes karnagy mondataiból ez már világosan kitűnik:

Úgy gondolom, hogy kifejezésmódjában a XX. századi zene sokkal konkrétabb számunkra, közelebb áll hozzánk. Ahhoz, hogy egy régi zenét énekeljünk, Mozartot, Haydn-kórusműveket, vagy akár romantikus darabot, át kell értékelnünk helyzetünket, bele kell helyezkednünk egy más kor életébe: annak a kornak a gondolkodásmódját, az akkori embereknek a világhoz való hozzáállását kell magunkévá tenni. A XX századi zenében meg itt vagyunk benne. Azt hiszem, ezért könnyebb az új művekhez közel férköznünk.¹⁴

Szabó Dénes szavai is megerősítik e véleményt:

A kortárs zenének az előadói stílusát nem kell tanulni, az magától megvan. Abban a pillanatban, amikor kimozdulunk ebből, akkor „modorosán” meg kell tanulni egy másik korszaknak a zenéjét: vagy így, vagy úgy, az tanult dolog lesz.¹⁵

A karnagy felelőssége, hogy olyan művet válasszon, hogy ne tegye túl magasra a mércét. Ő ismeri kórusa képességeit, határait, s azt is, hogy mi áll közel az együttes gondolkozásához. E tudás birtokában a közös, örömteli munkával meg tudják valósítani a zeneszerző elképzelését. Fontos tényező, hogy tudják: mit tartalmaz a mű, mi a mondanivalója, amivel azonosulni kell.

Érdekes összevetni a 2001-es karnagyi véleményeket az 1987-es találkozón elhangzottakkal, amikor a művek előadásával kapcsolatban még a nehézségek fogalmazódtak meg. A kortárs szerzők műveit kevés kórus tudta elénekelni,

¹⁴ Zeneszerzők és karnagyok. Debrecen, 2001. március 25. – Török Ágnes hozzászólása

¹⁵ U.o. – Szabó Dénes hozzászólása.

lázadoztak a kórustagok a nagy hangközök, a feszített magas regiszterek miatt, s ez nagyon igénybe vette az énekeseket. Maklári József karnagy szavai szerint:

Bizony nekem is volt már olyan darab a kezemben, amikor azt mondtam, megígérem, hogy csak 10 percig fogjuk próbálni, de kérem, mindenki nagyon figyeljen ide. És minden próbán 10 percet próbáltuk, s így sikerült megtanítani a darabot. Kérdésem: Jó e az a darab, amelyiket csak ilyen áron lehet megtanítani? Helyesebben másképpen fogalmazok, nagyon jónak kell lennie annak a darabnak, amelyik megéri ezt a munkát.¹⁶

A szakmáját magas szinten művelő karnagy számára mindig az alkotás örömét jelenti egy új mű betanítása, amelyben a kórustagok is szívesen vesznek részt. Ha valaki professzionális kórust vezet, akkor a feladatkörénél fogva is híve, elkötelezettje lesz a kortárs műveknek. Ha amatőr kórossal dolgozik, akkor bizony a kórusvezető felelőssége, hogy megértesse és megszerettesse a művet a kórustagokkal, s nagyon sok múlik a „tálaláson”. Nem szabad túl magasra tenni a mércét, hogy meg tudják valósítani a zeneszerző elképzelését. A karnagynak a próbák megkezdése előtt végig kell gondolnia, milyen zenei eszközöket tartalmaz a mű, mi a mondanivalója, hiszen azt várja a kórustársaktól, hogy azonosulni tudjanak vele. Ezért nagyok lényeges szempont, hogy közel álljon az együttes természetéhez.

Kövics Zoltán reflektálása a zeneművészeti szakiskolások, tehát egy bizonyos fokon már képzett tanulók szempontjából magyarázza a kortárs kórusművekhez való viszonyát 1987-ben:

Röviden summázhatjuk zeneszerzői szempontból a konszonancia-disszonancia fogalmát, egyszerűen meg kell tanítanunk az énekeseket, fokról-fokra nevelni kell őket arra, hogy a mai kor konszonancia-disszonancia fogalmait sajátosságosan önmagukban dolgozzák fel, s ezt élő előadásként tudják bemutatni. Sokkal jobban értenek az improvizációhoz, mint mi. Legyünk őszinték, igen kitűnően csinálják meg, csak ezt a készséget olyan melegen kell tartanunk, hogy minden pillanatban kitűnő megoldást tudjanak belőle kihozni.¹⁷

¹⁶ *Kortárs-Zenei Fórum*. Debrecen, 1987. május 23. – Maklári József hozzászólása.

¹⁷ *Kortárs-Zenei Fórum*. Debrecen, 1987. május 23. – Kövics Zoltán hozzászólása.

Ugyanakkor ez nem vonatkoztatható az amatőr kórusokra, ahol olyan emberek ülnek a karnaggal szemben, akiknek más a foglalkozásuk, s csak szeretetből járnak énekkarra, de előképzettségük nincsen. Sokan még kottát sem tudnak olvasni, csak hallás után tanulják meg a műveket. Természetesen nagy segítség számukra a mellettük ülő 1-1 képzett énekes. Az ilyen együttesekben a megtanulandó új darabokat úgy kell tálalni, hogy az mindnyájuk számára örömet jelentsen. S ez nem kis feladatot jelent a karnagyok számára.

Érdekes konklúziója lehet Mindszenty Zsuzsánna két válaszának, amelyet 2001-ben fogalmazott meg visszaemlékezésében, hogy mitől kap inspirációt kortárs mű betanítására:

Amikor először találkoztam Penderecki Lukács passiójával, akkor úgy éreztem, hogy eldőlt a sorsom, mert attól kezdve rettentő fontos volt számomra a kortárs zene. A Zeneakadémián a Liszt Ferenc Kamarakórusban Párkai István vezetése alatt elképesztő mennyiségű modern darabot énekeltünk, és az emberben volt egy olyan virtus, hogy minél nehezebb, annál inkább megpróbálja elénekelni, annál inkább megpróbál eleget tenni.¹⁸

Tizenegy évvel később, 2013 novemberében kérdésekre Mindszenty Zsuzsánna így válaszolt:

Egészében nagyon fontosnak tartom a kortárs zene tolmácsolását. A mai kor „gyermekei” vagyunk, kötelességünk ismerni mai korunk zenéjét. Ősbemutatót vezényelni a legizgalmasabb – amit még előttünk senki nem szólaltatott meg, azt kitalálni, összerakni, mögé látni a kottafejeknek: egyszóval produkciót csinálni belőle – ez a legjobb játék a világon!¹⁹

Mohay Miklós – aki zeneszerző és karnagy is egy személyben – így vall a közös munkáról:

Nagyon örülök annak, hogy a karnagyokkal és a kórusokkal – hál' istennek sokukkal – nagyon jó kapcsolatom alakult ki. Fontosnak tartom, hogy a zeneszerző elmenjen a kórushoz, megismerkedjen a munkájukkal, más szerzők

¹⁸ *Kerekasztal beszélgetés.* Debrecen, 2001. március 25. – Mindszenty Zsuzsánna hozzászólása.

¹⁹ Mindszenty Zsuzsánna karnagy levele alapján – 2013. 11. 25.

darabjait is hallja az együtttestől. Akkor lehet igazán jó, gyümölcsöző az együttműködés, ha a zeneszerző belülről ismeri a kórusmunkát.²⁰

1.1.3.

A kórus és a kortárs zene

A zene [...] az embert nagylelkűbbé, udvariasabbá, vidámabbá, nyájasabbá, szeretetkapcsolatra alkalmasabbá teszi. Világos, hogy mindez a szellemi értékeket képviselő, jó zenére igaz – ellenkezőleg: a rossz zene szétbomlasztja az ember lelki egységét, mállasztja belső tartását, rombolja a humánus épületét.²¹

Az emberek általában keresik azt a tevékenységet, mely számukra pozitív érzelmeket, örömet, boldogságot teremt, ezért képesek időt és erőfeszítést áldozni. A pozitív pszichológia kimutatta, hogy a boldogság meggyorsítja a szívverést, növeli a teljesítményt. A kellemes közérzet jobb döntés felé tereli a gondolkodást. Az öröm optimizmusra sarkall, az öröm élménye erősíti az emberi kapcsolatokat, motiváltabbá tesz.²²

Az énekkari éneklés során az összetartozást konkrétan is ki lehet mutatni, hisz a kórustagok szó szerint együtt és egyszerre lélegeznek. Így összhang alakul ki ember és mű között is. A kortárs zene fogadtatására vonatkozó kérdések szempontjából a legcélravezetőbb volt a 35 éves debreceni Kölcsey Kórus tagjai véleményének feltérképezése. Azokat a kórusénekeseket szólítottam meg, akik az elmúlt 15-30 évben ebben az együttesben énekeltek, ahol a kortárs művek folyamatosan repertoáron voltak és vannak.

A Kölcsey Kórus életében a kezdetektől fogva jelen volt a kortárs kompozíciók betanulása és betanítása. Magyar és külföldi kórusversenyeken gyakran énekelnek kortárs kórusműveket: hol hazai, hol külföldi szerzők darabjait. Az együttes számos alkalommal érdemelte ki a – kortárs mű legjobb előadásáért – díjat. Jó néhány hazai és külföldi zeneszerző kompozíciójának ősbemutatója, illetve első magyarországi megszólaltatása kapcsolható az együttes nevéhez.

²⁰ *Kerekasztal beszélgetés.* Debrecen, 2001. március 25. – Mohay Miklós hozzászólása.

²¹ Dobszay László: *Kodály után. Tünődések a zenepedagógiáról.* (Kecskemét: Kodály Intézet, 1991.) 56.o.

²² Claudia Hammond: *Érzelmi hullámzások. Utazások az érzelmek birodalmába.* (Budapest: Partvonal Kiadó, 2006.)

Dolgozatom témájának pontos körülhatárolása kedvéért a kórus tagjaitól a kortárs zenéhez való viszonyulás őszinte megfogalmazását kértem, hiszen az együttes a dokumentumok szerint – 1990-től – 14 magyar kortárs zeneszerző 59 művének az ősbemutatójára vállalkozott. A kórustagok a következő kérdésre adtak választ írásaikban:

Mit jelent számára a kortárs kórus-zene? Mi a személyes véleménye, gondolata, érzése – ami megérintette pozitív vagy negatív irányban – az általa énekelt kortárs művekről?²³

Válaszok:

„Amikor elindul egy kórus munkássága, akkor régi mesterek műveit éneklük. Az évek múlásával és a kórus eredményeivel, eredményességével egyenes arányban ismeretséget alakít ki ma élő zeneszerzőkkel, ebben az esetben már létre jön az a hármas viszony, ami még inkább inspirálhatja a feleket.” (41 éve kórusénekes)

„A klasszikus zenén felnőtt közönség egy része idegenkedik a kortárs művekben megjelenő disszonáns hangzatok megszólalásától. Zenei érettség, „fül” kell ahhoz, hogy ne negatív élményként hasson ránk. Környező világunk sem mindig a szépet, a jót, a teljes harmóniát, a tökéletest nyújtja. A kortárs zene képes a mindennapok aszimmetriájának közlésére is.” (25 éve kórusénekes)

„Legnagyobb hatással rám a zenei anyag van, mind a harmónia és a ritmus, mind a mű szerkezete. Bármilyen zenei irányzatot tudok kedvelni, ha jó élmény az éneklése. Amit nem szeretek, az az öncélú, sokszor meglehetősen disszonáns, és gyakran neurotizáló zenei hangzásvilág. Lehet, hogy ezt hívják modernnek vagy avantgárdnak? Ugyanakkor el tudom képzelni, hogy ez valamilyen zeneszerzői célt szolgál.” (42 éve kórusénekes)

„A kortárs kórus-zene számomra olyan darabokat tartalmaz, amiknek a zeneszerzőit személyesen is ismerjük. A kórusvezető sok szépet mesélt róluk, akik hálásak kórusunknak, hogy próbáljuk műveik bemutatását.” (15 éve kórusénekes).

„A kortárs zenéből kiválasztott új kórusmű eléneklésére egyértelműen a karnagy inspirál. Az első benyomást a mű hallatán az adott mű szövege, mondanivalójának megértése, illetve a dallamvilág szöveghez való szerves

²³ Az idézett véleményeknél a válaszadók folyamatos kórustagságának idejét tüntetem fel, név és foglalkozás nélkül.

kapcsolódása adja. Ha a dallamvilág és a szöveg között nem érzem a kapcsolódási pontokat, nehezen tudom a művet befogadni és előadni.” (25 éve kórusénekes)

„A szöveg és a dallam együttes harmóniája kezelhető számomra. Érdekesnek és egyben nehéznek is tartom a szokatlanságot a zeneművekben, mert számomra a disszonanciák és más "nem" hangzatos elemek kihívást jelentenek, ami hihetetlen koncentrációra és fegyelemre készítet.” (33 éve kórusénekes)

„Mi a kortárs kórus-zene? Kortárs zeneszerzőink egyéni lelki megnyilvánulásai. Ebben elképzelhető, hogy van valami közös, ami a korrall jár. [...] Én személy szerint nagyon szeretem a kortárs műveket. Énekelni és hallgatni is. Ezek a művek teljesen más hangzást és világot adnak vissza. Szokatlanságot is gyakran lehet tapasztalni a kortárs művekben. Eleinte ez zavar egy kicsit, de a tanulás folyamán teljesen meg lehet szokni. A harmónia világában sokszor érdekes, disszonáns, vagy bizarr, különleges, nem megszokott harmóniák szólalnak meg. Talán ez lehet közös és élvezetes a kortárs művekben. A koncertjeinket látogató közönség visszajelzései alapján azt gondolom, hogy nagyon pozitív kortárs kórusműveink közönség általi fogadtatása.” (20 éve kórusénekes)

„A zeneszerzőkkel való kapcsolat mindig – a karnagyon keresztül – a választott, vagy kapott művek megismerésén alapult. Volt és vannak elvárásaim a kortárs szerzőkkel szemben. A zene tartalma és a bennem/belőlem kiváltott hatása dönti el, hogy tehetségesnek tartom vagy „tanult” szerző által „kreált” mű. Előfordul, hogy – a számomra kevésbé jó alkotásból is – kihoz valamit nagyon jót egy jó muzsikuskarnagy.” (55 éve kórusénekes)

„A kortárs művekről nem sokat tudok írni, mivel nem állnak túl közel hozzám. Én a harmóniát szeretem, a kortárs zene pedig általában nem ilyen. Talán a zenei társadalom elvárása, a nehezen érthető, éneklő művek megszületése. Természetesen vannak kivételek, amelyek az egyszerű, zeneileg nem művelt emberek számára is élvezhetőek, s szívesen hallgatják. A zeneszerzés is szolgálat, nem lehet öncélú. Annál értékesebb minél nagyobb embertömeget ér el és érint meg. Jelenleg – úgy gondolom – eltávolodott egymástól a kórusmuzsika és a hallgatóság, csak egy szűk réteg tudja élvezni, értékelni.” (45 éve kórusénekes)

„Nagyon fontosnak tartom, hogy a kortárs művek mellett/között/után sok klasszikus művet is énekeljünk. A kritikák nem nagyon foglalkoztatnak, fontosabb, hogy élvezzem az éneklést, és a közönségtől olyan visszajelzést kapjunk, ami azt mutatja, hogy számukra is élményt nyújtott a produkciónk.” (42 éve kórusénekes)

Tudjuk, hogy az önként vállalt, intenzív zenei aktivitás közben fejlődik a művészi ízlés, növekszik és igényesebb lesz az értékítélet. Aki önmaga részt vesz az érték alkotásában az önmaga is értékesebb személyiséggé válik. Az olvasható pozitív, vagy negatív vélemény pontosan alátámasztja a korábbi fejezetekben megfogalmazottakat. Látható, hogy a kórustagok is maximálisan elvárják a karnagytól az igényes műválasztást, a zeneszerzőktől a jó zene komponálását, s akkor a kórusénekes is szívét-lelkét hozzáadja a mű legjobb megszólaltatásához.

A kórustagok egy része már gyermekkorában is kórusban énekelt, így örvendetes módon a korábbi zenei képzésük, s a tudatos kottaolvasás kamatoztatható a jelenlegi tevékenységükben. A kórus többi része nagyon gyorsan tanul hallás után, bármilyen klasszikus, vagy kortárs művet. Ez természetesen nagyon fontos tényező egy kórusnál, mert egy színvonalas kórusprodukció kiművelt hangú, kottát ismerő énekeseket kíván.

1.2.

Műfaji elkülönülés

A kórusműveket alkotó zeneszerzők érzik-e, hogy a műfajban való komponálással kirekesztődnek a zenei életből? Hiszen ennek jelét tapasztalhatjuk a zenei szaksajtóban olvasható írásokból, ahol alig-alig láthatunk analízist kórusművekről, vagy kóruskoncertekről szóló beszámolót, kritikát. Kamarakoncertről, ötödrangú külföldi énekes, vagy hangszeres szólista koncertjéről számos kritika jelenik meg. Azonban ha a legkiválóbb amatőr kórusok adnak hangversenyt vokális szerzők műveiből, semmi visszhangja nincsen. Hogy viszonyulnak ehhez a zeneszerzőink? Sértve érzik magukat, vagy elviselik ezt a helyzetet?²⁴ – tette fel a kérdést Ittész Mihály, aki sajnálatosnak tartja a kórusmuzsika egyenrangúsításának hiányát a magasabb zenei közízlésben.

A kórus-zene besorolása elég speciális dolog, már csak pénzügyi szempontból is. Az úgynevezett „bejelentésre nem kötelezett” kategóriába tartozik, tehát ha egy zeneszerzőnek évente 200 művét éneklik, erről nagyon kevesen tudnak. Ha minden műfajban komponálnak és jelen tudnak lenni egyszerre a kóruszene és a hangszeres zene világában is, akkor valamilyen egyensúlyt lehet teremteni ebben az egyenrangúsításban. Kocsár Miklós vélekedésében megfogalmazta, hogy:

Minden műfajban igyekszünk képviselni magunkat a szimfóniától a kamarazenéig. A kórusmű írás egy kis lélegzetvétel, fölüdülés, vagy pihenés két nagyobb, vagy hosszabb mű között. Gondoljanak bele, hogy hány millió hangot kell leírni, míg egy szimfónia létrejön. Egy kórusművet azért mégiscsak megúszi az ember százegynéhányból.²⁵

Szőnyi Erzsébet meglátása szerint a kritikákra, véleménynyilvánításra alkalmas szaklapokat elsősorban szakemberek számára készítik, így kevés olyan lap van – mint például a Zeneszó – ami az egész kórustársadalomnak szól.

²⁴ *Kerekasztal beszélgetés.* Debrecen, 2001. március 25. – Ittész Mihály kérdésfeltevése

²⁵ *Kortárs-Zenei Fórum.* Debrecen, 1987. május 23.– Kocsár Miklós hozzászólása.

„Ami a korábbi évtizedekben volt, visszatérve egész Tóth Aladárig, Szabolcsi Bencéig, vagy akár Pernye Andrást említve egészen Kroó Györgyig, mindig is voltak zenekritikák napilapokban. S ez manapság már egyáltalán nincs, ami elég nagy baj.”²⁶

Daróci Bárdos Tamás vélekedése szerint:

[...] ez a mi választásunk kérdése, hogy mit írunk. [...] Ha valaki főleg kórusműveket ír, akkor azzal számolnia kell, hogy valóban perifériára szorul bizonyos szempontból. Viszont soha nem adatik meg az az élmény egy olyan szerzőnek, aki mondjuk avantgárd zenét ír, hogy 700 gyereket dirigálhat [...] és tombolt a kórustársaság és a közönség is. Majd ismételni kell és akkor is tombolnak, és nem akarják abbahagyni. [...] Ezt nagyon nehéz más területen elérni.

A megfogalmazódott kérdésekből és véleményekből láthatjuk, hogy kórusműveket alkotó zeneszerzőink másként gondolkoznak erről. Annak ellenére, hogy vannak a zenei életnek olyan képviselői, akik nem tartják manapság sem divatos műfajnak kíséret nélküli kórusművet írni:

„Dalolva szép az élet”, szöveg az ötvenes évek rémes szlogenje, és az idősebbek még jól emlékezhetnek a korszak erőszakkal létrehozott kórusmozgalmára. [...] Így aztán a műfaj fölöttébb rossz hírbe került és teljes művészi kompromittálódását semmi sem állíthatta meg.²⁷

Ezt tudomásul kell venni, hiszen ami az előnye, az a hátránya. Ha a zeneszerző egy nagyon jó triót ír, akkor azt 3 előadóművész ismeri meg. Azonban ha egy kórus kedvére való darabot komponál, azt máris 30 ember tudja továbbadni másik 30-nak, s így szélesebb körben terjed el egy kórusmű.

²⁶ *Kerekasztal beszélgetés*. Debrecen, 2001. március 25. – Szőnyi Erzsébet hozzászólása.

²⁷ Csont András: Dalolva szép az élet. *Revizor* – az NKA kritikai portálja. (2008.08.03.)

Amennyiben el is vagyunk különülve, mint kórusművek, annyiban az előnyt is jelent. A kórusok sokkal jobban terjesztik a kincseiket egymás között.[...] Tehát hatványozottan nagyobb a sebessége a kórusművek terjedésének.²⁸

A fentiekén kívül fontos szempont az is, hogy egy zeneszerző kórusművének megismerése után a kórustagok a szerző más darabjaira is kíváncsiak. Gyakorlatban is láthatjuk, hogy a hangverseny meghívókon egy ismert zeneszerző neve, teljes kórusokat és baráti körükhöz tartozókat is vonz a hangversenyekre. Így növekszik a zeneszerző ismertsége és egyéb műveinek népszerűsége.

²⁸ *Zeneszerzők fóruma*. Debrecen, 2012. március 25. – Horváth Márton Levente hozzászólása.

2.

A magyar nőikari a cappella kórusművészet 1990-től napjainkig

2.1. A magyar nőikari a cappella kórusmű gyűjtemény konstrukciós elvei

A disszertáció 5.1. Függelék 1. részében található az 1990 után komponált hazai nőikari irodalom gazdag termése, amely kizárólag a cappella művek feltérképezésére fókuszált. A gyűjtemény egyediségét bizonyítja, hogy ilyenfajta összeállítás nem készült még. Meglepő a művek nagy száma.

Az 1. fejezetben feldolgozott zeneszerző-karnagy véleményekben többször is megfogalmazódott, hogy kortárs zeneszerzőink ne csak a magasan képzett kórusok számára komponáljanak műveket, hanem a *derékhad* számára is. Még az 1987-es Zeneszerzők és karnagyok kerekasztal beszélgetésen hallhattuk, hogy a „legmagasabb szint és a legalacsonyabb szint között nem nagyon vannak átmenetek”. E gyűjtemény bizonyítja, hogy bőséges irodalomból válogathatunk – mindenféle szintű kórusok számára, csak a karnagyoknak keresnie kell, vagy felvenni a kapcsolatot a zeneszerzőkkel. Kocsár Miklós gondolatai szerint:

[...] időnként neki kell szaladni, istenem, időnként leveri a kórus a lécet, de okul rajta, tanul belőle valamit. És hát így halad előre a világ [...] ez a fejlődés.¹

Az anyag összegyűjtése során 58 zeneszerző 461 művét sikerült fellelnem, amelyeknek egy része különböző magyar és külföldi kiadóknál nyomtatásban is megjelent. Azonban jelentős hányaduk kiadatlan, csak a zeneszerzők kéziratában található meg. Törekedtem a lista teljességére, így a gyűjteményben a kevésbé ismert szerzők alkotásai, valamint az ismert zeneszerzők kevésbé ismert zeneművei is helyet kaptak. A műlistában nem csak az eredeti művek, hanem az ezen időszakban keletkezett átiratok is jelölve vannak.

Ez az adattár a nőikari a cappella kórusirodalommal kapcsolatban olyan információkat tartalmaz, amelyek megtalálhatók az Editio Musica Zeneműkiadó, az Ars Nova Kiadó, az Akkord Zenei Kiadó, a Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft., a

¹ *Kortárs-Zenei Fórum*. Debrecen, 1987. május 23 – Kocsár Miklós hozzászólása.

Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet és külföldi kiadók honlapjain, valamint magánkiadásban már nyomtatásban megjelent kottákon.

A darabok címe mindig eredeti nyelven került be, ha magyar címfordítás szerepel zárójelben az eredeti cím után, akkor az mindkét nyelven megtalálható a kotta fejlécén. A táblázatban látható a kompozíciók keletkezésének ideje, a tételek felsorolása, hangfajának jelzése, kiadójának neve, a kiadás éve. A hangfelvételekről elég hiányosak az információim, mert számos műnek magánkiadásban készült felvétele. A Hungaroton kiadásában megjelent lemezek esetében tudtam megközelítően pontos adatokhoz hozzájutni. A megjegyzés rovatba került – ha ismertté vált előttem – a mű bemutatójának az ideje, előadója. A táblázat végén külön hivatkozásként minden zeneszerző nevéénél külön lett feltüntetve a műveikkel kapcsolatos információk lelőhelye.

Néhány kivételtől eltekintve, mindegyik zeneszerzővel sikerült személyesen is felvennem a kapcsolatot, így az ő kiegészítésükkel a kéziratban lévő művek is belekerülhettek a jegyzékbe. Örömmel segítettek, hogy gyűjtőmunkám minél teljesebb lehessen. Világosan kitűnik, hogy bőven akad még *fiókban megbújó* kompozíció, amely mind arra vár, hogy kórusaink bemutassák őket.²

2001-ben a Bárdos Szimpóziumon részt vevő karnagyoktól hallhattuk, hogy „...igenis sokkal jobbak a magyar művek. Egyszerűen erejük, sodrásuk, gyökerük van és ezért is szeretjük énekelni őket.”³

Karnagy pályámon az útközben zsebre tett ismeretkavicsokat gyűjtöttem egybe, remélve, hogy az amatőr kórusokat vezető kollégák később helyet találnak számukra együtteseik repertoárjában.

A következő alfejezetben – a táblázatban látható 461 mű közül, közel 400 kezemben lévő kotta tanulmányozása alapján – a közvetlen előzmények bemutatása után és annak tükrében látható az a paletta, amely a zeneszerzők komponálási technikájának sajátos stílusjegyeinek, jellegzetességeinek, egy-egy szegmensébe nyújt betekintést.

² Ezúton is köszönetet mondok minden ezen időszakban komponáló zeneszerzőnek, vagy jogutódjának, valamint a Zeneakadémia zeneszerzés szakos hallgatóinak, mert ha nem is keletkezett nőikari a cappella művek, válaszlevelükkel megtiszteltek.

³ *Zeneszerzők és karnagyok*. Debrecen, 2001. március 25. – Török Ágnes hozzászólása.

2.2.

Előzmények – hatások – újszerűségek

Úgy gondolom, a XX. század a magyar zene egyik legragyogóbb százada volt. Nem hiszem, hogy a zenetörténetben volt még egy olyan korszak, amikor ennyi nagyságot tudtunk adni a világ zenekultúrájának. Az igazság, hogy ez egyúttal minket, akik átléptünk a XXI. századba, bizony elég nehéz feladat elé állít. Ezt az elképesztően nagy sorozatot, amelyet a XX. századi magyar zene produkált, megőrizni, esetleg még meg is fejelni a XXI. században, ez bizony olyan cél, ami igazán próbára teszi mindenki képességét, aki ma Magyarországon zenével foglalkozik.⁴

Az 1987 májusában megrendezett „Kortárs-Zenei Fórum”, a Kórusok Országos Tanácsa és a Magyar Zeneművészek Szövetsége szakmai irányításával a Debreceni Kölcsey Művelődési Központ szervezésében jött létre. A fórum iniciális eseménye volt az a hangverseny, melynek műsora jól modellezi a dolgozatban tárgyalandó időszakot közvetlenül megelőző időintervallum kortárs kóruszenei életét, szemléletét.⁵ A résztvevők között hallhattunk gyermek-, ifjúsági-, egyzenemű- és vegyeskart, felnőtt amatőr és hivatásos kórust. 13 zeneszerző (Farkas Ferenc, Szöllősy András, Birtalan József, Karai József, Vass Lajos, Petrovics Emil, Balassa Sándor, Kocsár Miklós, Huszár Lajos, Vajda János, Csemiczky Miklós, Király László, Mohay Miklós) 15 műve hangzott el. A kerekasztal beszélgetés karnagy moderátora Maklári József fogalmazta meg, hogy „egy ország kórusmozgalma nevében, egy ország problémájáról beszélünk most, a kortárs zenéről”.⁶ A zeneszerző-karnagy-kórus résztvevők az akkori zenei élet meghatározó egyéniségei és együtteseinek voltak nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt.

A hangversenyen a korábbi évtizednek a terméséből született művek szólaltak meg. Ebben az időszakban a zeneszerzők már a korábbi időszak eszköztárát is felhasználva komponáltak, ami zeneszerzői gondolkozásmódjukat befolyásolta, s egy új, a modernitást és a tradicionalizmust integráló hangzásideál megteremtésére fókuszált.

⁴ Harmadik Magyar Karvezető Konferencia. – *Tihanyi László Rektor-helyettes úr köszöntője.* Budapest, 2004.03.6-7. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. 11-12.o.

⁵ Lásd Meghívó – 1987. 05.23. (Melléklet 1.)

⁶ *Kortárs-Zenei Fórum.* Debrecen, 1987. május 23. – Maklári József hozzászólása.

A fenti zeneszerzők majd mindegyike hatása alá került az 50-es évektől elterjedt szeriális zenének. Az így kialakult nagy hatású avantgárd iskola – a darmstadti iskola – számos olyan stíluselemet fejlesztett ki, amely nem volt jellemző az addig bezártságban élő magyar zeneszerzőkre. A darmstadti iskola a szeriális és a dodekafon zene jegyében jött létre, majd eszköztárában később aleatorikus és egyéb zenei irányzatok is megjelentek. Darmstadtban érdekesen, szűk keretek közt zajlott a munka, a nem ehhez az iskolához tartozókat megvetették vagy semmibe vették.⁷ A darmstadti élményeiről így számol be Soproni József:

Rengeteg darabot hallottam, és kiábrándítóbbnál kiábrándítóbbak voltak. [...] Szedett-vedett társaság fordult meg akkor Darmstadtban. Kevés volt a komoly szakember. Fiatal emberek, akik elkezdnek komponálni, ellenőrizhetetlen technikával - mert tulajdonképpen ellenőrizhetetlen ez a technika -, biztos, hogy gyorsan tudnak látványos eredményeket elérni. De az is biztos, hogy hamarosan kiderül, e mögött a látványosság mögött gyakorta semmi nincs.⁸

Dalos Anna, aki ezen időszakot elemezve számos tanulmányt írt⁹, így fogalmaz:

A magyar komponisták számára a darmstadti kör és elsősorban Boulez zenéjének egy olyan eleme, a hangzásvilág vált meghatározóvá, amely az eredeti darmstadti diskurzusban teljesen mellékesnek tűnt. A magyar zeneszerzők – a partvonalon kívül – Darmstadt termését recipiálva arra összpontosíthattak, ami zeneszerzői univerzumukat a leginkább foglalkoztatta: egy új, a modernitást és tradicionalizmust ötvöző hangzásideál megteremtésére.¹⁰

A darmstadti új zenei kurzusok ilyenformán megismerhető műhellyé váltak a magyar komponisták, vagy legalábbis azon komponisták számára, akik eljuthattak ide. Ilyenformán a zeneszerzőink számára felfedezhetővé, kutathatóvá vált a dodekafonia, a szerializmus és a véletlenszerűen rendeződő zene is.

⁷ Hollós Máté: „Amit egy alkotó megél, ott van az alkotásaiban.” *Muzsika*. 54/1. 2011. január.

⁸ Földes Imre: *Harmincasok. Beszélgetések magyar zeneszerzőkkel*. (Budapest: Zeneműkiadó, 1969.) 153-154.o.

⁹ Dalos Anna: A „harmincasok” és az új zenei fordulat (1957-1967). *Magyar zene*. XLIX. évfolyam, 3. szám, (2011. augusztus) 339-351.o., Modernitás, önmeghatározás és a „harmincasok” kibontakozása (1968-1972). I. rész. *Muzsika*. 55/11. (2012. november) 30-35.o.

¹⁰ Dalos Anna: „A partvonalon kívül. A darmstadti új zenei kurzusok magyarországi recepciójáról (1957-1967)” *Muzsika* 50/1. (2007. január) 16.o.

Szóllóssy Andrásnak az 1987-es hangversenyen elhangzott műve, a *Planctus Mariae* a nehezen intonálható művek közé tartozott. Ezt a művet többen is úgy emlegették, mint dodekafon zenét. Ezzel szemben Szóllóssy így nyilatkozott, „...az elején is vigyáztam arra, hogy csak 11 hangot használjak a kánonban”, – mert nem szerette volna, ha valaki megszámlolja a hangokat – „...és rám süti a dodekafóniát”.¹¹

A *Planctus Mariae* című művében kétféle zenei anyagot használ. A nőikar alsó szólamai négy szólamban, szekund kánonban, 12 fokú hangsor 11 hangjából álló barokk témafejet énekelik.

Szóllóssy András: Planctus Mariae – részlet

A két felső szólam egy XVIII. századi népi passiótöredék alapján 4-4 hangból álló komplementer hangkészlettel szólaltatja meg Máriát. Az alsó szólamok Jacopone da Todi *Stabat Mater*ének három versszakát először fentről (sopran II, mezzo II, contralti I, contralti II) lefelé ereszkedve, majd – händeli mintára – lentől felfelé haladva szólaltatják meg, s ez még kétszer hangzik el variált formában. Ezeket a részeket homofon szakaszok kötik össze a népi töredékek szövegével. A záró szakaszban a *Megváltó* szavai szólalnak meg háromszólamú korál feldolgozásban, ahol a hangkészlet már valóban a teljes 12 fokúság. A szerzőt azonban itt nem ez a cél vezette, hanem az, hogy kitágítsa a *Salvator* dallamát.

¹¹ Szóllóssy András magán-archívumban található levele.

69 SALVATOR: *mf*

be ————— Én U - ram Is - te - nem, Mért ha - gyál el en - gem

(A) *mf*

be ————— Én U - ram Is - te - nem, Mért ha - gyál el en - gem

Szöllőssy András: Planctus Mariae – részlet

A dolgozatban az általam tanulmányozott művek szerzői nem használnak a hagyományos értelemben dodekafoniát (hangok előre meghatározott sorozata és azzal való komponálás), illetve szeriális (egzakt szabályok szerint meghatározott zenei jellemzők – hangsor, hanghossz, hangmagasság, hangerő) eszközöket. Amikor ilyen jellegű kompozíciós eszközzel találkozunk, vagy felfedezhetjük nyomait, ott azt mindig a szöveg vagy lelkiállapot ábrázolásának szándéka indokolja.

A XX. század második felének másik jelentős iskolája a lengyel avantgárd, amely az egész világ kortárs zenéjére, így a magyar zeneszerzőkre is nagy hatást gyakorolt. 1956-ban rendezték meg első alkalommal a „Varsói Ősz” Kortárs Zenei Fesztivált, amely azóta is minden évben a világ zeneszerzőinek reprezentatív seregszemléje. Ezeken a varsói fesztiválokon – a darmstadti kurzusokkal ellentétben – a magyar zeneszerzők nagy része már részt vehetett.

A „Varsói Ősz” Kortárs Zenei Fesztivál hármasként célkitűzése a XX. századi lengyel klasszikusok, valamint a világ és Lengyelország kortárs zenéjének lengyelországi bemutatása volt.¹²

A lengyelek kialakítottak egy iskolát, ami a darmstadtiakat követi, sokkal egyénibb hangú zeneszerzőkkel, mint amilyenek a nyugatnémetek.¹³

Lutosławski és Penderecki nevéhez társul egy új zeneszerzői eszköztár, amely a „lengyel iskola” néven vonult be a zenetörténetbe. Jelszavuk volt, hogy minden hagyományt elvetni és újat létrehozni. Ez azt jelentette, hogy fel kell oldani a korábbi kötöttségeket, melyek zsákutcába vitték a zenét, és helyettük újszerű eszközöket kell

¹² <http://www.warszawska-jesien.art.pl/wj2013/home> (letöltés ideje: 2014.01.16.)

¹³ Földes Imre: *Harmincasok. Beszélgetések magyar zeneszerzőkkel.* (Budapest: Zeneműkiadó, 1969.) 133.o.

alkalmazni. Ennek egyik útját a szerializmussal szemben az aleatoriában, a véletlen megjelenésében látták. Az *aleatoria*, mint művészeti irányzat, a rögtönzés és a véletlen számára biztosít nagyobb teret, s a zenemű egyes alapvető elemeinek (ritmus, tempó, sorrend) megválasztását meghatározott keretek között és meghatározott mértékben az előadókra bízta. Ebben az *irányított (ellenőrzött) aleatoriában* hangzás- és időtényező laza kapcsolatban vannak egymással, ezáltal a megszólaló anyag előadásonként változó lehet. De a forma kötött, és ez tartja egyben a kompozíciót.

Az *aleatoria* alkalmazásának még szabadabb irányába vezet Penderecki. Szokatlan effektusokat használ, például a kórusnak nincs szövege, ennek sajátossága a különféle magán- és mássalhangzók változatos megszólaltatása. A *cluster* (hangfürt) az egymás melletti félhangok megszólaltatása, s a változatosabb hangszín effektusokat biztosítja. A hagyományos kottairás ezeket az effektusokat nem tudta leírni (glisszandók, kötetlen ritmusok, hangmagasságok, vibrató technika alkalmazása), így a kottakép helyett a modern kottákban hullám-rajzolatok, vékonyabb-vastagabb vonalak, pontok szerepelnek.

A lengyel iskola hatása három műben is megjelent az 1987-es hangversenyen. Karai József Beney Zsuzsa versére írt *Éjszaka*¹⁴, Kocsár Miklós Carl Sandburg verseire írt *Hat kórusmű nőikarra*, és Király László Keresztúri Dezső versére írt *Halk szélben* című kompozíciója. A „lengyel technika” egyik első magyarországi komponistája Karai József volt. A vers és a kompozíció a magányos embert fenyegető természeti, éjszakai látomás. A mű rövid szakaszokból építkezik, melyeket hármashangzatok megjelenése köt össze. A hangzatok időnként *clusterek* formájában szólalnak meg. A szorongást és a belső feszültséget kifejező és az éjszakai természetet ábrázoló szöveg esetében meghatározatlan magasságú, szabadon kezelhető zenei anyag adja vissza a szavak hangulatát, *lombsuhogás, alvó, szárnyuhanás, víz csobogása*. Ezek megszólaltatásához Karai részletes műmagyarázatot ad a partitúrában. A kompozícióban az *énekbeszéddel* egyetemben az *aleatoria* alkalmazására is számos példát találhatunk.

¹⁴ A mű angol nyelvű verziója 1985-ben keletkezett.

Karai József: Éjszaka – részlet

Kocsár Miklós Carl Sandburg amerikai költő versére komponált *Six Choruses for Female Choir* (*Hat kórusmű nőikarra*) sorozat ötödik – *Sea-wash* – tételében az aleatoriát a hullámok elcsitulásának, lanygulásának, elernyedésének ábrázolására használja.

Kocsár Miklós: Six Choruses for Female Choir – Sea-wash (5.) – részlet

Király László a *Halk szélben* című darabjában képi ábrázolásra – *kő kéz markolja szívem* – használ finom ívű glisszandókat.

28 *p* *mp* *p* *p* *p*

mar-kol - ja szí- vem: ön - ma-ga ál - do-za -

p *gliss.* *p* *gliss.* *p*

ó ó

Király László: Halk szélben – részlet

Néhány kompozíciót emelnék ki még a hangverseny műsorából, amelyek jól reprezentálják a 80-as években keletkezett darabok jellemző stílusjegyeit. Szöllősy András *Planctus Marie*, Balassa Sándor *Kyrie* és Vajda János *Alleluja* című művei a latin-magyar kettősnyelvűség példái. E kompozíciók már a nyelvválasztással is különleges érzelmi hatást hoznak létre. Az első két műnél a magyar nyelv népi hangot személyesíti meg, a Babits versét választó Vajda János pedig a magyar költői szöveget kapcsolja össze a latin szakrális, általában magasztosabb, ősi liturgikus jelentéstartalmat is hordozó réteggel.

Balassa Sándor *Kyrie* című műve a katolikus mise liturgia első állandó tételének nagyon ősi formájához nyúlik vissza, a *tropizált kyriék* idejére¹⁵, amikor egy könyörgő szöveg után énekelték vagy mondták a *kyrie eleison* szöveget, utalva az ősi litánia formára, melyből a középkor folyamán alakult ki a hármaskyrie rész, a *kyrie eleison* sorozat¹⁶. A szerző így vall a mű keletkezéséről:

[...] A harmadik repülőutam után, Londonból jövet, a gépből kiszállva megcsókoltam az anyaföldet, s fogadalmat tettem, többé nem ülök repülőgépre, bármit is ígér a távoli világ. Egyben e művel köszönöm meg a Teremtőnek szerencsés haza térésemet.¹⁷

Balassa Sándor nem komponál magyarul kívül más nyelven, de ezúttal mégis kivételt tett. A *Kyrie* kétnyelvű darab, magyar és latin, vagy – mondhatjuk – magyar

¹⁵ Szöveg betoldás a gregorián ének elé, belsejébe vagy végére.

¹⁶ I. Gergely pápa (590-604) a szentmise elején imádkozott *Kyrie eleison* litániát rövidebbre vette, s bevezette a *Christe eleison* formulát. A 8. századtól rögzült a *Kyrie eleison-Christe eleison-Kyrie eleison* forma, melyben minden tétel 3x ismétlődik. (Katolikus Lexikon) <http://lexikon.katolikus.hu/K/Kyrie%20eleison.html>

¹⁷ Elhangzott Tardy László beszédében a KÓTA ünnepi hangversenyén 2011. október 23-án a Mátyás templomban, a mű előadása előtt.

és görög. A drámai első rész „Nagy bajunkban hozzád kiáltunk...Kyrie eleison, Christe eleison” után, lírai második részt hallhatunk „Nagy szükségben hozzád könyörgünk...Kyrie eleison, Christe eleison”. A zene formáját is ez a kétféle gondolat alakítja.

80 mf $\frac{3}{2}$ $\frac{2}{2}$ p mp $\frac{3}{2}$

S.
 kö - nyör - günk. Nagy szük - ség - ben hoz - zád kö - nyör - günk.
 kla - gen! Dir un - se - re Not wir kla - gen!

hoz - zád kö - nyör - günk. Nagy szük - ség - ben hoz - zád hoz - zád kö - nyör -
 re Not wir kla - gen! Dir un - se - re Not, uns - re Not wir kla -

Ca.
 kö - nyör - günk. (h) Nagy szük - ség - ben hoz - zád kö - nyör - günk.
 kla - gen! Dir un - se - re Not wir kla - gen!

hoz - zád kö - nyör - günk. (h) Nagy szük - ség - ben hoz - zád hoz - zád kö - nyör -
 re Not wir kla - gen! Dir un - se - re Not, uns - re Not wir kla -

hozzád kö - nyör - günk. Nagy szük - ség - ben hoz - zád, hoz - zád kö - nyör -
 re Not wir kla - gen! Dir un - se - re Not, uns - re Not wir kla -

85 $\frac{3}{2}$ $\frac{2}{2}$ p *dolce*

S.
 Ky - ri - e e - lei - son e - lei -
 günk. Ky - ri - e e - lei - son

günk. Ky - ri - e Ky - ri -

Ca.
 Ky - ri - e

günk. Ky - ri - e

günk. günk. gen!

Balassa Sándor: Kyrie – részlet

Vajda János *Alleluja* című kompozíciója Babits Mihály *Bénára, mint a megfagyott tag* című verse nyomán keletkezett. A szerző az első két versszakban a 80-as években szinte már megszokottá vált disszonanciákat, kromatikát, szűk hangközlépéseket alkalmazta, így beteljesítve a 12 fokú hangsor használatát. Ahogy

Babits mondja „halljátok a jó éneket”, úgy Vajda is stílust vált és ettől kezdve a cantus firmus szólamok diatonikus spirituálét idéző dallamát dzsesszes ritmikájú kísérelő szólamokkal veszi körül. A versszakváltásoknál hol nőikart, hol férfikart szólaltat meg.

A második rész *allelujái* a legváltozatosabb ritmizálásban, különböző ütemmutatók alkalmazásában átkötött hangokkal (3/8, 5/8, 6/8, 3/4, 7/8, 8/8, 4/4, 9/8, 11/8), késleltetésekkel, hirtelen dinamikai váltásokkal, s a teljes dinamikai skála kezelésével válnak változatosá, virtuózzá és egyben rendkívül nehézé.

The image shows a musical score for a choir and piano. It consists of five vocal staves (Soprano, Alto 1, Alto 2, Tenor, Bass) and a piano accompaniment staff. The music is in 8/8 time and features complex rhythms with frequent rests and ties. The lyrics are "Al - le - lu - ja" and "Hall - já - tok é - ne - két a hit - nek". The score includes dynamic markings like "mp" and "f".

Vajda János: Alleluja - részlet

A vokális népdalfeldolgozásoknak több, alapvetően heterogén, a korszellemre eltérően reagáló megvalósítási formája létezik. E rendszerezést már Bartóknál megtalálhatjuk¹⁸, akinek kategóriáit a következőkben leegyszerűsítve idézem fel:

1. Klasszikus, a népdalt eredeti formájában hagyó, azt mindössze funkciók harmoniai alapokkal megtámasztó, esetleg imitációs belső szólamokkal gazdagító feldolgozás,
2. a népdalt szabadon kezelő, a kortárs (modern) zeneszerzői technikákat is alkalmazó kompozíció,
3. a népdalt hivatkozási alapnak tekintő zenemű.

Kortárs zeneszerzőink Bartók zenéjéhez fűződő viszonyát 1993-ban Kocsár Miklós így fogalmazta meg:

¹⁸ Bartók Béla: A parasztszene hatása az újabb műzenére, 1931. In.: *Bartók breviárium. Levelek-írások-dokumentumok.* (Budapest: Zeneműkiadó, 1974.) 441-443.o.

A magyarságunk az, ami közös Bartókkal, ami nyilván a népzeneből eredeztethető. Egy mélyebb réteget hordozunk ennek a zenei világnak az idegsejtjeinkben, a dallamfordulatainkban, ritmusainkban, zenei anyanyelvünkben.¹⁹

Az 1987-es hangversenyen találkozhattunk a bartóki besorolás mindhárom típusával. Karai József (eredetileg vegyes karra) csángó népdalokra írt *Estéli nótázás* című művében – amely mind vegyeskari, mind nőikari változatában az első kategória egyik legismertebb képviselőjévé vált. A két változat apróbb részletekben tér csak el, hasonlóan a tételek felépítésében is. Az eredeti népdalok az egész műben a felső szólamban szólalnak meg a kísérő szolamok harmónia kíséretével, zenekari, illetve zongorakísérettel.

A mű ciklikus felépítésű, feldolgozásmódjában a kodályi hagyományt követi. Tempókaraktere az I. tételben *Lento*, a II. tételben *Allegretto*, a III. tételben *Allegro*, a IV. tételben pedig *L'istesso tempo*. Ez utóbbit azért fontos megjegyezni, mert a záró tétel (*Gyere rózsám este guzsalyasba*) kezdetét sok kórus a felező ritmusértékek miatt gyorsabb, esetenként felgyorsult *alla breve* énekelte, erre a hibára Karai József külön fel is hívta a figyelmet. (Ez a bejegyzés az egyeneműkari kottából hiányzik.)

L'istesso tempo

Gyere rózsám este guzsalyasba, Gyere rózsám este guzsalyasba.

Neked adom hugom koszorúját. Neked adom hugom koszorúját.

Nem kell nekem senki koszorúja, Nem kell nekem senki koszorúja,

Nem kell nekem senki koszorúja, Nem kell nekem senki koszorúja,

Nem kell a koszorúja, Nem kell a koszorúja,

Nem kell a koszorúja, Nem kell a koszorúja.

Kottakép: Estéli nótázás (vegyeskari változat) – részlet

¹⁹ Sediánszky János születésnapjára beszélgetése Kocsár Miklóssal – Duna TV, 1993

Az első és a második kategória határán vannak Birtalan József *Népdalzsoltárok* kompozíciója.²⁰ Váltakozik benne a homofon megszólalás a gyakori kánon-szerkesztéssel és az imitációs polifon technikával. Egyéni Birtalan anyag választása, ugyanis a zenei anyag népdal, a szöveg viszont nem azonos a Református Énekeskönyvben található, Szenczi Molnár Albert-féle genfi-zsoltár-fordításokkal. Ezek a népdalzsoltárok szabad zsoltárköltések, népdalok dallamaira.²¹

IV.
Mics fel-lengzős szívem

131. Zsoltár

Rubato (♩ = cc. 54)

1. Mics fel-lengző szí-rem, nagy-ra-lá-tó
3. Né-pem, te biz-zál, légy e-gér-az

né-rem, lá-bam más nem ta-
U-re, es ma-rad; meg ná-lá,
nagy-ra-lá-tó sze-mem, lá-bam más nem
légy e-gér-az U-re, es ma-rad; meg

Birtalan József: Népdalzsoltárok – részlet (szerzői kézirat)

Csemiczky Miklós *Csujogatók* műve nem népdalfeldolgozás, hanem zenei anyagában népdalt időző dallamtöredékek, a kvart-, kvintlépések és a szövegben megjelenő *lakodalomcsúfoló* a csujogatót teszi népdalszerűvé és egyben a második kategóriába besorolhatóvá. A szopránban levő csujogatós érdekességet jelent az énekesek számára a kétvonalas g hangmagasságban.²²

²⁰ A Debreceni Református Kollégium Kántusának Népdal-Zsoltárok Birtalan József feldolgozása. Marosvásárhely, 1985. VI.14. – Itt még kötőjellel és nagy betűvel írja a szerző a címet.

²¹ Lásd Melléklet I. Meghívó

²² A *csujogató* jelentése: „tánc vagy mulatozás közben réjákat, rigmusokat kurjongat, kiabál”. Táncolva, *csujogotva* vonult a legénység a templomtól a táncoló házig.”

40

3/4 *f* 4/4

1. S. Ha i - ga - zán nem já - rod, nem járod, Száradjon el a lá - bod!

2. S. nak! Ör - dög búj - jék be - lé - je

1. Ms. nak!

2. Ms. ke a le - gény - nek! Ör - dög búj - jék ma - gá - ba,

1. A. ke a le - gény - nek! *f*

2. A. (h) Ha i - ga - zán nem já - rod, nem járod, Száradjon el a lá - bod!

Csemiczky Miklós: Csujogatók – részlet

A népdalt hivatkozási alapnak tekintő harmadik kategóriába sorolható Szöllőssy András *Planctus Mariae* című műve, melyben siratószerű dallam jelenik meg a magyar nyelvű felső szólamban. A barokk témafejtés a szólókban is megvan, csak egy másik megfordításban, a kvint helyett egy kvart, s a két vezetőhang nem kívülről, hanem belülről támasztja meg az alaplépést.²³

5

f espr.

S. I. MARIA: Jaj, é - des szü - löt - tem Én e - gyet - len ed - gyem,

Szöllőssy András: Planctus Mariae – szoprán szóló

Érdekes egybeesés volt, hogy a hangversenyen egymás közelében hangzott el két mű, amelyeket Kőrösi Csoma Sándor születésének 200. évfordulójára komponáltak. Mindkét vers Magyarai Lajos (1942-) erdélyi költő verseinek felhasználásával készült. Vass Lajos *Kőrösi Csoma Sándor üzenete*²⁴ és Mohay Miklós *Hosszú út porából...* című művek. E két kompozíció egymás mellé helyezése egy másik aspektus felvetését is lehetővé teszi, a vegyeskarra és az egyneműkarra

²³ Szöllőssy András magán archívumban lévő levele alapján.

²⁴ Lásd a mű részletes elemzését: Fügedi-Bárd Judit: *A XX. század utolsó néptanító nótafája*. – Doktori értekezés. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 2008.

való komponálás kérdését. Amíg az azonos tartalmú versek a vegyeskari megszólalásban széles dinamikai skálában drámai módon, úgy a nőikari műben inkább a csendesebb, a polifonikus szerkesztés lehetőségeit jobban kihasználva jelenik meg.

A szélsőséges dramatizálás kapcsán meg kell említeni Petrovics Emil Ady Endre versére írt *Madrigál, chanson és rapszódia* című ciklusának befejező tételét, – *Magyar jakobinus dala* – amely nagy ambitusú, osztott szólamaival, nehezen intonálható hangközlépéseivel csak hivatásos szintű kórus előadásában szólalhat meg hatásosan a vers súlyának megfelelően.

A hangversenyt követő eszmecszerén több kórusvezető hiányolta a szakmai körökben *derékhadnak* nevezett amatőr együttesek számára elérhető művek hiányát. E hangversenyen két olyan mű is elhangzott, amely ennek a kritériumnak megfelelt. Ebbe a kategóriába azok a kompozíciók tartoznak, amelyek fogalmazásmódja jellemzően homofonikus, kisebb imitációs szakaszokkal. Például Farkas Ferenc *Az öröm illan* című műve, melyet Tóth Árpád verseire komponált:

The image shows a musical score for the song 'Az öröm illan' by Farkas Ferenc. It consists of four staves for voices (Soprano, Alto, Tenor, Bass) and a piano accompaniment staff. The lyrics are: 'Az Örö-mil-lan, int-sne-ki, Még vissza-vil-lan'. The music is in 4/4 time and features a simple, homophonic melody with piano accompaniment.

Farkas Ferenc: Az öröm illan – részlet

Tóth Árpád költészete már kamasz koromban is nagy hatással volt rám. Az öröm illan sorai 40 évig kísértettek, míg végre muzsika vált belőlük.²⁵

²⁵ Vallomások a zenéről. Farkas Ferenc válogatott írásai. Közreadja: Gombos László. (Budapest: Püski Kiadó, 2004.) 152.o.

A három tételes kompozícióban a versek sorait végig komponálva, azoknak hangulatát, színes homofon harmóniasorokkal, a fontosabb szavakat kiemelve, imitációs szakaszokkal köti össze. Ide sorolható még Huszár Lajos *Két madrigálja* – Weöres Sándor verseire – is. A szerző, aki korábban a magyar és lengyel avantgárd hatása alatt állt, ebben a művében logikus egységben használja a tonális hagyományt és az új zene különböző elemeit.

♩ = cca. 66

Száll - ni, száll - ni, mesz - sze száll - ni, száll - ni, száll - ni, száll - ni, száll - ni,

Száll - ni, száll - ni, mesz - sze száll - ni, száll - ni, száll - ni,

Huszár Lajos: Két madrigál - részlet

A 90-es évek előzményeit vizsgálva kitűnik számos iskola, irányzat hatása a zeneszerzőkre. Az ezt követő majd negyed évszázad nőikari kórusterméséből, ideszámítva a dolgozatban tárgyalt szegmensen kívülieket is, megállapítható egy alapvető, szinte általános jelenség. A korábbi évek időnként szélsőséges komponálási módjai lecsitultak és közelebb kerültek a kórusénekesek természetes hangi lehetőségeihez, amit énekelhetőségnek, a közönség részéről hallgathatóságnak nevezünk. Bizonyíték erre a kórusművek nagy száma, hiszen ha a zeneszerző nem lát perspektívát a műve jó előadására, lényegesen kevésbé foglalkoztatja az. Tóth Péter és Kocsár Miklós szavai is ugyanezeket a gondolatokat tükrözik:

[...] az elmúlt 25 évben a magyar kóruszenének a fő iránya nagyon egységes, a népdalfeldolgozástól [...] a modernebb hangzásvilágú kórusműveikig, [...] ami a Kodály-Bárdos örökségből jön, az a terc alapú gondolkodás, az énekelhetőség felé való kötelezettség, mely nagyon erős ezekben a művekben. Az, hogy ki mennyire feszegeti a határait a harmóniavilágnak, a speciális effektusoknak, az

mindenkinek a saját habitusától, vagy az életkori, pillanatnyi gondolkodásától függ, de én érzek egyfajta egységességet is, az éneklés iránti tiszteletet, vagy vágyat ezekben a művekben.²⁶

A zene próbája az, hogy megszólal. Ha megszólal, és nem tetszik a közönségnek, akkor lehet a legnagyobb szerző, mit sem ér, ha nem kell a közönségnek. A jó zene mércéje az, hogy hallgatják.²⁷

Más oldalról szemlélve az is látható, hogy egyáltalán nincsenek zeneszerzői csoportosulások, vagy ha vannak, akkor csak rövid időre tűnnek fel. Néhányat felidézve a korábbi időszakból: Új Zenei Stúdió, 180-as csoport, Fialal Zeneszerzők Csoportja stb, ahol a tagok egy-egy vezéregyéniség köré csoportosulva alkottak. Ennek oka az is, hogy a határok megszűntek és egyaránt lehet itthon is, külföldön is alkotni, így az egyéni ambíciók a külföldi hatásokkal együtt bárhol megjelenhetnek. Ezt a véleményemet megerősíti a Magyar Rádióban elhangzott beszélgetés, amelyet fiatal zeneszerzők reprezentatív csoportjával készített Hollós Máté. A beszélgetés résztvevői Bánkői Gyula, Durkó Péter és Fekete Gyula voltak, akikről hallhattuk, hogy szabad a pálya mindenki előtt, egyéni utat járó zeneszerzőkre van szükség, csak legyen szellemi táptalaj, és egy a feladat: a magyar zenének jó hírének kell vinni.²⁸

A 90 után keletkezett művek mélyebb rétegébe tekintve kiviláglik, hogy erős gyökerei vannak az előzményeknek, új zeneszerzői szándékok nyilvánulnak meg és a világra való kitekintéssel új impulzusok érintik meg szerzőinket.

Elsőként a korosztálytól függetlenül, de a bölcsesség korát már elérő zeneszerzők világát tanulmányoztam. E körbe egyaránt beletartoznak Kodály-Bárdos népi világát felidéző zeneszerzőink – Birtalan József, Csenki Imre, Daróczi Bárdos Tamás, Tillai Aurél, a nép-, nemzeti hagyományt híven közvetítő Balassa Sándor, Szokolay Sándor, a klasszikus formákat építészeti pontossággal felépítő és mélyre tekintő Soproni József és Szőnyi Erzsébet, a legszélesebb talajon komponáló Farkas Ferenc, Karai József, Kocsár Miklós és a határainkon túl élő, Bartók, Kodály útján járó, szülőföldjükhöz és magyarságukhoz ragaszkodó Takács Jenő, Csíky Boldizsár és Terényi Ede. Hajdú András *Vokális játékok a magyar nyelvvel* 31 tétéles

²⁶ *Zeneszerzők fóruma*. 2012. március 25. – Tóth Péter hozzászólása.

²⁷ Udvardi Judit: A jó zene mércéje, az hogy hallgatják. – Interjú Kocsár Miklóssal, a Kossuth- és Erkel-díjas debreceni születésű zeneszerzővel. *Hajdú-Bihari Napló*, 2014. január 9. 14.o.

²⁸ Hollós Máté: Bánkői Gyula, Durkó Péter, Fekete Gyula I.II. rész *Magyar Rádió*, 2002 (<http://kincsestar.radio.hu>)

sorozatával került be e körbe.²⁹ „[...] a végén, mikor az ember úgy érzi, itt a betakarítás ideje, és leszűrten, pontosan meg tudja fogalmazni a szándékait, a gondolatait, számot vet saját lelkivilágával, s akkor félreteszi a korábbi eszközeit, s lassacskán egy megközelíthetőbb, befogadhatóbb zene felé fordul.”³⁰ – hallhattuk Soproni Józseftől a Művészetek Palotájában.

A legszínesebb palettát a középső korosztály zeneszerzőinél találjuk (Eötvös Péter, Huszár Lajos, Jenei Zoltán, Zádor András, Szűcs Lajos, Kósa Gábor, Fehér György Miklós, Nógrádi Péter, Sugár Miklós Szigeti István, Hollós Máté, Soós András, Tóth Armand, Reményi Attila, Mohay Miklós, Fekete Gyula, Horváth Barnabás, Tóth Péter, Bánkóvi Gyula, Kovács Zoltán, Beischer Matyó Tamás, Durkó Péter, Megyeri Krisztina, Dragony Tímea, Horváth Balázs). E csoporthoz tartoznak még az úgynevezett „Négyek” csoportja, mint egyetlen általam ismert művészi alkotóközösség, Csemitzky Miklós, Orbán György, Selmeczi György és Vajda János, akik „a retro stílusok egyenjogúsításáért, egy könnyen befogadható, akár a népszerűséggel is kacérkodó zenei nyelvért szálltak síkra.”³¹ Összetartozásuknak szimbolikus értelmet is ad, hogy (Orbán György tanítványával Gyöngyösi Leventével együtt) ők öten közösen komponáltak misét, az ordinárium szövegeire. A retro, amely egyfajta visszatekintést jelent, náluk műfajjá vált. Selmeczi, Orbán visszaemlékezései szerint³² fontos volt életpályájuknak az a szakasza, amikor zeneszerzői tanulmányaikat egy más rendszerű zeneszerző iskolában kezdhették meg és erre épülhettek magyarországi tanulmányaik.

A legfiatalabb korosztály (Nyitrai László, Vörös Boglárka, Derecskei András, Kákonyi Árpád, Tóth Árpád, Zarándy Ákos, Horváth Márton Levente, Zombola Péter, ifj. Duffek Mihály, Sebők Péter, Szabó Ferenc János, Andorka Péter) kompozícióinak mennyisége nyilván kevesebb, így csak rátekintésre van lehetőségünk. Ugyanakkor segítségére van az olvasónak a „*Hajnalok völgye*”

²⁹ A budapesti Zeneakadémián végzett Szervánszky Endre, Szabó Ferenc, és Kodály Zoltán növendékeként, 1966 óta él Izraelben, s hozzám intézett levelében a fenti ciklushoz a következőket írta: „Kitört a Kodály növendék belőlem!” – magánarchívumban lévő levél.

³⁰ Komlós Katalin: Rögtönzésről és alkotásról, tanításról és művekről. Beszélgetés Soproni Józseffel. *Muzsika*. 2005. október. Soproni József és Komlós Katalin pódiumbeszélgetése 2005. június 14-én a Művészetek Palotája Kék termében zajlott, a Földvári Napok budapesti „vendégjátékának” eseményeként.

³¹ Dalos Anna: Magyar zene a 20. században. A „Lendület” 20-21-i Századi Magyar Zenei Archivum és Kutatócsoport honlapja. pp. 1-17- 2014. január 13.

³² Hollós Máté: *Az életmű fele. Zeneszerzőportrék beszélgetésekben.* (Budapest: Akkord Zenei Kiadó Kft. 1997)

kóruskiadvány 2008-2012,³³ amelyben az e korosztályba eső zeneszerzőknek műveik jelentek meg. Ez a kiadvány egyedülálló, mert egy olyan vállalkozás terméke, amelynek célja, hogy bemutatkozási lehetőséget nyújtson a legfiatalabb zeneszerzői korosztálynak. Ez a kiadvány a 2008 óta egy szlovákiai kis településen, Csábon évente megrendezett „Hajnalok Völgye” Kortárs Kórusfesztiválon elhangzott műveket tartalmazza. A mintegy 30 kórusdarab mindegyike amatőr kórusok számára íródott és egytől-egyig sikert arattak a fesztivál közönsége körében. Azért, hogy a művek valóban közkinccsé válhassanak, a művek ősbemutatójáról készült CD felvétel, valamint a szerzők tollából származó, a darabok háttéréről szóló rövid leírások teszik teljessé.

A korábbi fejezetben említett iskolák – darmstadti, varsói – zenei eszköztára az 1990-től keletkezett művekben formaalkotó és meghatározó jelleggel nem rendelkeznek. Ugyanakkor egy-egy jellemzőjét felhasználják zeneszerzőink, melyek közül csak néhány művet említenék meg, amelyek egyedi stílusjegyekkel rendelkeznek.

A *repetitív zene* a hetvenes évek legnagyobb közönségsikert hozó műfaja, mely a minimal art egyik lehetséges hajtása, az apró motívumok végtelen ismételtetését jeleníti meg, s kizárólag alkalmi színesítésként jelenik meg egy-egy kórusműben. Több kompozícióban is találkozhatunk csak egy-egy pillanatra felbukkanó, a repetitív gondolkodás továbbélését mutató pillanatokkal.

Mint leegyszerűsített struktúrát láthatjuk Andorka Péter *Laudate Dominum* kompozíciójában is. Andorkánál az egymást követő szólambelépéseknél, egy hang ismétléséből szekundonként bővítve indítja a művet, majd a dallami és ritmikai frázisok állandó ismétlése, mint önálló formáló elem található meg.

³³ Tóth Árpád dr. szerk.: *Hajnalok Völgye – Öt év ősbemutatói 2008-2012*. (Csáb: Csemadok Csábi Alapszervezete, 2012.)

Allegro semplice ♩ = c. 70

Soprani

Mezzo-soprani

Contralti

S

M

A

Andorka Péter: Laudate Dominum – részlet

Fehér György Miklós is gyakran él a motívumok állandó ismételtetésével, így *Két kórusműve Ringató* tételében kis ambitusú, három hangból álló egyenletes negyed mozgású ringató dallam vonul végig a szólamokban.

♩ = 96 Molto semplice

Ms

6

Fehér György Miklós: Két kórusmű – Ringató – részlet (szerzői kézirat)

Az énekbeszédre (*sprechgesang*) láthatunk példát Zarándy Ákos *Apokalypsis Ióannou* művében, amely a lengyel iskola hatását tükrözi.

19

kai ouk e - - - chou - sin chrei - an - pho - tos

pp sotto voce (Schprechgesang)

e - li - - - ou - lu - mi - ne lu - cer - nae ne - que lu - mi - ne so -

et nox ul - tra non e - rit et non e - ge - bunt kai ouk e - - chou -

lu - mi - ne lu - cer - nae ne - que lu - mi - ne so - lis quo - ni - am Do - mi - nus De - us in - lu - mi -

Zarándy Ákos: Apokalypsis Ióannou – részlet

Durkó Péter *Természetzene* művében jellemzőek a polifón és a homofón szövetek és a nagy ambitusok használata. Szólamcsoportok, gyakori hangnemváltások, franciás utóromantikus fordulatok, az unisono és az *hangfüzerek (clasterek)* alkalmazását láthatjuk. a fentiek miatt a mű előadása rendkívül nehéz feladatot ró az előadói apparátusra.

S. calld it a dread - ful

S. calld it a dread - ful

M.S. win ter calld it a dread - ful

M.S. And the win - ter calld it a dread - ful

A. And the win - ter calld it a dread - ful

A. calld it a dread - ful

Durkó Péter: Természetzene – részlet

A Bartók által felállított kategóriák első és második kategóriájába tartozó népdalfeldolgozás az általam vizsgált időszakban kis számban jelenik meg. Akik ezt a műfajt képviselik – Csenki Imre, Daróczi Bárdos Tamás, Birtalan József és Tillai Aurél a Kodály-Bárdos vonalat követték. Az őket követő korosztályokban már nem tűnik fel ez a műfaj.

Megjelennek ugyanakkor a *pszeudo népdalok*, amelyek a népdalra hasonlítanak, de mégsem azok. Ezzel a dallamalkotással él Fekete Gyula *A kécskei kecske* című művének csárdás jelenetében és Horváth Barnabás *Rimifiszi* című kórusművében. Más oldalon pedig a zeneszerzők egy része a népi költők művészetére fordul. Nagy László, Ratkó József,³⁴ Weöres Sándor versei így válnak a legtöbbet megzenésített költők közé.³⁵ E vonulat mellett népi imádságok, elsősorban Erdélyi Zsuzsanna *Hegyet hágék, lőtöt lépék* könyvének köszönhetően az archaikus szakrális imádságok is a kórusművek textus alapjává válnak.

Egyéni arcot mutat ebben a bartóki gondolkozásban Csíky Boldizsár. A *Falusi madrigálok* című két részes kompozíció a magyar népdalterület két legszélsőbb vidékéről származó két dallamszövegre készült, az első a legkeletibb (csángóvidék Puszta), a második a legnyugatibb (Nyitra, Nyitracsehi) vidékről. Dallam idézet nincs bennük, a szöveg teljes és eredeti. Az első rész első sorának – *Ha folyóvíz vónék* – kétszer hat szótagszámában a dodekafon 12 hang mind benne van, olyan elrendezésben, hogy egy régi stílusú magyar népdalra rímel. Nagyon bonyolult polifóniájú, feszült légkörű lassú tétel. Kontrapunktikája és disszonanciája olyan, mint Bartók Béla *Zene* első tétele csak szövegi alárendeltségben. A második rész erre erősen kontrasztáló, nagyon virtuóz kóruszene – *Lányok ülnek a toronyba* –, melyben a dallamvonallal kiírt latens aranymetszéses harmóniák (például *cis-e-g-a-c*) szélsőséges tempóban kergetik egymást alternatív szólamcserékkel. A végén hochetus-szerű szaggatott ritmusképletek vezetnek a záró moll-dúr akkordhoz.³⁶

³⁴ Babosi László: *Ratkó József töredékes Bartók-tanulmányának rekonstrukciója „a bartóki szintézis megvalósításának lehetőségei a magyar irodalomban”*. (epa.oszk.hu)

³⁵ Jánosi Zoltán: *A magyar költészet és a „bartóki modell”*. *Partium*. 2006. ősz 28-35.

³⁶ Köszönettel tartozom Csíky Boldozsárnak és Terényi Edének a sok szóbeli és írásbeli elemzésért, tanácsért, valamint az elküldött kottákért és szakkönyvek sokaságáért.

Zombola Péter *Salve Regina* című műve a tintinnabuli rendszer alapján készült.³⁷ Arvo Pärt (1935-) 1976-tól hozott létre egy olyan zenei nyelvet, amely független a neotonális törekvésektől. A tintinnabuli szó eredeti jelentése szerint harangocskákat jelent. A rendszerben két egymástól különböző szólamtípust említhetünk meg. Az egyik a tintinnabuli, melynek harmóniái a dúr-moll tonalitáson belül kizárólag az alap hármashangzat hangjain mozognak. A másik a melodic, amely a diatonikus hangsor hangjaiból áll. Gyakrabban szekund és terclépések, ritkábban kvart vagy annál nagyobb lépések is előfordulhatnak.

20

S 1 Sal - te cla - ma - mus ex - su - les, fi - li -

S 2 Ad - te cla - ma - mus ex - su - les, fi - li -

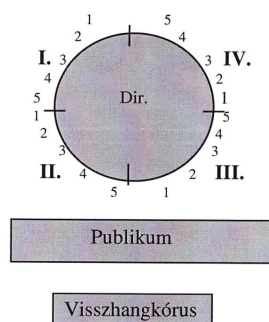
A 1 Sal - te cla - ma - mus ex - su - les, fi - li -

A 2 Ad - te cla - ma - mus ex - su - les, fi - li -

Zombola Péter: *Salve Regina* – részlet

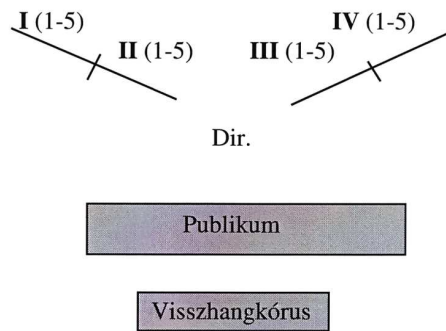
A szoprán I. a tintinnabuli szólam, a szoprán II. a melodic szólam, alt I. melodic szólam augmentálva, alt II. melodic szólam kánonban. Ezzel a technikával készült művek a kórusok számára jól énekelhetőek.

Újszerű, kísérletező és az akusztikai tér bevonásával keletkezett Horváth Balázs *hhAb* című műve. Nagy nőikar és 10 tagú visszhang kórusra íródott a kompozíció. A darab előadásához látvány is társul, ami a kórus mozgásában valósul meg.

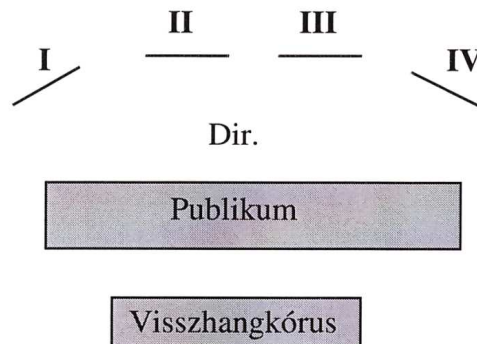

Horváth Balázs: *hhAb* – Kórusfelállítás változatai 1.

³⁷ Zombola Péter: *A tintinnabuli rendszer eredete, kialakulása és megjelenési formái Arvo Pärt műveiben*. DLA disszertáció. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. 2009.

Horváth Balázs: hhAb – Kórusfelállás változatai 2.

Horváth Balázs: hhAb – Kórusfelállás változatai 3.

A mű előadása a két kórus térbeli elhelyezkedésén, a harmóniákkal és a hangszínekkel összefüggő sztereó hangmozgáson, és az ezáltal létrehozott pszichikai tér változásain alapul. A műben konkrét jelentéssel bíró szavak nem szerepelnek. A hangzók és mássalhangzók hangmagasság és időbeli mértékekben szólalnak meg.³⁸

Alaphangkészletként a mű címének megfelelő *h* és *a* hangok után *b*¹ mellett az alsó nagyszekund tritónusszal transzponált párja szólal meg. Öthangú harmónia, és ennek variált változatai szólalnak meg a műben. A véletlen, mint kompozíciós eszköz jelentkezik hangzásban és a hallgatói térben. Az egyenletesen mozgó hangsor hangszíne véletlenszerűen változik:

³⁸ Antal Laura: *Formák és kifejezőmódok Ligeti György vokális művészetében*. DLA disszertáció. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. 2008.

in 2

1 20-25 sec. 2

A 117. ütemre mindenki fokozatosan, de egymástól függetlenül eléri az "U" vagy az "Ú" magánhangzót, majd annyira elhalkítja a hangját, hogy csak füttyszerű, de levegős hang hallatszódjon!

C 116 *mp*

(I, II, III, IV)

♩ = 72, a karmagy csak tempót ad. Ismételni a megadott szakaszt kb. 20-25 sec-ig, majd adott jelle befejezni a frázist a megadott hangon, de eddig a hangig még el kell jutni a frázissal. Ezután ismételtetni a megadott hangot! Ilyen módon a karmagy jele után akár még 10-12 hang is megszólalhat.

Improvizált szöveg: minden negyedre szótagot váltani!
Mindenki olyat mond, amilyet akar (másállhangzó+magánhangzó), pl: vE, bÁ, kÜ, cÁ, stb. simile

E

1. *mp*

2. *mp*

3. *mp*

4. *mp*

5. *mp*

6. *mp*

7. *mp*

8. *mp*

9. *mp*

10. *mp*

Cl. b. *p*

Horváth Balázs: hhAb – részlet

„Úgy látom, az „agyzene” korszaka lejárt. Ennek igazán örülök, hiszen számomra a zenében az a legfontosabb, hogy üzenete legyen. Ne csak matematikai kombinációk és számsorok alapján keletkezzék a zenemű, hanem fejezzen ki érzelmeket, legyen megrázó, figyelemfelkeltő. Nem tagadom, a kortárs zene ambivalens érzéseket kelt a közönségben, és sokan inkább Mozartot választják. Magam úgy vélem, a mai zene megértése, bár fáradságot igényel, mégis izgalmas szellemi kaland, melyet érdemes vállalni. Nagyszerű kortárs darabok születnek, melyek biztosan helyes utat mutatnak, és meghatározóak a zenetörténet további folyamatában. A kortárs zene alapvetően jó úton halad, és bízunk kell abban, hogy a világ kiválasztja az igazi értékeket. Érdemes tehát „nyitott füllel” hallgatózni, hogy elsők közt lehessünk, akik a remekműveknek örülni tudnak.”³⁹

³⁹ Könyves Klaudia: Új színfolt a kortárs zenei palettán. Beszélgetés Bánkői Gyulával. *Muzsika*. 2003. szeptember, 46. évfolyam, 9. szám. 44.o.

3.

A szövegválasztás

A kórusművek vizsgálatát a szövegválasztás szempontjából is célszerű megközelíteni, ugyanis ennek kérdése mind a szerzők, mind az előadók szempontjából elsődlegesnek tekinthető.

A szerzők számos paraméterre figyelnek, amikor szöveget választanak leendő művükhöz. Ez természetesen nem jelent kényszert számukra, csak fontos tényező, hogy milyen a vers, milyen hosszú legyen a mű, örömmel fogják-e énekelni a kórusok, szívesen fogja-e vezényelni a karnagy, tetszik-e majd a közönségnek? A szövegkereséstől az anyag végső formába öntéséig sok mindenre összpontosítanak.

A szövegválasztás kapcsán nagy klasszikusainkra is utalhatunk. Kodály Zoltán az *Öregek* című művének szövegválasztásánál az egészen fiatal, akkor még ismeretlen költő, Weöres Sándor versére talált rá, s megragadta a vers érzés- és gondolatvilága.

A vers mindjárt megkapott, mert ritkán hallani ilyen őszinte érzést, és főleg fiatal embertől, az öregek iránti szánalmat. [...] A tartalma kapott meg, nem a formája. Weöres Sándor verseiben még mindig csörgedezik valami a magyar ritmusból, ő egyike annak a kevés magyar költőnek, aki sejti, hogy a magyar versnek nem szabad elszakítani a szálait, ami a magyar muzsikához köti.¹

Weöres és Kodály kapcsolata ettől kezdve állandósult. A költő életművének alakulásában, a verstechnika zenei fogantatású fejlődésében Kodály Zoltán hatása elvitathatatlanul bizonyult.

Ezzel szemben Bartók Béla az 1910-es években, amikor az Ady-dalokat írta, saját személyes érzelmeihez, akkori válságélményéhez keresett irodalmi anyagot. Lelkiállapotának megfelelően választotta ki a verseket, amelyek nem a legnépszerűbbek és nem is a legismertebb Ady-versek voltak, de Bartók számára akkor ezek személyére szólóan aktuálisak voltak. Ez a kompozíció, az énekhang és a

¹ Angi István: Az intonációs elv érvényesülése a kodályi dallam retorikájában. – *Korunk* folyóirat, 2007. augusztus.

zongorahang teljesen újszerű hanghatásokat produkál, s zenéjének a versekkel való kapcsolata elmélyítő érzelmi kifejezője a költő hangulatainak.²

Hol és miként jelenik meg az ihlet a zeneszerzői munka folyamán? Először van valamiféle lassan körvonalazódó zenei mondanivalója a zeneszerzőnek, és ahhoz keres szöveget? Vagy fordítva: lapozgatja a versesköteteket, olvassa a verseket és egyszer csak megszólítja egy vers?

Tóth Péter vélekedésében hallhattuk, hogy ha nagyjából sejtí, mit szeretne írni, akkor ahhoz keres szöveget, ami aztán vagy megszólítja, vagy nem:

Legnagyobb problémám a kórusírással, hogy nem találok megfelelő mennyiségű szöveget. Ne legyen túl jó, mert akkor nem tudok vele mit kezdeni, s ne legyen rossz, mert akkor nincs kedvem vele foglalkozni. Szóval nehéz jó szöveget találni.³

Lényeges tehát, hogy a szöveg izgassa a szerző fantáziáját, és találkozzon azokkal a gondolatokkal, amelyek a szerzőt éppen akkor foglalkoztatják.

A zeneszerzők érdeklődése nemcsak a magyar, hanem a latin nyelv felé is nyitott, mert sokkal nagyobb szabadságot éreznek a prozódia terén, bátrabban írnak polifon zenét, melizmákat, hiszen ebben az esetben a szövegértés nem elsődleges kérdés. A nyelv holt mivolta segít abban, hogy szabadjára engedjék a fantáziájukat. A latin nyelvnek a távolságtartása bizonyos szempontból segítség lehet egy szerzőnek, amikor elsősorban tisztán zenei gondolatait akarja kifejezni, és nem a szöveg mondanivalóját kívánja erősíteni.

A jó szöveg, mozgásba hozza a zeneszerző fantáziáját, de adott esetben egy költői szöveg gátolhatja is a zeneszerzőt a komponálásban. Ha a költő személyisége nem egyezik a zeneszerző szubjektívizmusával, akkor a szöveg sem pontosan azt fogja jelenteni, amit a zeneszerző szeretne kifejezni.

A költői szöveg nagyon sok szép dolgot kifejez, de többnyire nem pontosan azt, amit én szeretnék. Ekkor kínálóznak az archaikus, liturgikus szövegek, amelyeket nagyon szeretek.⁴

² Péterfi István: Bartók Béla szerzői estje. *Nyugat*. (1926.) 24. szám.

³ U.o. – Tóth Péter hozzászólása.

⁴ *Kerekasztal beszélgetés*. 2001. március 25. – Huszár Lajos hozzászólása.

A zeneszerzők félelemérzete is megfogalmazódott, hogy ha erős érzelmi töltettségű a magyar szöveg, az ő zenéjük túlságosan érzelm dússá válhat. A magyar nyelven történő komponálásnak elvi és gyakorlati motivációi is lehetnek. Balassa Sándor műveiben nemzetet érintő sorskérdésekről beszél, így evidens, hogy a megszólalás nyelve sem lehet más, csak magyar. S ha a zenéjéhez nem talál szöveget, ő maga írja meg, így saját zenéjének a szövegírójává válik.⁵ Találkozhattunk olyan véleménnyel is, hogy szívesebben választanak prózai szövegeket, mert a vers már félig zene, s annyira diktálja a ritmust, hogy az már zavaró számukra.

Egy absztraktabb zenei gondolkodáshoz nagyobb segítséget nyújt, hogyha próza. [...] Például egy korai Kassáknál kell keresgélni, hogy lehetőleg ne jelentsen semmit, s az ember a zenéjével lehessen elfoglalva.⁶

Körber Tivadar Vásárhelyi Zoltán piramis-elméletét idézte fel:

Vásárhelyinek az volt a meggyőződése és ezt tanította is, hogy egy kórusműben az alap az a gondolati tartalom, amit a zeneszerző, illetve a költő el akar mondani. [...] A szavaknak ritmusa van és a piramis csúcsán megjelenik a zenei hang. Így kell építkezni, nem fordítva, nem a zenei hangra építeni föl a többbit.⁷

Ezzel ellentétes álláspontot vetett fel Szabó Dénes:

[...] Gyakran előfordul, hogy a latin szöveg csak ürügy, amire a zeneszerző, úgy vélem, nem szöveg-kiindulópontból, hanem pusztán zenei indíttatásból megírja a maga rendkívül jó zenéjét. De ennek nincs köze az eredeti liturgikus jelentéshez, pedig a zeneszerző tudja, hogy mit jelent a szöveg. Ennek alapján én csak azt tudom mondani, hogy ez a piramis-elv időnként fordítva van.⁸

A szöveggel való azonosulás felelősséget is jelent, főleg a gyermekkaroknál, hiszen ha az énekesek 2-3 hónapig ugyanazt a szöveget éneklék, akkor az áthatol a szívükön, gondolataikon. Ezeknek a szövegeknek a szépséget, jóságot, szeretetet,

⁵ Személyes beszélgetés Balassa Sándorral.

⁶ *Zeneszerzők fóruma*. 2012. március 25. – Horváth Márton Levente hozzászólása.

⁷ *Kerekasztal beszélgetés*. 2001. március 25. – Körber Tivadar hozzászólása.

⁸ U.o. – Szabó Dénes hozzászólása.

vidámságot, humort kell sugallnia, kiváltania. S akkor ezzel nagyon komoly nevelési lehetőséget tarthatunk a kezünkben.

A kórusműnek csak felerészben zene, a másik – teljes jogú – része a szöveg. És néha úgy érzem, egy jó szöveg el tud vinni a hátán egy nehezen megtanítható zenét is. A kórustagokat – tapasztalatom szerint – nagyon inspirálja a jó szöveg. Ez lehet elgondolkodtató, vagy érzelmes, költői, vagy vicces, de ezek közül is számomra a legnagyobb öröm olyan szöveggel találkozni, amely igazán mély gondolkodásra kényszeríti a karnagyot és az énekeseket egyaránt. Az ilyen szövegeket hónapokon át tanulva beolvasztja az ember a lelkébe, és valóban több és jobb lesz általa.⁹

Meghatározó, hogy azok a zenei eszközök, amelyek az adott kórusműben szerepelnek, olyanok legyenek, amelyek közel állnak az énekkar természetéhez, illetve ahhoz az együtteshez, amelyik éppen az új kompozícióval ismerkedik. Létfontosságú, hogy a szöveg a kórustagok számára világossá váljék, s azt a gondolatot fejezze ki, amelyet a szöveg sugall. Ez többé-kevésbé a karnagyok, esszenciálisan pedig a zeneszerzők dolga.

⁹ Mindszenty Zsuzsánna karnagy levele alapján – 2013. 11. 25.

3.1.

A szövegválasztás spektrumai

A disszertáció e fejezetében az elmúlt negyed évszázadban alkotó zeneszerzők a cappella nőikari műveinek szövegválasztása látható a Függelékben található műlista alapján:

Név	Művek száma	Magyar nyelvű	Latin nyelvű	Vegyes nyelvű	Egyéb nyelvű
1. Takács Jenő (1902-2005)	4	2	--	1	1
2. Farkas Ferenc (1905-2000)	5	--	3	1	1
3. Csenki Imre (1912-1988)	3	2	--	1	--
4. Szőnyi Erzsébet (1924-)	7	5	--	2	--
5. Birtalan József (1927-)	7	7	--	--	--
6. Karai József (1927-2013)	14	6	5	--	3
7. Soproni József (1930-)	2	1	1	--	--
8. Tillai Aurél (1930-2013) ?	19	12	6	1	--
9. Szokolay Sándor (1933-2013)	32	24	7	--	1
10. Terényi Ede (1935-)	44	20	19	5	--
11. Balassa Sándor (1935-)	13	13	--	--	--
12. Csíky Boldizsár (1937-)	20	18	1	--	1
13. Balázs Árpád (1937-)	1	1	--	--	--
14. Daróczi Bárdos Tamás (1931-)	5	5	--	--	--
15. Hajdú András (1932-)	4	1	--	--	3
16. Kocsár Miklós (1933-)	49	22	27	--	--
17. Eötvös Péter (1944-)	2	1	--	--	1
18. Huszár Lajos (1948-)	3	2	1	--	--
19. Jenei Zoltán (1943-)	2	2	--	--	--
20. Orbán György (1947-)	37	13	21	--	3
21. Zádor András (1947-)	6	6	--	--	--
22. Szűcs Lajos (1948-)	1	--	1	--	--
23. Vajda János (1949-)	5	2	2	1	--
24. Kósa Gábor (1950-)	3	2	--	--	1
25. Fehér György Miklós (1951-)	6	3	2	--	1
26. Nógrádi Péter (1952-)	4	3	1	--	--

27. Selmeczi György (1952-)	1	--	--	--	1
28. Sugár Miklós (1952-)	13	2	11	--	--
29. Szigeti István (1952-)	6	3	3	--	--
30. Csemiczky Miklós (1954-)	4	--	4	--	--
31. Hollós Máté (1954-)	2	1	--	--	1
32. Soós András (1954-)	2	--	2	--	--
33. Tóth Armand (1955-)	7	6	1	--	--
34. Reményi Attila (1959-)	4	2	1	--	1
35. Mohay Miklós (1960-)	14	8	4	--	2
36. Fekete Gyula (1962-)	2	1	1	--	--
37. Horváth Barnabás (1965-)	11	9	1	--	1
38. Tóth Péter (1965-)	36	23	11	2	--
39. Bánkövi Gyula (1966-)	2	--	1	--	1
40. Kovács Zoltán (1969-)	3	3	--	--	--
41. Beischer Matyó Tamás (1972-)	3	2	1	--	--
42. Durkó Péter (1972-)	2	1	--	--	1
43. Megyeri Krisztina (1974-)	7	6	--	--	1
44. Gyöngyösi Levente (1975-)	16	1	15	--	--
45. Dragony Tímea (1976-)	1	1	--	--	--
46. Horváth Balázs (1976-)	1	1	--	--	--
47. Nyitrai László (1980-)	1	1	--	--	--
48. Vörös Boglárka (1981-)	1	1	--	--	--
49. Derecskei András (1982-)	3	--	3	--	--
50. Kákonyi Árpád (1982-)	1	--	--	--	1
51. Tóth Árpád (1982-)	3	3	--	--	--
52. Zarándy Ákos (1982-)	1	--	--	1	--
53. Horváth Márton Levente (1983-)	1	--	1	--	--
54. Zombola Péter (1983-)	3	--	3	--	--
55. Ifj.Duffek Mihály (1984-)	4	2	2	--	--
56. Sebők Péter (1984-)	4	--	4	--	--
57. Szabó Ferenc János (1985-)	3	2	1	--	--
58. Andorka Péter (1987-)	1	--	1	--	--
Összesen	461	252	168	15	26

A kéziratos, vagy nem elérhető kották hiánya miatt, illetve a szerzői jogvédelem alá eső szövegírók és költők esetében nem sikerült pontos listát megtekintennem, így 40 éves karnagy munkám empirikus elemzése során összegyűjtött közel 400 mű kottája alapján az arányokat igyekszem bemutatni. A következő két kategóriát lehet felállítani:

- Magyar nyelvű világi és egyházi szövegek
- Latin, vegyes és egyéb nyelvű szövegek

Az egyes kategóriákban illusztrált művek nem a zeneszerzők életművével és jelentőségével arányosan kapnak helyet, hanem csak az egyes műfajokra legjellemzőbb kompozíciókat emelem ki.

3.2.

Magyar nyelvű világi és egyházi szövegek

Világi szövegek

A magyar nyelvű szövegek választásának többféle előnye és hátránya is van. Előnye, hogy elsődleges jelentéssel bír, hátránya, hogy rajtunk kívül nem sokan értik. A vizsgált anyagban a leggyakrabban felhasznált költemények szerzői Weöres Sándor, Kányádi Sándor, Nagy László, József Attila, Ady Endre, Áprily Lajos és Kölcsey Ferenc. A szerzők a szövegeket szubjektíven választották, azaz annak függvényében, hogy kit milyen vers érintett meg.¹⁰

A legtöbb magyar költőt megzenésítő zeneszerző Farkas Ferenc volt, aki közel félszáz magyar irodalmár alkotását dolgozta föl.¹¹

¹⁰ Függelék 2. táblázat.

¹¹ Gombos László: *Farkas Ferenc*. Magyar zeneszerzők 31. (Budapest: Mágus Kiadó, 2004.)

A LYÁNY DALA
(KÖLCSÉY)
NŐI KARRA

Farkas Ferenc

Andante

Fön bú - san az éj-jel, or-cá - ja bo-rong, Hű-sen...
Fön bú - san az éj - jel, or-cá - ja bo-rong. Hű-sen...
Fön bú-san az éj-jel, or-cá - ja bo-rong. Hű-sen...

più mosso

le-beg a nyugoti szellet, A fül-mi-le csattog, a fül-mi-le csattog...
le-beg a nyugoti szellet, A fül-mi-le csattog, a fül-mi-le csattog...
le-beg a nyugoti szellet, A fül-mi-le csattog, a fül-mi-le csattog...

Farkas Ferenc: A lány dala – részlet (szerzői kézirat)

Szokolay Sándor műveinek központi gondolata legtöbbször a hazaszeretet és a hitvallás; a szerző szívesen válogatott Illyés Gyula és Áprily Lajos költeményei közül.¹²

Moderato

f *cresc.* *ff* *cresc.* *mf*

S
M
A

Nem - ze - tek or - szá-go-ló Is - te - ne! Szor-on - gás - ban i-mád-ság - ra
Nemze - tek - nek or - szá-go-ló Is - te - ne! Szor-on - gás - ban i-mád-ság - ra

in-dí-tott, ve-sze-de-lemben fo-hász-ko-dás-ra for-dí-tott, saj- gó szájunkból szár-mazó sza-po-ra
in-dí-tott, ve-sze-de-lemben fo-hász-ko-dás-ra for-dí-tott, saj- gó szájunkból szár-mazó sza-po-ra

Szokolay Sándor: Ima rontás ellen – részlet

¹² Személyes beszélgetés Szokolay Sándorral.

Balassa Sándor csak magyar nyelven komponál,¹³ legyenek azok klasszikus költőink, íróink szövegei, vagy saját szövege.¹⁴

p természetes dinamika *f*

szülő-föld-em szép hatá-ra! Mag-lát-lak-e vala-há-ra? Ahol allok,

ahol megyek, mindenkor csak feléd nézek *mf*

Ahol ál-lok, ahol megyek

Balassa Sándor: Szülőföldem szép határa – részlet (szerzői kézirat)

Kocsár Miklósnál költészetükben a bartóki világhoz közel álló poéták verseivel találkozhatunk a leggyakrabban. Nagy László költészete jelentette számára azt az inspirációt, amely megújította alkotókedvét a kórusművek területén.

Comosso $\text{♩} = 120$

f *sf* *p* *mf*

S Jaj, jaj, most szá - kadt ki száz - e - zer ab - lak, *mf*

Ms Jaj, jaj, most szá - kadt ki száz - e - zer ab - lak, *mf*

A Jaj, jaj, most szá - kadt ki száz - e - zer ab - lak, *mf*

f *sf* *mp* *mf*

7 Jaj, jaj, fűg - gö - nyét mind a kő - re ki - hány - ja, *mf*

Jaj, jaj, fűg - gö - nyét mind a kő - re ki - hány - ja, *mf*

Jaj, jaj, fűg - gö - nyét mind a kő - re ki - hány - ja, *mf*

Kocsár Miklós: Karácsony, fekete glória – A jövő vacogása – részlet

¹³ Balassa Sándor egyetlen esetben tett kivételt, lásd *Kyrie* című műve (1981), melynek motivációjáról az előző fejezetben olvashatunk.

¹⁴ Terényi Ede: „Hajta virágai”. *Arcképvázlat Balassa Sándor zeneszerzőről*. (Dorog: Novoprint Rt. 1995.)

Zenei mondanivalójának kiváltásához – véleményem szerint – döntően hozzájárult Nagy László expresszív költészete is, anélkül, hogy ez a zene autonómiáját veszélyeztetné vagy veszélyeztette volna. Szébbnél szebb hangzású művek bizonyítják ezt.¹⁵

Terényi Ede Ady Endre, Dsida Jenő, József Attila, Tóth Árpád, Weöres Sándor és Kányádi Sándor költeményeiből választotta a szövegeket. A szerző Ady Endre *Így van magyarul* című verse útján fogalmazza meg hitvallását, a nemzethez és az anyanyelvhez való ragaszkodását Ady Magyar zsoltára kompozíciójában.¹⁶ Ez magyarázza, hogy Ady versét egy, két és három szólamban is feldolgozta. A háromszólamú változat – Erkel Ferencet is felidézve – korálszerű formában készült.

The image shows a musical score for 'Ady Magyar zsoltára' by Terényi Ede. It consists of two systems of three staves each. The first system has lyrics: 'Meg nem hal - ni S kí - noz - tat - ván' (top staff), 'S szebb do - log így meg nem hal - ni, S kí - noz - tat - ván' (middle staff), and 'Meg nem hal - ni háj' (bottom staff). The second system has lyrics: 'haj a kar - ni Ma - gya - rul, ma - gya - rul haj' (top staff), 'haj a - kar - ni Ma - gya - rul, ma - gya - rul haj' (middle staff), and 'haj a - kar - ni Ma - gya - rul, ma - gya - rul haj' (bottom staff). The score includes dynamic markings like 'f' and various musical notations such as notes, rests, and slurs.

Terényi Ede: Ady Magyar zsoltára – 3 szólamú feldolgozás – részlet

A fiatalabb zeneszerzők szövegválasztásának is jellemzője, hogy szívesen nyúlnak klasszikussá vált költőink műveihez. Vörös Boglárka József Attila *Töredékek* című költeményét zenésítette meg, a vers ritmizálását követve jellemzően homofon recitálással, finom polifonikus átvezetésekkel.

¹⁵ Tóthpál József: Születésnap köszöntő – *Zeneszó* 3/10 (1993. december): 3.

¹⁶ A teljes verset lásd: Ady Endre összes versei. In.: *Osiris Klasszikusok*. Sorozatszerk.: Domokos Máttyás. (Budapest: Osiris Kiadó 1998.) 855.o.

Kitörő boldogsággal, ritmikusan ♩ = 120

mf/f

Min - den s min - den - ki sze - ret en - gem, em - ber let - tem a

Min - den s min - den - ki sze - ret en - gem, a

Min - den s min - den - ki sze - ret en - gem, a

Min - den s min - den - ki sze - ret

4

sze - re - lem - ben. Em - ber vagyok és o - lyan bol - dog, mint, ha vannak, az

szép sze - re - lem - ben. Ember vagyok és o - lyan bol - dog, mint, ha vannak, az

szép sze - re - lem - ben. Ember vagyok és o - lyan bol - dog, mint, ha vannak, az

szép — sze - re - lem. Ember vagyok és o - lyan bol - dog, mint, ha vannak, az

Vörös Boglárka: Töredékek III. tétel – részlet

E kategóriát áttekintve a vizsgált időszakban Szokolay Sándor, Terényi Ede és Kocsár Miklós, Tóth Péter írta a legtöbb magyar nyelvű kompozíciót; műveik közül egyénekenként több mint 20 mű tartozik ebbe a csoportba.¹⁷

Egyházi szövegek

A szakrális szöveg legbensőbb tulajdonsága a felidéző (evokatív) jelleg és a folyamatos jelentéssel való telítődés a szépség, a hit jegyében. A szakrális szövegek legfőbb használati jellemzője, hogy verbális automatizmusként élnek bennünk, „tehát magukban hordozzák a tanulást, a megtanulást, a beidegződést, a mindenkori felidézhetőség lehetőségét”.¹⁸ Ebből pedig következik, hogy a megtanult szöveg az egész élet során nyelvi és viselkedésbeli támaszként szolgál.

¹⁷ Lásd Függelék 1. Magyar nőikari a cappella művek gyűjteménye 1990-től napjainkig.

¹⁸ Balázs Géza: *Szövegantropológia – szövegek többirányú megközelítése.* (Szombathely: Inter Kht. 2007.) – Kabán Annamária ismertetője.

Ezt a megállapítást Tardy László, a Mátyás templom karnagy-kántora is megerősítette az elmúlt 70 év magyar egyház-zenéjére visszatekintő levelében. Az Európai Katolikus Egyházzenei Szervezetek fatimai (Portugália) konferenciáján bemutatott magyar művek és hanganyagok (Kodály Zoltán, Szőnyi Erzsébet, Sári László, Dobos Kálmán és Koloss István művei) bebizonyították a kongresszus vezetősége számára, hogy vannak értékes új művek, és a modern zene is alkalmas lehet a liturgia szolgálatára. Újra fogalmazták a konferencia előre már megírt kommunikéjét, amelyet Rómába, a Vatikánba küldtek, s ebben szavakba öntötték, hogy bár más módon komponál Koloss István vagy Sári László, mint Bartók és Kodály, de a dédunokák sem tagadhatják le, hogy mesterüktől tanultak.¹⁹

Könnyű a magyaroknak, hiszen Bartók és Kodály igen magasra tette a mércét a kóruszenében, s ezt szeretné az utánuk jövő 2-3 generáció is megközelíteni.²⁰

1996-ban keletkezett Nógrádi Péter *Az Úr angyala*²¹ című kompozíciója, a Kárpát-medencében elterjedt imádság első részéből. A dallam eredete a gregorián zenéhez nyúlik vissza. Számos zeneszerzőnk használja fel a gregorián dallamokat gondolati, zenei tézisként. Azt a gregoriánt, amelyről Szabolcsi Bence így ír: „Minden dallamszövés forrása és mintaképe, [...] az egyszólamú zene legdiadalmasabb kivirágzása.”²²

A gregorián ének a nép ajkán népének formájában él tovább. Ennek példája *Az Úr angyala*, amely ma is élő imádság, akár Véménden, Baranya megyében, a Bukovinából, Hadikfalváról odatelepedett székelyeknél, akár Lészpeden,

¹⁹ *Fórum 2. Fiatal zeneszerzők a jövő kórusaiért.* 2002. május 25-26. – Tardy László hozzászólása.

²⁰ Tardy László levele alapján (2013.10.21.) – „1992-ben a portugáliai Fatimában tartották az Európai Katolikus Egyházzenei Szervezetek tanácskozását, melynek témája a II. Vatikáni Zsinat utáni időszak (1965 utáni) liturgikus zenéje volt. Minden résztvevőtől azt kérték, hogy hazája zsinat utáni egyházzenei terméséből vigyen kottát, hangfelvételt. Elvittem Kodály Zoltán Magyar miséjét (1966), Sári László Szent István miséjét (1970), Szőnyi Erzsébet Stabat Mater-ét, (1980 körül), Koloss István, Dobos Kálmán motettáit. A művek mély benyomást tettek a résztvevőkre. A konferencia végén azt kérték, legyen a következő összejövétel Magyarországon, hogy itt élőben is megtapasztalhassák azt a gazdagságot és magas színvonalat, melyet a bemutatott művek is képviselnek. Így is történt, 1993-ban Budapesten volt a konferencia, ahol több zeneszerzővel: Farkas Ferencsel, Koloss Istvánnal, Halmos Lászlóval találkoztak is a résztvevők. Meghallgatták Farkas F. Requiemjének bemutatóját a Zeneakadémián, Lajtha László kórusra és orgonára komponált miséjét, egy Halmos-művekből álló koncertet a győri székesegyházban, és nálunk a Várban Koloss István Budavári ünnepi miséjét, mely 1986-ban, Buda visszavételének 300. évfordulójára készült.”

²¹ Szóbeli közlése alapján még csak az imádság első részét dolgozta fel.

²² Szabolcsi Bence: *A zene története.* (Budapest: Zeneműkiadó, 1974.) 65.o.

Moldvában, ahol ma is imádkozzák. A dallam szoros kapcsolatot tart fenn a gregorián énekkel. Gregorián zsoltárdallamon hangzik, mégpedig az úgynevezett „kéttubás tonus peregrinus”-on.²³ Az egyszólamú indítás után a kísérő szólamok egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak, a négyszólamú faktúra megjelenésekor imitációs szerkesztést láthatunk.

Parlando ♩ = 90

mf

Alto Az Úr an - gya - la, a - ki kös - zönté Szűz Má - ri - át, és mé - hé - be fo - ga - dá

S Üd - vöz légy, Má - ri - a, ma - laszt - tal vagy

M Má - - - ri - a,

A Szent - lé - lek - től szent Fi - át. Má - - - ri - a,

Nógrádi Péter: Az Úr anyala – részlet

21 ♩ = 90 *mf*

S Asszonyunk, Szűz Má - ri - a, Is - ten - nek szent Any - ja, —

M Asz - - - szo - nyunk, Szűz Má - ri - a, Is - ten - nek szent

A I Asszonyunk, Szűz Má - ri - a, Is - ten - nek szent Any -

A II Szűz Má - ri - a, —

Nógrádi Péter: Az Úr anyala – részlet

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencián is megfogalmazódott az elvárás, hogy napjaink művészete, a maga remekléseivel csatlakozzon ahhoz a kórushoz, amelyben elmúlt évszázadok kiváló művészei is zengtek. Olyan dallamokat szerezzenek zeneszerzőink, amelyek magukon viselik az igazi szent zene

²³ Dékány András György: *Gregorián elméleti anyag*. (M.K.P.K. Harmat Artur Központi Kántorképző. 2012-13.) „Kéttubás a 9. tónus, a Tonus peregrinus. Tenor, Tubahang, recitálóhang: Ezen történik a recitálás, a szövegénekklés. A tubahang mindig a tónus hangnemének (*modus*ának) a *domináns*án van.”

ismertetőjeleit. A szent énekre szánt szövegek feleljenek meg az egyházi tanításnak, merítsék azokat elsősorban a Szentírás és a liturgia forrásaiból.²⁴ Tóth Sándor versére írt Szabó Ferenc János *Vándor* című művének utolsó sorában nyugodt, együtt mozgó szólammal festi meg a bibliai történetet.

Tempo I.
34 p

S 1 mi-e-lőtt in-dult zsebé-be nyúlt zsebé-be nyúlt s megtör-te a kenyere-t

S 2 mi-e-lőtt in-dult zsebé-be nyúlt zsebé-be nyúlt s megtör-te a kenyere-t

A 1 mi-e-lőtt in-dult zsebé-be nyúlt zsebé-be nyúlt s megtör-te a kenyere-t

A 2 mi- e-lőtt in-dult zsebé-be nyúlt zsebé-be nyúlt s megtör-te a kenyere-t

rall. molto pp

Szabó Ferenc János: *Vándor* – részlet

Berkesi Sándor karnagy, a Tiszántúli Református Egyházkerület zenei főigazgatója leveléből is egyértelműen kitűnik, hogy számos zeneszerző komponált – a magyar reformáció hitvalló lelkipásztor költői szövegeit aktualizálva – bibliai zsolnárt, hitet sugárzó, klasszikus értékű énekelt imádságokat, zsolnárfaragásokat. Ezek együtt képezik a református gyülekezeti éneklés ma is használt repertoárját. A ma élő zeneszerzők között e tekintetben Szokolay Sándor, Orbán György, Vajda János a legjelentősebb. Ők a magyar protestáns egyháztörténet nagy eseményeit, továbbá a Károli-Biblia vagy a Szenci-féle zsolnárfordítás szövegeit dolgozzák fel a legmagasabb szakmai igénnyel, maradandó értékeket képviselve.

Szokolay Sándor a *Szagrális kánonok* füzérét komponálta Károli Gáspár és Szenci Molnár Albert szövegeire. Ez a kánon-sorozat egyedi a maga nem szerző a hat kánonból ötöt rövid coda-szakasszal látott, amely az előadótól függően akár külön is előadható. Érdekeselek a kánonokhoz adott zenei instrukciók:

²⁴ Magyar Katolikus Püspöki Konferencia – A II. Vatikáni Zsinat SACROSANCTUM CONCILIUM kezdetű konstitúciója a szent liturgiáról. 1963. december 4.

Számozás	Cím	Szöveg	Karakter /tempójelzés	Szólamszám
No 1.	Bűnbánati ima	Szenci (Zsolt 6:1)	Grave	6 szólamú
No 2.	Az evangélium hirdetése	Károli (Mk 16:15)	Moderato	3 szólamú
No 3.	Jézus szavai	Károli (Lk 21:33)	Andante	3 szólamú
No 4.	146. hálaadó zsoltár	Szenci (Zsolt 146:1, 4)	Allegretto	3 szólamú
No 5.	A jócselekedetekről	Károli (Jak 4:17)	Allegro moderato	3 szólamú
No 6.	A jó pásztor	Szenci (Zsolt 23)	Allegro	5 szólamú

Az Úr az én ő - ri - ző pásztorom, nem szűköl - kő - döm.
 Fűves legelőn nyugtat engem, és csendes vizek - hez - te - relget engem
 Lel - kemet meg - vidámit - ja, az igazság ösvényein vezé - rel engem
 az Ő di - cső szent ne - vé - ért! Még ha a halál ár - nyékának
 völgyében járok is, nem kell félnem! Mert te velem vagy!
 Aszalt te - ri - tesz né - kem az én el - len - sége - im e - lölt iná - márt!
 Az Úr az én pásztorom! Ó - ri - ző pász - to - rom! Jóságod és kegyelmed
 kő - vet engem é - le - tem minden e - ges nap - ján! Az Uram

há - zában la - ko - zom! Az Úr az én pásztorom! Ó - ri - ző
 pász torom! Az Ő nevé dicsőségben magasztaljuk! Az Ő nevé
 di - csőségben magasztal - juk! Az Ő nevé dicsőségben.
 fényességben magasztaljuk! Az Úr az én ő - ri - ző pásztorom!

CODA:
 Pász - to - rom!
 Pász - to - rom!
 Pász - to - rom!
 Pász - to - rom!
 Pász - to - rom!

Szokolay Sándor: Szakrális kánonok – részlet (No.6.)

Ha az előadók vállalják a tételszünetek nélkül való megszólaltatást, akkor a kánon sorozat szvitszerű egységben is előadható. Változatos dinamikai spektrumot láthatunk a kottaképen; ez a kánon-szvit előadásához segítséget ad az úgynevezett derékhad számára, melynek képviselői így a nagyobb forma és nagyobb ívű építkezés egy példájával is találkozhatnak.

A „piramis-elv” alapján fontosak az iskolák énekkarainak és a kórus - derékhadnak szánt művek is. Ilyen volt a 18. században a debreceni Kollégiumi Kántust alapító Maróthi György harmóniás zsoltárgyűjteménye (aki a francia Claude Goudimel négyszólamú zsoltárfeldolgozásait adta ki magyar nyelven), és ilyenek tekintendők a 20. században Árokháty Béla, Csomasz Tóth Kálmán, Osváth Viktor,

Szigethy Gyula, Tillai Aurél, Birtalan József, Draskóczy László sokszínű, a szűkösebb lehetőségek között működő templomi énekkaroknak szánt kompozíciói.

Népzenei alapanyagból készített feldolgozást egyházi énekszövegre Birtalan József a dolgozat 2. fejezetében már említett *Népdal-Zsoltárokban* is. A *Ne csüggedj el kicsiny sereg* című művében a református Énekeskönyv²⁵ 393. énekének szövegét illesztette egy népdalszerű dallamra.

Sz.
1. Ne csüg - gedj el, ki - csiny se - reg, Bár e - gész föld
4. Ne hagyd el ár - va nyá - ja - dat, Jé - zus, har - colj

Msz.
1. Ne csüg - gedj el, ki - csiny se - reg, Bár e - gész föld
4. Ne hagyd el ár - va nyá - ja - dat, Jé - zus, har - colj

A.
1. Ne csüg - gedj el, ki - csiny se - reg, Bár e - gész föld
4. Ne hagyd el ár - va nyá - ja - dat, Jé - zus, har - colj

Sz.
tör el - le - ned Gyú - löl - ség fegy - ve - ré - vel. Ne félj, dü - he
ve - lünk ma - gad, Re - mé - nyünk nap - ja, kelj fel! Ben - ned bíz - nak

Msz.
tör el - le - ned Gyú - löl - ség fegy - ve - ré - vel. Ne félj, dü - he
ve - lünk ma - gad, Re - mé - nyünk nap - ja, kelj fel! Ben - ned bíz - nak

A.
tör el - le - ned Gyú - löl - ség fegy - ve - ré - vel. Ne félj, dü - he
ve - lünk ma - gad, Re - mé - nyünk nap - ja, kelj fel! Ben - ned bíz - nak

Birtalan József: Ne csüggedj el kicsiny sereg – részlet

Mohay Miklós *Hálaadó ének* című műve a korábban készült 6 szolamú vegyes kar könnyebben eladható egyneműkari változata. A kompozíció Luther Márton születésének 500. évfordulójára és szövegére készült, az evangélikus egyházban használt Kis Kátéban fellelhető zsoltár-parafrazis sorok feldolgozásával. A mű a hagyományos hangnemi váz alapján változatos ritmikai ötletekkel szólal meg.

²⁵ *Énekeskönyv. Magyar reformátusok használatára.* (Budapest: A Magyarországi Református Egyház kiadása, 1967.) 473.o. (a szerző szóbeli közlése alapján)

Allegro energico (♩)

cresc. $\text{r} \text{3} \text{7} \text{r} \text{3} \text{7}$ --- dim. ---

Paripák erejében ked-ve nem telik, fér-fi izmaiban sem gyönyörködik,
 Paripák erejében ked-ve nem telik, fér-fi izmaiban sem gyönyörködik,
 Paripák erejében ked-ve nem telik, fér-fi izmaiban sem gyönyörködik,
 Paripák erejében ked-ve nem telik, fér-fi izmaiban sem gyönyörködik,

Mohay Miklós Hálaadó ének – részlet

A Biblia talaján kibontakozott és lombba szökkent kórusrepertoár a maga gazdagságában rendelkezésünkre áll. Kórusainkon a sor, hogy elerőtlenedő világunkban lelki táplálékul szolgáló üzenetét hangzó életre keltsék.²⁶

²⁶ Berkesi Sándor levele alapján (2013.11.05.) – „Sola Scriptura – Egyedül a Szentírás! Mindmáig emlegetjük a Reformációnak ezt az egyik alaptézisét. Luther Wittenbergben, Kálvin Genfben kezdte megvalósítani az egyházat megújító reformjait. Hogyan lehet a Kijelentés mindenkié? Ha nemzeti nyelvre fordítják. Károli Gáspár gönci lelkipásztor leteszi a nemzet asztalára a teljes magyar Szentírást, amelyet 1590-ben, Vizsolyban nyomtatnak ki. 16. századi francia költők (C. Marot és T. de Béze) Dávid zoltárait parafrázeálják és korabeli francia dallamokra alkalmazzák. A százötven genfi zoltárt Szenci Molnár Albert három hónap alatt (!) költi újra gyönyörűséges magyar nyelvünkre. Úgy is mondhatnánk, Károli-t és Szenci-t egy nemzetvígasztaló mennyei diakóniai bizottság ajándékozta lelki erőforrásul történelmünk keserves századainak. Balassi Bálint, Tinódi Lantos Sebestyén, továbbá a magyar reformáció hitvalló lelkipásztor költői: Sztárai Mihály, Szegedi Gergely, Batizi András, Szegedi Kis István, Szkhárosi Horváth András, Pécselyi Király Imre. [...] Jóllehet gyülekezeteink számára ezek az énekek a liturgiában máig betöltötték hivatásukat, bátorítván népünket a próbáló időkben, a magyar zenetörténetben Kodály Zoltán és tanítványai fedezik fel fontosságukat, hogy művés feldolgozásaikkal felerősítsék és tegyék messze sugárzóvá ezek üzenetét. A folytatást illetően a Mester tanítványi, követői közül mindenekelőtt Gárdonyi Zoltánt kell megemlíteni, majd Ádám Jenőt, Vass Lajost, akiknek életműveiben megtaláljuk a felépítettséget, a kánonoktól, a kisebb méretű művektől egészen az oratóriumokig. Bárdos Lajos, Farkas Ferenc és Karai József több nagyszerű bibliai háttérű kórusművel ajándékozott meg bennünket.”

3.3.

Latin, vegyes és egyéb nyelvű szövegek

Latin nyelvű művek

Az utóbbi két évtized egyik legfeltűnőbb jelensége az egyházzenei művek számának megemelkedése. 1990-től egyre több zeneszerző fordult a latin nyelvű liturgikus szövegekhez, aminek természetes következménye lett a külföldi kórusok nagyobb érdeklődése a magyar kóruszene iránt. A rövidebb kompozícióktól a többleteles – adott esetben zenekar kíséretes, oratórikus – művekig terjedt a paletta. A legnagyobb számban az a cappella ordinárium misék jelentek meg. A művek nehézségi szintje az amatőr, nem hivatásos kórusok számára is teljesíthető feladatot jelenthet.

Milyen indíttatások vezethetnek zeneszerzőinknél a latin szövegű kompozíciók megszületéséhez? Közrejátszhat a *megszóltottság-érzés*? Vagy könnyebb nemzetközi érdeklődést kelteni latin szövegű művel, mint egy magyar népi vagy műköltői szövegre, például Vörösmarty vagy Nagy László versre írott darabbal. Kocsár Miklós a napokban fogalmazta meg egy riportban:

A kényszer is belevitt engem, illetve latinul tanultam, így könnyebbség számomra latin szövegre írni ezeket a zeneműveket. Annál is inkább, mivel külföldi megrendelőim, ha kérnek tőlem műveket, első mondatuk az, ha lehet, ne magyarul írjak. Így jutottam el a latin nyelvig, ami nemzetközi, és a világ bármely pontján ugyanazt jelenti. Emellett értékes szövegekről van szó, amelyek több száz, sőt, ezer éves viszonylatban is kiállták az idő próbáját.²⁷

Kocsár Miklós: Ave Maria – részlet

²⁷ Udvardi Judit: A jó zene mércéje, az hogy hallgatják. – Interjú Kocsár Miklóssal, a Kossuth- és Erkel-díjas debreceni születésű zeneszerzővel. *Hajdú-Bihari Napló*, 2014. január 9. 14.o.

Huszár Lajos elmondása szerint, nehezen tudja összhangba hozni egy költő szubjektumával a saját egyéniségét:

A költői szöveg nagyon sok szép dolgot kifejez, de többnyire nem pontosan azt, amit én szeretnék. Ekkor kínálóznak a latin szövegek, amelyek egyszerre nagyon kifejezőek és kellően távoliak is.²⁸

Handwritten musical score for "Hodie Christus natus est" by Lajos Huszár. The score is written on three systems of staves. The first system shows the vocal line with lyrics "Ho-die, ho-die Christus na-tus est," and a "f marcato" marking. The second and third systems show a three-part setting of "hal-lelu-ja, hal-lelu-ja, hal-le-lu-" with "pp" dynamics and various time signatures (3/4, 2/4, 3/4, 2/4).

Huszár Lajos: Hodie Christus natus est – részlet (szerzői kézirat)

Tóth Péter azonban akár nyers-, akár műfordítást talál, gondban van vele, mert nem ugyanazt jelenti számára a latin, mint a magyar szó, más a csengése, mások az asszociációi. „Fontos számomra a szó ereje, ezért használok általában magyar szöveget, s többnyire homofon szerkesztést.”²⁹

Érdekes aspektusa a témának az a tény, hogy azok a kórusművek a leg-exportképesebbek, amelyek latin nyelvre íródtak. Ez nagy szabadságot biztosít számos zeneszerzőnek, s mozgásba hozza a fantáziájukat. A latin szövegű darabokat minden további fordítási nehézség nélkül jól át tudják venni, vagy ha bárhol le akarják fordítani, akkor ahhoz minden nyelven megvan már a megfelelő rutin, így a művek szövege a műsorfüzetekben már ismert és elfogadott formában jelenik meg. Így a magyar szerzőknek nincsen gondjuk azzal, hogy a külföldi kórusok számára miként tegyék hozzáférhetővé a szöveget.

²⁸ Kerekasztal beszélgetés. 2001. március 25. – Huszár Lajos hozzászólása.

²⁹ Hollós Máté: Művek bontakozóban. Kórusművek és keringők Tóth Péter műhelyében. *Muzsika*. (2005) 48. évfolyam, 4. szám, 34. o.

Con animae Allegretto

S. 1
Sal-ve Re-gi - na, Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae, Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae:

S. 2
Sal-ve Re-gi - na, Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae, Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae:

M. 1
Sal-ve Re-gi - na, Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae, Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae:

M. 2
Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae, Ma - ter mi-se-ri -

A.
Ma - ter mi-se-ri - cor - di-ae, Ma - ter mi-se-ri -

Szőnyi Erzsébet: Salve Regina – részlet

A fiatalabb generáció kétségkívül egyik legismertebb egyénisége Gyöngyösi Levente. Mindig a zenei hagyományokra épülő művei jól énekelhetők, a kórusrepertoár legtöbbit énekelt részéhez tartoznak. „Énektechnikailag könnyebb latinul írni, mint bármely más nyelven (az olaszt kivéve). Nagy ereje van a latinnak a hozzá tapadó irodalom révén.”³⁰ Az egyik gyakran hallható latin nyelvű kompozíciója a 94. zsoltár szövegére írt Venite, exultemus Domino:

157

a tempo
pp *ff*

mus e - - - i. Ve-ni - te, veni -

mus e - - - i. Veni - - - te, veni -

lemus De - o, iu - bi-le-mus De - o. Veni - - - te, veni - - -

Gyöngyösi Levente: Venite, exultemus Domino – részlet (157-161.ü.)

³⁰ Hollós Máté: Művek bontakozóban. Gyöngyösi Levente: Passió. *Muzsika* (2005. szeptember) 48.évfolyam, 9. szám, 28. o.

Derecskei András eddig született kórusművei kizárólag egyházi latin szövegre íródtak:³¹

Andante religioso $\text{♩} = 38 (\text{♩} = 114)$

S
A - ve Ma - ri - a, gra - ti - a

Ms
A - ve Ma - ri - a, gra - ti - a

A
A - ve Ma - ri - a, gra - ti - a

Derecskei András: Ave Maria - részlet

A latin nyelvű művek döntő többsége szakrális, de találunk példát Janus Pannonius megzenésítésre is Csíky Boldizsár *Pro Pace – In memoriam Papae Joanni Pauli II.* című művében.

A vizsgált időszakban – az 58 zeneszerző közül – Kocsár Miklós, Terényi Ede, Orbán György, Gyöngyösi Levente, Sugár Miklós és Tóth Péter komponálta a legtöbb művet latin nyelvre.³²

³¹ Tóth Árpád dr. szerk.: „Hajnalok Völgye” – *Öt év ősbemutatói 2008-2012.* (Csáb: Csemadok Csábi Alapszervezete, 2012.) 36.o.

³² Lásd Függelék 1. táblázata.

Vegyes nyelvű művek

A két- vagy többnyelvű művek csoportja két részre osztható. Az egyik kategóriába azok a kompozíciók sorolhatók, amelyek egymástól függetlenül más-más nyelven adhatók elő, ugyanazzal a zenei anyaggal. Erre láthatunk példát Tillai Aurél *Iitalaulu/Finn esti dal* című darabjában, ahol a cantus firmus dallam vándorol a három szólamban, a másik két szólam mindenkori, leginkább homofon kíséretével.

9

Ó, ál - dott Jé - zus, ső - té - ten jö az éj. ———
 Sã kai - keks tul - le mul - le va - loi - las, neu voil - las.

min - de - nem, légy fé - nyem, ső té - ten jö az éj. ———
 kai - keks tul - le mul - le Sũ jo - ka pã - vã neu - voil - las. Nagy
 Sũ

-som, Te légy én fé - nyem, ső - té - ten jö az éj. Nagy
 tul - le mul - le va - loi - las. Sũ jo - ka pã - vã Sũ

Tillai Aurél: *Iitalaulu/Finn esti dal* – részlet

Takács Jenő *Five Fragments of Jade in Chinese Pentaton* műve német, angol, magyar nyelven is előadható.³³ Magyar költő idegen nyelvű megzenésítését egyedül Takács Jenőnél fedezhetünk fel, mert a Weöres Sándor verseire 1987-ben komponált *Szelíd domb* című művének szövegét a zeneszerző fordította le német nyelvre.³⁴

Andantino (♩=100) *div.*

My boat, is of eb - on - y,
 zã-ben-fã cã-nak-ban rin-gat az ár

The holes in my flute are
 és a - ra - nyos fu - ru - zã-n

Takács Jenő: *Five Fragments of Jade in Chinese Pentaton* – részlet (szerzői kézirat)

³³ Radics Éva: *Takács Jenő. Band 2: Incipit Werkverzeichnis*. Südwestdeutscher Verlag für Hochschulschriften, Saarbrücken. Ezúton köszönöm meg Radics Évának – aki Takács Jenőről készítette doktori disszertációját, valamint a zeneszerző honlapján kapcsolattartóként van feltüntetve – a Takács Jenő műveiről küldött műjegyzék-kiegészítést, s az elküldött kottakivonatokat.

³⁴ http://www.takacsjeno.com/i_sites_hu/korusmuvek.html

Vajda János: *Két Shakespeare-dal/Two Shakespeare Songs* művének első tétele nyugodt tempójú. Különlegessége, hogy ugyanazt a szöveget használja a szerző, mint Kodály Zoltán 1959-ben írt *Fancy* című kórusművében (a Velencei kalmár III,2.). Zenei feldolgozásban is hasonlatos, éppúgy a harangozást idézi fel a tétel második felében, mint Kodály Zoltán. A második tétel befejezése rendkívül virtuóz, ragtime jellegű.

61

bam,
dong,

bim,
ding,

bam,
dong,

p

Mondd meg, hon - nan jön a vágy?
Tell me, where is fan - cy bred,

bam,
dong,

bim,
ding,

bam,
dong,

Vajda János: Két Shakespeare-dal / Two Shakespeare Songs – részlet

Moderato (1959)

f szóló, vagy kiskar

Tell me where is Fan- cy bred, or in the
Mondd már, vá- gyunk mer- ről hív, ha forr az

I. *knell:*
kel: Ding, dong,

II. *pp* Ding, dong, bell,
Ding, dong, bell,

III. *mf* I'll be- gin it,
Lé - lek - ha- rang, Ding, dong,

19

Kodály Zoltán: Fancy – részlet (1.sor, 21.ü.)

A másik kategóriába a egyes nyelvezetű művek sorolhatók, ahol egymásnak ellentmondó szövegek találkoznak, s a két, különféle nyelvű szöveg kiegészíti egymást. Kontrasztáló a szöveg Tóth Péter *Gloria in excelsis* című művében. A cím dicsőítésre utal, s a mű Krisztus megszületését, az angyalok énekét idézi: „dicsőség a magasságban”. A magyar nyelvű szöveg Kányádi Sándor *Isten háta mögött*, 1985-

ben keletkezett versének felhasználásával készült. A költő a reménytelenség, a hiábavaló várakozás, a csillag messziségét és a szeretet hiányát fogalmazza meg versében: „[...] előrelátó vagy de mégis / nézz uram a hátad mögé is / ott is emberek lakoznak / s örülnének a mosolyodnak.”³⁵

A *Gloria* felkiáltások tömbszerűen együtt recitáló szólamokban hangzanak, a Kányádi vers szövegei töredezett polifóniájával szemben, csak a „nézz uram a hátad mögé is...” szövegnél szólalnak meg együtt. A kétféle szöveg egymás mellé helyezése teremt drámai feszültséget és a mű végén felhangzó háromszoros fortissimo *Gloria* után a háromszoros pianóban megszólaló *Amen* (úgy legyen) adja a mű kicsengésének rezignáltságát.

The image displays a musical score for a Gloria in excelsis, featuring three systems of vocal parts. The first system (measures 79-82) is marked 'stringendo' and includes dynamics 'mp' and 'mf'. The lyrics are in Hungarian: 'ott is la-koz - nak, ott is la-koz - nak, ö-rül - né - nek a mo-so-lyod - nak. Ho - di - e in ter - ra ca-nunt An - ge - li, ho - di - e ex-sul-tant ju - sti, di-cen - tes: Ho - di - e in ter - ra ca-nunt An - ge - li, ho - di - e ex-sul-tant ju - sti, di-cen - tes:'. The second system (measures 83-86) is marked 'fff' and includes a tempo marking '♩ = 102'. The lyrics are in Latin: 'Glo - ri - a in ex - cel - sis! Glo - ri - a in ex - cel - sis! Glo - ri - a in ex - cel - sis! Glo - ri - a in ex - cel - sis!'. The third system (measures 91-94) is marked 'ppp' and includes the lyrics: 'Glo - ri - a! A - - - - - men. Glo - ri - a! A - - - - - men. Glo - ri - a! A - - - - - men.'.

Tóth Péter: Gloria in excelsis - részlet

³⁵ Kányádi Sándor: *Isten háta mögött – Egyberostált versek és műfordítások II.* (Budapest: Helikon Kiadó, 2008. június)

A mű előadásához, érzelmi átéléséhez – egyben a kóruspróbák hangulatához – gyakran még az is hozzájárul, ha a kórustagok a szövegíróval, a költővel is találkoznak. Ennek egyik eszköze a költők hangjának meghallgatása, a mai technikai eszközökkel különböző képfelvételek megtekintése, ahol a költő maga mondja verseit és hallhatják hitvallását. A Kölcsey Kórusnak megadatott, hogy egyik első útján Kányádi Sándor vendége lehetett, aki Kolozsváron és a Házsongárdi temetőn vezette végig az együttest, az esti fellegvári csendes népdaléneklésig. Ez az út és sok egyéb, határon túli magyar lakta területekre való utazás segített abban, hogy különösebb magyarázat nélkül megértsék és átéljék a kórustagok az ilyen és ehhez hasonló szövegeknek a tartalmát. Hasonló eredménye volt a Weöres Sándorral való személyes találkozásnak is, ami szintén Tóth Péter *Stabat mater* kompozíciójának előadására gyakorolt hatást (*Mária siralmai* című vers), s Weöres hangja csengett vissza a kórustagok emlékezetében.

Csenki Imre *Karácsony Transsylvániában* című művében az *alleluja* szöveg, Weöres Sándor verse és egyházi népi énekek szólalnak meg váltakozva.

Cséni Imre: *Karácsony Transsylvániában* – részlet (szerzői kézirat)

Terényi Ede számos művében használja ezt az egymást kiegészítő, azonos jelentést hordozó szövegkapcsolatokat. A *Resonemus* című művében már a címmel is utal az együtthangzásra, a rezonanciára. Itt a *Sanctus* felkiáltások, a forte és a

visszhangszerű piano *Sanctus*-ok váltakoznak, illetve szólalnak meg együtt a Kájoni János Cationale Catholicumából vett örvendező karácsonyi énekkel.

Különösen szeretem azt a gyűjteményt, melyet Domokos Pál Péter állított össze, megkeresve Kájoni János Cationale Catholicum című szöveggyűjteménye dallamait.³⁶

Andante ♩ = 72 [30]

San - - - ctus, San - - - ctus,
 San - - - ctus, San - - - ctus,
 Har - ma - toz - za - nak e - gek, s i - ga - zat ad - ja - nak:

Terényi Ede: Resonemus – részlet

Szőnyi Erzsébet *Ima alkonyi harangszóra* című, esti hangulatot, esti imádságot idéző művében a gregorián *Benedicite omnes angeli Domini*³⁷ Dániel könyvéből vett anyagát bontja ki sajátos zenei eszközökkel. Ez találkozik a műben egy régi imádsággal, mely négy generáción át örökül adott ima volt, s Márton Áron még püspök korában is ezt imádkozta: „*Mivel már béestvéledett, / Kériünk Teremtőnk Tégedet, / Mutasd szokott őrzésedet, / Hozzánk kegyelmességedet.*”³⁸

Comm.
 3.
B E-nedí-ci-te * ómnes Ange-li Dómi-ni Dó-
 mi- num : hýmnum dí-ci-te, et su-per-exaltá-te é-
 um in saé- cu- la. P. T. Al-le- lú- ia.

Benedicite omnes angeli Domini – gregorián communio

³⁶ Terényi Ede: *Zene és virágok*. (Cluj-Napoca: Grafycolor, 2010.)

³⁷ *Liber usualis* – a római katolikus liturgia székesegyházi használatra szánt gregorián kézikönyve. Összeállítói és kiadói a solesmes-i szerzetesek. Első kiadása 1934-ben jelent meg.

³⁸ Domokos Pál Péter: *Rendületlenül*. (Budapest: Eötvös Kiadó 1989.)

14
in - sae - cu - la
in - sae - cu - la
in - sae - cu - la

19 Moderato, parlando
ké-rünk Te-rem-tőm té - ge - det
Mi - vel már bé - est - ve - le - dett.
Hm

Szőnyi Erzsébet: Ima alkonyi harangszóra – részlet

Eredeti görög, valamint latin nyelvre komponálta Zarándy Ákos *Apokalypsis Ióannou* című művét, ahol a latin szöveg *Sprechgesang* (énekbeszéd) jellegű, hangmagasság nélküli megszólalása mellett az ógörög szöveg hangismétlésektől az egyre nagyobb ambitust felölelő, a mű végére a két oktávot is meghaladó hangkészlet a zárlatban háromszoros forte tredecim akkorddal zárva jeleníti meg előttünk a Jelenések Könyvének szövegét:

Nem lesz többé éjszaka és nem lesz szükségük lámpafényre, sem a napfényre, mert az Úr, az Isten világosítja meg őket és uralkodni fognak örökkön-örökké.³⁹

molto ritenuto
68 non - ai - o - non
non - ai - o - non
non - ai - o - non
non - ai - o - non

Zarándy Ákos: Apokalypsis Ióannou – részlet

³⁹ Ó- és Újszövetségi SZENTÍRÁS a Neovulgáta alapján. *Jelenések Könyve* 22,5. (Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2001.)

A Függelék 1. részében lévő táblázatban áttekinthető, hogy a művek nagy számához képest (461 mű) 1990-től kevés „egyéb nyelvű” nőikari a cappella mű született. Az alábbi felsorolásban látható ezek jegyzéke:

Angol nyelvű:

- Durkó Péter: Természetzene
- Hollós Máté: The arrow and the song
- Karai József: Evening Waterfall
- Kákonyi Árpád: 151. zsoltár - Psalm 151
- Megyeri Krisztina: Szerelmes ének
- Orbán György: Fülemlé/Philomel
- Orbán György: River Song
- Orbán György: River Song (Mixed languages)
- Takács Jenő: Five Fragments of Jade in Chinese Pentaton
- Takács Jenő: Meditations
- Vajda János: Two Shakespeare Songs

Ó-angol nyelvű:

- Karai József: The Truth from Above

Német nyelvű:

- Eötvös Péter: Herbsttag
- Karai József: Wie fällt der Regen
- Mohay Miklós: Wandrers Nachtlied
- Mohay Miklós: Wandrers Nachtlied I-II. (új változat)
- Szokolay Sándor: Gott, Gemüt und Welt
- Takács Jenő: Am Wasser zu singen

Ó-német nyelvű:

- Fehér György Miklós: Du bist min, ich bin din

Olasz nyelvű:

- Selmeczi György: Due madrigali

Spanyol nyelvű:

- Farkas Ferenc: Villancico

Baszk nyelvű:

- Farkas Ferenc: Baszk dalok II.

Héber nyelvű:

- Hajdú András: Stanzas of Love and Death
- Hajdú András: Six other a cappella picces from the Book of Proverbs
- Hajdú András: When the Bible smiles

Jiddis nyelvű:

- Horváth Barnabás: Énekek Izraelből

Finn nyelvű:

- Szőnyi Erzsébet: Finnek és magyarok
- Tillai Aurél: Iltalaulu

Ó-japán nyelvű:

- Csíky Boldizsár: Kimi te macuto

4.

Madrigál a XXI. század küszöbén

A zeneszerzők a műveik címében ritkán jelölik, hogy milyen műfajú művet hoznak létre. Disszertációm fő témájának kutatása szempontjából – mely a kortárs magyar nőikari a cappella irodalom 1990-től napjainkig tartó időszakát jelenti – egy olyan zenei műfajt, *a madrigált* választottam ki, amely több zeneszerző kompozíciójának címében is megjelenik:

- Csíky Boldizsár: Falusi madrigálok – népi szövegre
- Kocsár Miklós: Négy madrigál – Kölcsey Ferenc verseire
- Mohay Miklós: Három madrigál – Tar Károly verseire
- Selmeczi György: Due madrigali – Zrínyi Miklós verseire
- Szokolay Sándor: Betlehemi ringató madrigaleszk
- Tillai Aurél: Tavaszi madrigál – Moldvay József: Barka-varázs c. versére
- Tóth Péter: Magyar Madrigálok – népi szövegekre
- Tóth Péter: Dal a halálról – Téli madrigál – Nagy László: Halállal élek, nem kenyérrel című versének felhasználásával.

Selmeczi György, Tóth Péter és Kocsár Miklós műveiből láthatunk majd néhány stíluselemet, amelyek az ezredfordulón élnek a madrigálokban és mutatnak vissza a műfaj „aranykorára”.

A madrigál, mint kifejezés, költészeti szakszót jelent az olasz *madrigale* nyomán, amelynek eredetéről máig folyik a vita. Mindenképpen köze van a *madre* (anya) szóhoz, illetve ennek latin *mater*, *matris* előzményéhez. Egy vélemény szerint a velencei olasz *madregal* (egyszerű, mesterkéletlen, együgyű) szó a forrás, amely a késő latin *matricalis* (anyaméhből való) megfelelője, tehát értelme: „ártatlan, mint a ma született csecsemő, s éppoly üde, természetes”. Más vélekedés a *matricale* szóból arra következtet, hogy itt anyanyelvi versről van szó, tehát nem latin szövegű versről van szó. Ismét mások egy eredetibb *mandrigale* alakot tétéleznek fel, amely a *mandriale* (pásztor) szóval kapcsolatos, a latin eredetű *mandra* (nyáj) származékával, tehát pásztori versre utal.¹

¹ Tótfalusi István: *Magyar Etimológiai Nagyszótár* 2002. Arcanum DVD Könyvtár 2.

Érdekes megállapítást olvashatunk még a Révai Nagy Lexikonban, mely szerint a madrigál eredetileg népdal, a XIV. sz. óta az olasz műköltők is felkarolták, s határozott költeményalakká formálták, mely 8-11 tagú sorból állt bizonyos rímelhelyezéssel, s tartalma szerint egy kecses idillt alkotott (Petrarcánál, Sachettinél, Donatinál).²

Mindegyik szakirodalom megegyezik abban, hogy a madrigál a többszólamú, világi énekes irodalom uralkodó műfaja a XIV-XVII. századi zenében. Kezdetől irodalmi jellegű műfaj, s ezt a kapcsolatát a világi zene szabad kibontakoztatásával mindvégig megőrizte.³ A madrigál „aranykora” a XVI. századra esik. Szólamonként egy-egy énekesre szánt polifon dal. A többszólamú olasz frottolából sarjadt, az északi bevándorlók hatásának beolvasztásával, fő jellemzője a szöveg és zene igen aprólékos illeszkedése.⁴

A fenti meghatározást megerősíti Karl H. Wörner *A zene története* című könyvében is, mely szerint a madrigál nevének eredete nem világos. Levezethető a *mandra* (nyáj, *mandrialis*=*pastoral*), *matricialis* (anyai, otthoni, amelyekből az anyanyelvi származhatna), vagy a *materialis* (világi) szavakból. Az irodalmi forma két-három rövid, két-háromsoros strófából és egy, a háromsoros ritornell alakjában megjelenő refrénből áll.⁵

Ugyanakkor Brockhaus Riemann *Zenei lexikon* szerint az olasz *madrigalis*, illetve a latin *mandrialis*, *mandra* szóból való származtatása filológiaiilag nem tartható.⁶ A madrigál költeményben elbeszélte szerelmi élmény gyakran pasztorális természeti képhez kapcsolódik.

Az Irodalmi Lexikon szerint *anyanyelvű* (vulgáris nyelvű) dalt jelentett, szemben a latin nyelvű költészettel. Népi eredetű, változó formájú, két-három hosszabb (3-5 soros) és egy vagy két rövidebb (2-3 soros) strófából álló, leginkább szerelmes tárgyú, történetileg hosszú ideig énekelt, megzenésített költemény.⁷

² Révai Nagy Lexikona XIII.kötet. Az ismeretek enciklopédiája. (Budapest: Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, 1911.) 106.o.

³ Kórusok enciklopédiája. Írta és összeállította: Reviczky Béla. (Budapest: Gemini Kiadó 1997.) 83.o.

⁴ A zene könyve. Szerk. (magyar vált.) Révész Dorrit, (Budapest: Zeneműkiadó, 1981). 27.o.

⁵ Karl H. Wörner: *A zene története. Tankönyv és kézikönyv egy kötetben.* (Budapest: Vivace Zenei Antikvárium és Kiadó, 2007.) 108.o.

⁶ Brockhaus Riemann: *Zenei lexikon II.* Szerk. Boronkay Antal (Budapest: Zeneműkiadó, 1984.) 463.o.

⁷ Világirodalmi Lexikon VII. Szerk.: Király István. (Budapest: Akadémiai Kiadó. 1982.) 541.o.

Zenei formájára jellemző az ismétlés nélküli, drámai, homofon vagy imitációs technika, amelyeknek előadása kisebb együttest kíván. A kamara-madrigál mellett kibontakozik a nagyobb csoportot mozgató ünnepi madrigál, a világi mellett a *madrigale spirituale*, a klasszikus típus mellett a táncdalszerű, népies madrigáldal. A XVII. században a madrigál polifon tradíciói elhalványulnak. A madrigál azonban archaikus formaként továbbél, s történeti kultusza kezdődik, amely különböző formákban lényegében a mai napig tart.⁸

4.1.

Selmeczi György-Zrínyi Miklós: Due madrigali

(*Miseri amanti*)⁹

Választásom azért esett e mű első tételére, mert a gyűjtemény alapján is látható, hogy olasz nyelvre kevesen komponálnak, és ez a nyelv utal a legjobban a *madrigál* hőskorára.

A XVI. századi itáliai madrigálok – kiváltképp a század második felében született alkotások – egyik fő jellemzője a madrigalizmus, azaz a szövegábrázolás, a szavak szemléltetése volt. Ennek érdekében a szerzők több zenei eszközt is alkalmaztak. Gyakori volt, hogy bizonyos szavakhoz önálló zenei jellemző is társult. Ilyenek a dallamvonal mozgásával kifejezett szavak, például: *mély*, *zuhan*, *halál* szavak, melyeknél ereszkedő dallamokkal, vagy mély regiszterben mozgó szólamokkal találkozunk, ugyanakkor a *nap*, *ég* szavakat emelkedő dallamvonal, vagy a magas tartományban éneklő szólamok jellemeznék. Dallamvonallal összefügg, de ugyanakkor a második fő jellemzővel, a ritmikával kapcsolatos az, hogy például a *fut*, *nevet*, *csicsereg* szavakra apró ritmusértékekből álló, virtuóz dallamfordulatot használnak a zeneszerzők, míg a *szomorúságot*, *halált* többnyire hosszú értékekkel illetik. Harmadik fő ábrázolási eszköz a disszonancia-konzonancia kezelése, valamint bizonyos hangközök szövegfestő szerepe (szekund-súrlódások, súlyos ütemrészre helyezett disszonancia stb.). E kor jellemzője a polifon szerkesztési mód, melyet a szerzők ritkán, kiemelt helyeken cserélnek homofóniára.

⁸ *Kórusok enciklopédiája*. Írta és összeállította: Reviczky Béla. (Budapest: Gemini Kiadó 1997.) 83.o.

⁹ Kottaképet lásd Melléklet 2.

Selmeczi György Zrínyi Miklós olasz nyelvű, *Miseri amanti* című versére komponált női kari madrigáljában bőven találunk a *cinquecento* madrigáljaira jellemző madrigalizmust, természetesen XX. századi harmóniákkal és kifejezőeszközökkel kiegészítve.

Tom(m)aso¹⁰ Costo *Le otto giornate...* című, Velencében, 1620-ban kiadott könyve hátsó örlevelének rectójára írta Zrínyi ezt az olasz madrigált:¹¹

Io amo chi mi struge
E seguò ogni or chi füge
E chi mi uccide il mio morir non orede
Tal de miseri amanti e la mercede
Crudellissimo amore
Che mi disface il core
Con che giustitia fai che sempre mora
Chi le bellezze immortal in te adora

Király Erzsébet prózafordításában:

Azt szeretem, aki gyötör,
És egyre követem, aki fut előlem,
Aki megöl, halálomnak sem hisz,
Ez a szerencsétlen szeretők jutalma.
Fölöttébb kegyetlen szerelem,
Ki szétszakítod szívemet,
Miféle igazsággal küldöd mindig halálba
Azt, ki a halhatatlan szépséget benned imádja?¹²

¹⁰ Az olasz Wikipedia két m-mel írja, számos egyéb hely eggyel.

¹¹ Kovács Sándor Iván írásában sajtóhiba lehet a 2. sor végi 'füge' /helyesen fuge = fut/ és a 3. sor végi 'orede' /helyesen crede = hisz/, valamint a 'crudellissimo' /helyesen 'crudelissimo'/ Selmeczi kottájában mindhárom szó jól van írva. Megjegyzendő azonban, hogy a klasszicizmus koráig Európában még szinte sehol nem volt rögzítve a helyesírás /Kölcsey is egy d-vel írta a Himnusz első sorát: ...áld meg a magyart.../

¹² Kovács Sándor Iván: *A lírikus Zrínyi*. Lektorálta Klaniczay Tibor és Pándi Pál. (Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1985.) 16.o.

A dolgozathoz készített szófordítás:

Miseri amanti

Szegény szerelmesek

Szeretem azt, ki gyötör engem,
s emlékszem minden órára, mely elszalad,
S ki megöl, az én halálom nem hiszi.
Ilyen a szerelmesek kínja és fizetsége.
Kegyetlen szerelem,
Ki összetöröd szívem, milyen joggal
tétovázol örökké azzal,
ki a halhatatlan szépségeket benned imádja.¹³

A tétel – a XVI. századi hagyományoktól eltérően – nagyobb részben homofon szerkesztésű, a mű első felében található csak némi polifónia, a szövegábrázolásra való törekvés azonban itt is tetten érhető. Dallamvezetésében rögtön az első verssorban találunk példát a fontosabb szavak kifejezésére: *mi struge* (gyötör) és *segno* (jelölöm). Mindkét esetben az unisono motívumok legmagasabb hangjai ezek, amelyek felé hangerőben is nyitni kell, majd a dallam hanyatlásakor a dinamika is visszaesik. A mű így tulajdonképpen két sóhajtással kezdődik, amely a vágyódást és a viszonzatlan szerelem fájdalmát jeleníti meg. A dallami és dinamikai kiemelés a tétel további részében is jellemző, így a *crudelissimo* (fölkötött kegyetlen), *disface* (összetöröd), *mora* (tétovázol). Végül a dinamika is leginkább kiemelkedő csúcspont, egyben a vers lényegi mondanivalója (*in te adora*), mely szerint hiába a viszonzatlan szerelem és a *kegyetlen* bánásmód, mégis „a halhatatlan szépséget benned imádja”. Az alsó szólam 9 ütemen keresztül orgonapontként recitál, s e fölött hallani a sóhajokat. A 13. ütemben csatlakozik a két felső szólam dallamvezetéséhez, majd a két utóbbi csúcsponton a szerző egészen kitágítja az ambitust, s amíg a szoprán felfelé, addig az alt lefelé halad.

A dallami fordulatok után érdemes szót ejteni a szekundárlódásokról, melyek meghatározói a műnek, mivel a fájdalommal, halállal kapcsolatos szavak kifejezésére gyakran él a szerző ezzel a zenei eszközzel, amely a XVI. századi

¹³ Ezúton is megköszönöm Dr. Kádár Anettnek a vers szófordításában nyújtott segítségét.

madrigálszerzők kedvelt ábrázoló eljárása is volt. Így például az *uccide* (megöl), *morir* (halál), *miseri* (nyomorult/szerencsétlen), *crudelissimo* (fölöttébb kegyetlen) és *disface* (összetöröd) szavaknál mindig találunk szekundsúrlódást. Az utolsó ütemben található *te adora* (téged imád), az alsó szólam tartott hangja felett szintén szekundsúrlódásból oldódik gisz-moll akkordra.

A reneszánsz madrigáloknak jellemzője az is, hogy kiemelés céljából szövegismétlést alkalmaztak. A tétel végén e mű esetében is így van ez, a leglényegesebb mondatrész ismétlődik meg, bár a zeneszerző kicsit változtat a szövegen, és szócserevel él, így más jelentést kölcsönöz az ismétlésnek. Ahelyett, hogy azt ismételné, *chi le bellezze immortal in te adora* (ki a halhatatlan/örökkévaló szépségeket benned imádja), így írja: *chi le bellezze in te adora, immortal te adora* (ki a szépségeket benned imádja, örökké imád).

Végezetül olvassuk a verset Weöres Sándor fordításában:

Kínzóm az én szerelemem,
Kísérem s kerül engem;
Aki megöl, mégsem hiszi halálom,
Ez szeretők jutalma e világon.
A szerelem kegyetlen,
Széjjelszagatja lelkem;
Mily ítélet, hogy azt viszed halálba,
Ki az örök szépet benned imádja.

4.2.

Tóth Péter: Magyar madrigálok

A madrigál-jellegű kórusművekből épített ciklus műfaja virágzott a XVI-XVII. századi Itáliában. Ezeket a – már nem magukban álló – madrigálokot kétféle módon szemlélhetjük:

Egyrészt a már megjelenő nyomtatás lehetővé tette a szerzők számára, hogy madrigálkönyvek jelenhessenek meg. Ilyen formán a szerzők sorozatban adták ki madrigáljaikat. Másrészt kialakult a madrigálkomédia műfaja, amelyben a különböző madrigálok egy drámainak mondható cselekménysorozat illusztrációit jelentették.

Arra a kérdésre, hogy vajon a mű eleve sorozatnak készült, vagy utólag állította össze valaki (akár a szerző, akár más) a szerző különböző madrigáljaiból, biztos válasz nem adható. Tény, hogy abban az esetben, ha az összeállítás egy határozott dramaturgiát követ, s az egyes betétekben ugyanazok a szereplők jelennek meg, akkor a második felvetés kevésbé valószínű.

A fentiek a XVI-XVII. századi zenére vonatkoznak, s azért érdekesek, mert az elkövetkező évszázadokban, egészen az 1900-as évekig ilyen típusú zenék alig, madrigálkomédiák pedig egyáltalán nem keletkeztek.

A XX. században sokféle művészeti ágban a múltba való visszanézés idézte fel a régi műfajokat, így a madrigál műfaját is. Ahogy Vecchi és Banchieri ciklusaiban megjelent a diverzitás, így például az európai zenében is megtalálhatjuk Gian Carlo Menotti a többnyire Amerikában élő olasz zeneszerző művét, a *Unicorn, the Gorgon and the Manticore* madrigálciklusát. Három mitológiai állatot személyesít meg a darabban, amelyek a reneszánsz kor kedvelt szimbolikus figurái közé tartoztak. A 20. századi zene egyik különlegesen nehéz, nagy technikai és zenei tudást igénylő madrigálciklusa Ligeti György *Nonszensz madrigáls* című sorozata, melyet a King's Singers számára komponált. A madrigálok megírása lehetőséget nyújtott számára, hogy visszatérjen kedvenc íróinak és költőinek munkásságához. A szerző eleinte Weöres verseit akarta megzenésíteni, de mivel a mű angol együttes számára készült, Ligeti végül angol szövegek, XIX. századi nonszensz gyerekversek, Lewis Carroll,

William Brighty Rans és Heinrich Hoffmann szövegei mellett döntött. A teljes művet 1993-ban, a huddersfieldi Kortárs Zenei Fesztiválon mutatták be.¹⁴

Eötvös Péter a hatvanas-hetvenes években írt *Madrigálkomédiák* című sorozata elsősorban színpadi mű, amely nem magyar népi szövegekre, hanem Gesualdo olasz abszurdjaira épül. Ebben a sorozatban értelemszerűen a parodisztikus, szatirikus hang uralkodik. „A műfaj búcsúzik itt önmagától – szarkazmussal, epével, de mélységes rezignációval és egyidejűleg hódolattal a műfaj régi felülmúlhatatlan mesterei, Monteverdi, Gesualdo előtt.”¹⁵

A dolgozatban tárgyalt időszak előtti évtizedek terméséből három fontos madrigálciklust emelhetünk ki. Az első Kalmár László *Négy madrigál* – Pilinszky János verseire című sorozata, amely 1965-74 között keletkezett. A mikrohangközöket, finom árnyalatú átmeneteket, aszketikusan zárt formát alkalmazó zeneszerző drámai, vagy bensőséges, lírikus hangulatokat jelenít meg lassú tempójú madrigáljaiban. Eszköztárában jelen van a pontualitás, amely a szöveg széttagolása révén a szavakat a különböző szólamokban szinte egy-egy szótagra bontja szét.

Kocsár Miklós nyolc tételes és Petrovics Emil hét tételes *Évszakok zenéje* madrigálfüzére ugyanabban az évben, 1967-ben keletkezett, ugyanaz a címe és Áprily-versekre íródott. Míg Petrovics kontrasztosan építkezik, madrigálciklusában a lélektani folyamatokat a szó- és hangfestés eszközével követi, Kocsár elsősorban polifonikus, imitációs technikát használ. Fontos megjegyezni, hogy ez a mű vízválasztó Kocsár életművében, hiszen valóban új utat keresett, de ezzel együtt vállalnia kellett, hogy az ilyen nehézségű művet nagyon kevesen fogják énekelni.¹⁶ Ez az időszak egybeesett azzal, hogy a szerző zeneszerzés-tanár lett a Konzervatóriumban, ahol ismét közel került Palestrina zenéjéhez; ez pedig megváltoztatta zeneszerzési technikáját.

Csíky Boldizsár 2006-ban komponálta a *Falusi madrigálokat*, Tolna megyei és bukovinai népi szövegekre.

¹⁴ Eckhard Roelcke: *Találkozások Ligeti Györggyel. Beszélgetőkönyv.* (Budapest: Osiris Kiadó 2005).

¹⁵ Csont András: Dalolva szép az élet? Tóth Péter: Igézó – Kórusművek/Hungaroton Classic. *Revizor – kritikai portál*, 2008.08.03. <http://www.revizoronline.com/>

¹⁶ A Györi Leánykar Szabó Miklós vezetésével mutatta be a művet és még évekkel a bemutató után is élénken élt a kórustagokban a mű megtanulásának minden fázisa, nehézsége. (a kórus tagjaival történt személyes beszélgetések alapján). Szintén szakmai érdekesség, hogy a ciklus egyes tételeit Reményi János is bemutatta a miskolci 6.sz Ének-Zene Tagozatos Általános Iskola kórusával. Mikroelemekre lebontva, ábécés nevekkal kotta nélkül tanulták meg a 10-14 éves gyermekek. (Dr. Dsupin Borbála, a gyermekkar akkori tagjának visszaemlékezése és Kocsár Miklóssal folytatott beszélgetés alapján)

Tóth Péter 2000-2004 között komponált ciklust *Magyar madrigálok* címmel. A szerzőnek Bartók Béla gyermek- és nőikarai is példát adhattak szövegválasztásban. Tóth Péter sorozatának zenéjében – Bartókéhoz hasonlóan – egy ütemnyi népdalidézetet sem találunk, ellenben a szöveg a magyar folklórból, a dallamhoz nem kötött népi szövegekből való.¹⁷ Párkai István e madrigálciklusban a szöveg két fő típusát különítette el:¹⁸

a) elmélkedő, búsongó, vágyakozó;

Magas hegyen lakom (ballada) No.2.

Magas hegyről foly'le a víz No.4.

Nincsen már csillagon (Korál) No.5.

Szeretlek (zsolozsma) No.7.

Elmehetsz már No.8.

Bújdosó ének No.10.

b) indulatoktól terhes, gúnyolódó, szenvedélyes, gátlástalanul mulató;

Adjon Isten No.1.

Pékcsúfoló No.3.

Tánc-dal No.6.

Átok-dal No.9.

Bordal No.11.

Az első típus tételeinek sorrendje a szövegek kapcsolódásából épül fel, emlékeztetve bennünket Schubert *Téli utazás (Winterreise)*, vagy Schumann *Asszonyszeretem, asszonysors (Frauenliebe und –leben)* dalciklusára.

A *Magas hegyen lakom* tétel végén *magam mellé nyugvást...soha meg nem nyugvást* balladai szöveg a beteljesületlen szerelmet idézi fel bennünk, melyet az elhaló *jaj* szó pianojával nyomatékosít.

¹⁷ Szabó Miklós: *Bartók Béla kórusművei*. (Budapest: Zeneműkiadó, 1985.) 21.o.

¹⁸ Párkai István: *Tóth Péter Igéző című lemezének borító füzetete*. Hungaroton Classic HCD 32482 5.o.

31

nyug - vást, ma - gam mel - - - lé.
so - ha meg nem nyug - vást, so - ha már. Jaj!

Magyar madrigálok – Magas hegyen – részlet

A *Magas hegyről foly'le a víz* tétel madrigalizmussal kezdődik, az ereszkedő dallamból kialakított cluster világosan utal a nyitó sor szövegére.

Lento, parlando

Ma - gas Ró - zszám
Hegy - ről foly töb - bet ben
foly le a víz ben - nem ne bízz!

Magyar madrigálok – Magas hegyről foly'le a víz – részlet

A *Nincsen már csillagom* – *Korál* kis lépésekben, egyszerűen mozgó szólamainak homofon szerkesztése valóban a barokk korálokra emlékeztet.

Vet - tem egy pár csiz - mát, má - si - kat is ve - szek, el - ha - gyott a ró - zszám,
Vet - tem egy pár csiz - mát, má - si - kat is ve - szek, el - ha - gyott a ró - zszám,
Vet - tem egy pár csiz - mát, má - si - kat is ve - szek, el - ha - gyott a ró - zszám,

Magyar Madrigálok – Nincsen már csillagom – részlet

A ciklus két férfimegszólalása a *Szeretlek* tételben hallható először. A *...szeretlek édesem, szeretlek...* sorok zsolozsmázása a repetitív módon ismételtető lírikusság, egyszerűség szimbóluma, s kataton monotóniával ismételteti a vallomást.

S
a temp-lom föld-jin ősz - sze nem es- ket-nek!

M

A
Sze-ret-lek é - de-sem, szret - lek. Sze-ret - lek é - de - sem,

Magyar madrigálok – Szeretlek – részlet

Az *Elmehetsz már* tétel aszimmetrikus ritmizálása az elválás és a szeretetről való lemondás fájdalmas képe. A szerelemes lélek apró rezdüléseit szólaltatja meg, amelyben jelen van a szerelmi vágyakozás, a beteljesületlen szerelem, a szeretetről való lemondás, a búcsúzás, s a legdrámaibb emberi érzés, a féltékenység.

43
sze - re - tőt is tart - hatsz tő - lem, meg is csó - kol - hadd én - tő - lem,
sze - re - tőt is tart - hatsz tő - lem, meg is csó - kol - hadd én - tő - lem,
sze - re - tőt is tart - hatsz tő - lem, meg is csó - kol - hadd én - tő - lem,

47
sze-med - re sem ve-tem, sze-med - re sem ve-tem, sze - med - re sem ve-tem szí - vem.
sze-med - re sem ve-tem, sze-med - re sem ve-tem, sze - med - re sem ve-tem szí - vem.
sze-med - re sem ve-tem, sze-med - re sem ve-tem, sze - med - re sem ve-tem szí - vem.

Magyar madrigálok – Elmehetsz már – részlet

A *Bújdosó ének* a ciklus utolsó drámai, balladai hangulatú tétele. Az előzményekben a beteljesületlen szerelem, s itt egy lírai monológban már a családból való kitagadás tragikuma fogalmazódik meg.

37

nem is lát - tak en - gem so - ha, so - ha, so - ha.

nem is lát - tak so - ha, so - ha.

nem is lát - tak en - gem so - ha, so - ha.

p *pp* *p* *p*

Magyar madrigálok – Bújdosó ének – részlet

A szerző a lírai tételek előbbieken ismertetett sorát más karakterű tételekkel színesíti. Ezt az eljárást Banchieri is alkalmazta: „Banchieri emellett a komédia egyes részei közé a történethez nem tartozó darabokat iktat, pusztán azzal a céllal, hogy élénkebbé és változatosabbá tegye az előadást.”¹⁹ A ciklus keretét egy vidám újévi köszöntő, az *Adjon Isten* tétel és a duhaj *Bordal* adják. A *Bordal*ban megszólaló gregorián-szerű idézet ironikus hangulatú orgánum kísérettel szólal meg, a bohókás, pityókás páter hangján.

Allegro = 120
molto rit. ----- = 84

S Ad - jon Is - ten min - den jót ez új esz - ten - dő - ben:

M Ad - jon Is - ten min - den jót esz - ten dő - - ben:

A Ad - jon Is - ten min - den jót, min - den jót! Esz - ten dőt!

Magyar madrigálok – Adjon Isten minden jót – részlet

¹⁹ Cesare Orselli: *A madrigál és a velencei iskola.* (Budapest: Zeneműkiadó, 1978) 44.o.

Parlando = 69

65 *mf* *f* *mf*
 Ha én vol-nék az Úr-is-ten, min-den meg - vál - toz-na: Az e-gek-ből e-ső he-lyett
f *mp*
 Meg - vál - toz-na. Hm.
f *mp*
 Meg - vál - toz-na. Hm.

69 *f* *mf* *f* *mf*
 jó vő-rös bor foly-na. Ha az em-ber megszom-jaz-na e-gye-bet sem ten - ne: ki-áll-na az e-resz
f *mp* *f* *mp*
 Jó vő-rös bor foly-na. Hm. E-gye-bet sem ten - ne. Hm.
f *mp* *f* *mp*
 Jó vő-rös bor foly-na. Hm. E-gye-bet sem ten - ne. Hm.

74 *f* *poco a poco stringendo*
 a - lá sa tor - ka meg - tel - ne.
f
 Sa tor - ka meg - tel - ne.
f *mf*
 Sa tor - ka meg - tel - ne. Hal-nak a pa-pók, én is be-ka-pók,

Magyar madrigálok – Bortal – részlet

A Pékcsúfoló tételben a boldog pékpár évelődését hallhatjuk:

4
 ha é - he - zünk, zsöm - lét e - szünk. Zsöm - lét e - szünk sült li - bá - val sült li -
mf
 ha é - he - zünk, zsöm - lét e - szünk. Zsöm - lét e - szünk sült li - bá - val, sült li - bá - val,
mp *mf*
 pé - kek le - szünk, ha é - he - zünk, zsöm - lét e - szünk. Sült li - bát, sült li - bá - val,

Magyar madrigálok – Pékcsúfoló – részlet

A férfi hívogatója ritmikus szöveg formájában szólal meg a kocsmában hegedülő cigányok játékára a *Tánc-dalban*.

63

Húz - zad a nó - tát te cigány! Húz - zad a nó-tát! Gye-re be, ró-zsám, én hoz-zám,
Húz - zad a nó - tát te cigány! Húz - zad a nó-tát! Gye-re be, ró-zsám, én hoz-zám,
Húzd, húzd a nó - tát, húzd, húzd a nó-tát, húzd, húzd a dalt! Én hoz-zám,

68

jár-juk a tán-cot, jár-juk a tán-cot, jár-juk a tán - cot az-u-tán, az - u-tán, jár-juk az-u-tán!
jár-juk a tán-cot, jár-juk a tán - cot, jár-juk a tán cot az - u-tán, jár-juk az-u-tán!
járd a tán-cot, az-u-tán, az - u-tán, jár-juk az-u-tán!

Magyar madrigálok – Tánc-dal – részlet

Az indulattal terhes szitkozódás az *Átok-dalban* a falusi élet egy-egy hangulati életképe, vagy éppen a szerelemi átkozódás drámaisága.

71

S
A
A

Nem át - koz - lak, nem szo - ká - som, mos - dó - vi - zed vér - ré vál - jon, tö - rül - gö - zöd lán - got hány - jon
Nem át - koz - lak, nem szo - ká - som, mos - dó - vi - zed vér - ré vál - jon, tö - rül - gö - zöd lán - got hány - jon
Nem át - koz - lak, nem szo - ká - som, mos - dó - vi - zed vér - ré vál - jon, tö - rül - gö - zöd lán - got hány - jon

Magyar madrigálok – Átok-dal – részlet

Tóth Péter e sorozatának egyik legszembetűnőbb alkotóeleme a különböző szövegekhez kapcsolódó, hirtelen változó dallamalkotás, mely a gyors felfutású zenei anyagokban és azok lebontásában jelenik meg. A tartalmilag fontos szavaknak, mondatoknak gyakori ismétlésekkel ad nyomatékot. Mindezeket különböző színezetű akkordokkal, homofon és polifon szakaszok gyors váltakozásával teszi színessé. Gyakran használ szextakkordokat, gyorsan mozgó szólamanyagokat, egyfajta mikrotonalitás alkalmazásával, amelyek állandó szín és karakterváltozásokat eredményeznek. Szintén gyakoriak a repetitív, makacsul ismételt motívumok, amelyek fölé hosszabb ívű dallamokat szerkeszt. Záratai mind lecsendesülők, egy hangban, vagy oktávban, esetleg egy kételkedéssel, vagy kérdéssel felérő szext akkordban szólalnak meg. A lassú tételekben a hosszú, tartott hangokban mozgó, vagy egymással ölelkező szólamok fölé gyakran népdalszerű, vagy éppen siratóra emlékeztető dallamot komponál.

A sorozat tonális rendszere átlátható, a szerző kevesebb nehezen intonálható hangnem- és akkordváltást épít be műveibe – szemben korábbi *Stabat mater* és *Gloria in excelsis* című darabjaival, melyekben a bartóki tengelyrendszert idéző vagy éppen ultratercron fordulatokkal találkozhatunk. Ezzel a különbségtétellel Tóth Péter feltételezhetően az előadói apparátus lehetőségeihez alkalmazkodott.

A fentiek alapján a Magyar madrigálok sorozatot közvetlenül nem rokoníthatjuk a reneszánsz madrigál-könyveivel, madrigálkomédiáival, de a mű lelke, a hangulatok sokfélesége, a szerelmi élet színeinek kavargása és az életképek sokfélesége mégis visszautal a reneszánsz egyik legfőbb vonására, az emberközpontúságra, az új megszületésének vágyára. „A felépítés drámai, a komoly és a vidám keveréke. Légy elégedett az egyikkel és élvezd a másikat: énekelj vidáman és légy boldog.”²⁰ Ezekben a szavakban érzékelhetjük a mű megértésére szolgáló gondolatokat, ahol az újítások és attraktív zenei megoldások közben olyan komponenseket is találhatunk, amelyek a felfedező elképzelések mintájaként szolgálhatnak.

Miután a változatosságot, sokszínűséget már elmúlt századok alkotóinál is tapasztalhatjuk, így egyértelmű, hogy a XX-XXI. századi szerzők is igyekeznek a madrigál karakterizáló lehetőségeit ilyen irányban is kibővíteni.

²⁰ Cesare Orselli: *A madrigál és a velencei iskola*. (Budapest: Zeneműkiadó, 1978) 45.o.

4.3.

Kocsár Miklós-Kölcsey Ferenc: Négy madrigál

4.3.1. A kör ereje

Az értekezésben kiválasztott harmadik zenemű ötlete 2002 nyarán született meg Debreceni Tamás, a Debreceni Egyetem Konzervatóriumi Galéria vezetőjének gondolataiban. Debreceni kötődésű szerzőt keresett, akit Kocsár Miklós személyében sikerült is megnyernie e kompozíció megalkotására. „A galéria nyomán óhatatlanul is átjár a konzervatórium szelleme, aki malomba téved, lisztes lesz. Mint ahogy nem tudok festeni, de gondolataimat mások vászonra vetik helyettem, ugyanígy jött a madrigál ötlete is, a Jóisten hozta, lendületből.” – hallhattuk tőle.²¹

Az elképzelés a Kölcsey Társaság tudomására jutott, így a mű a Magyar Kultúra Napján, a Himnusz születése 180. évfordulójának tiszteletére rendezett szatmárcsekei ünnepségén hangzott el először. A bemutatóra a debreceni Kölcsey Kórust kérte fel, s így teljes mértékben „testre szabott” Kölcsey-zenemű csendülhetett fel. A madrigál tételeihez Szilágyi Imre debreceni grafikusművész készített egy-egy képet, melyek a szatmárcsekei Kölcsey-emlékszobában mutatkozhattak be.²²

Igazából itt már nem is csak hármass (triquetra) egységet említhetünk (Kölcsey, Kocsár, Szilágyi), hanem az azon belül lévő körre asszociálhatunk, hiszen az ötletgazda személye, valamint a Kölcsey Kórus, mint előadó együttes is részese volt ennek a produkciónak a létrejöttében. (Az alkalom a kapcsolatok összefonódásának további szép példájával is szolgált: a szöveg a Debrecenben tanult Kölcsey Ferenc verse, a megzenésítő a debreceni származású zeneszerző, Kocsár Miklós, az előadó a debreceni Kölcsey Kórus, s az ősbemutatót a debreceni születésű Szilágyi Imre képei illusztrálták).

²¹ N.N.: „Kölcsey személye dalba öntetett” – interjú Debreceni Tamással. *Kelet-Magyarország napilap*. 2003.01.19.

²² A képek a Debreceni Irodalmi Múzeum állandó kiállításában tekinthetők meg.

4.3.2.

Kölcsey Ferenc

(Szödemeter, 1790 – Szatmárcseke, 1838.)

„Büszke magyar vagyok én, keleten nőtt törzsöke fámnak,
 Nyúgoti ég forró kebelem nem tette hideggé;
 Szép s nagy az, ami hevít; szerelemmel tölti be lelkem
 Honni szokás és föld, örököm kard s ősi dicsőség.
 Nyúgoszik az zöld lombjai közt a nemzeti béknek,
 Ez ragyog újra midőn tele fénye dalomnak előnti,
 S színe varázs sugáiraiban szállítja fel ismét
 Őseim árnyait, kik az őszkor napjait éltek,
 Kölcsey nemzetség, Ete hű maradéka,...”²³

Kölcsey Ferenc, a *Himnusz*, a *Huszt*, az *Emléklapra*, s szerelmes versek szerzője rendkívül összetett ember, valóságos polihisztor volt, aki nemcsak művészek volt zseniális, hanem személyiségnek is: egészen ritka „emberi példány”. Írói munkássága – mennyiségét tekintve – nem jelentékeny. Csak akkor szólalt meg, ha súlyos mondanivalója volt. A történelemben ugyan rengeteg változás történt azóta, de számos probléma, amely Kölcseyt megfogta, ma is eleven. Például a magyar sorskérdés, melyet *Szép Erdély...* című versében önt szavakba: „Erdély ledőlt, s fölötté Fiad keserve zeng.”²⁴

Kölcsey poézise részt vállalt 1848 gondolati előkészítésében. A *Himnusz* nevezetes sora „s ah, szabadság nem virul a holtnak véréből”, programszerűen sugallja: a nemzeti függetlenség árát az élők vérével kell megfizetni. A *Zrínyi második éneke a Rebellis vers* radikalizmusa egy forradalmat készít elő. Ezért volt aktualitása minden olyan történelmi pillanatban, amikor társadalmi megmozdulásokra volt szükség.

Kivételes tehetségű politikus, aki pozsonyi országgyűlésre érkezve, azonnal felhívja magára a figyelmet gondolataival, retorikai erejével. Kiváló szónokként gondosan megszerkesztette mindazt, amiket ott elmondott – és ezeknek mind-mind köze volt a magyarság akkori helyzetéhez. Megnyilatkozásaiban történelmi analízist végzett, s ezt nem csak a saját maga társadalmi helyzetének tapasztalataira, hanem nagyon mély tájékozottságra alapozta, hiszen rengeteget olvasott és tanult. Történelmi tárgyú beszédei és mindazon munkái, amelyben a történelem, a

²³ Kölcsey Ferenc: *Töredék* című versének részlete. Cseke, 1831. január 7. <http://mek.oszk.hu/>.

²⁴ Kölcsey Ferenc: *Szép Erdély...Töredék* című versének részlete. 1838. <http://mek.oszk.hu/>.

történelemről való gondolkodás megjelenik, egy gondolati analízis erőfeszítései, filozofikus és tudományos értékűek egyben. Igazi hazafi volt, aki beszédeit, írásait nem pusztán az elemzés szándékával fogalmazta meg: kivételes elkötelezettsége révén erkölcsileg és érzelmileg is azonosul annak a népnek a sorsával, amelynek köréből kiemelkedett. Kölcsey művei – a múltunkkal, nemzeti kultúránkkal és fejlődésünkkel kapcsolatos jelentéstartalmuk miatt – ma, a XXI. században is aktuálisak. Alkotásai a hagyományokhoz való viszonyunk alakításában most, a globalizáció világában is érvényes gondolatokat fejeznek ki.

Kölcsey Ferenc verseinek értelmezése közben kerültek vizsgálatom fókuszába azok a zeneszerzők, akik Kölcsey-versekre komponáltak zeneműveket. A dolgozat 5.4. Függelék 3. részében található táblázatban láthatjuk, hogy Kölcsey 29 éves korától haláláig keletkezett versei 31 zeneszerzőt motiváltak alkotásra, akik 60 kompozícióhoz választottak szöveget tőle. A művek keletkezési idejét nem minden esetben sikerült fellelnem, de a pontos címüket, apparátusukat és jelentős információkat a megjegyzésben megtalálhatjuk. Kölcsey versei az alábbi szerzőket inspirálták zene írására:

Arany János, Bárdos Lajos, Birtalan József, Egressy Béni, Erkel Ferenc, Erkel Gyula, Éliás Márton, Farkas Ferenc, Fekete Gyula, Kocsár Miklós, Kodály Zoltán, Kókai Rezső, Kölcsey Margit, Langer Viktor, Limbay Elemér, Mátrai Gábor, Mihalovich Ödön, Molnár Ádám, Ottó Ferenc, Podmaniczky Lajos, Ránki György, Ruzicska József, Serly Lajos, Seyler Károly, Siklós Albert, Sugár Rezső, Szekcsik Tamás, Szokolay Sándor, Tillai Aurél, Tóth Dénes és Travnyik János.

4.3.3.

A mű gyökerei – „Kölcsey személye madrigálba öntetett”

A Magyar Rádióban 2003. január 19-én²⁵ elhangzott riportban Kocsár Miklós és Szilágyi Imre így mesélt a Kölcsey alkotások gyökereiről:

V.I. – Varga Imre, a Magyar Rádió Debreceni Regionális Stúdiójának riportere

K.M. – Kocsár Miklós zeneszerző

Sz.I. – Szilágyi Imre, képzőművész

F.L. – Földi Lilla, egyetemi hallgató, a debreceni Kölcsey Kórus tagja

T.L. – Tamási László, a debreceni Kölcsey Kórus karnagya

V.I. – Új kórusművet, egy madrigált komponált Kocsár Miklós Kossuth díjas zeneszerző, amelyet a Kölcsey Társaság múlt vasárnapi, a Magyar Kultúra napjához kapcsolódó, szatmárcsekei rendezvényén mutatott be a debreceni Kölcsey Kórus. [...] Kocsár Miklós zeneszerzőtől mindenekelőtt azt kérdeztem, hogy fogadta a felkérést?

K.M. – Mi sem áll távolabb tőlem, az én alkatomtól és talán ízlésememtől is, mint Kölcsey költészete. Ez egyébként nagyon furcsa, mert érdekes módon talán ösztönösen, semmiképpen sem tudatosan mindig csak a XX. századi költők verseit kerestem és zenésítettem meg. A versezete, a nyelvezete rettentő furcsa és idegen volt. Az első gondolatom az volt, amikor megkértek ennek a Kölcsey műnek a megzenésítésére, hogy nem vállalom, mert idegen tőlem, és valahogy nem jut eszembe róla semmi. Aztán nyilván debreceniségem is hozzájárult, mert bosszantott, hogy éppen a szülővárosom kér valamire és nem tudok ennek megfelelni. Többször is elolvastam az egész Kölcsey kötetet és végül is megbarátkoztam a versekkel. Bizonyos versek, bizonyos sorok, bizonyos rímek kezdtek zenévé alakulni bennem. Érdekes módon, ahogy tudatosult bennem, hogy énnekem ehhez is van mondanivalóm, pillanatok alatt sikerült megcsinálni a verseket.

V.I. – Ezek szerint Ön válogatta azt a 4 verset, amire azután megírta ezeket a kompozíciókat?

²⁵ Vargha Imre: *A Magyar Kultúra Napja*. Beszélgetés Kocsár Miklóssal, Szilágyi Imrével, Tamási Lászlóval és Földi Lillával. Magyar Rádió Debreceni Regionális Stúdiójának hangfelvétele. (2003. január 19.) A riport több alkalommal is elhangzott a Magyar Rádió Magyar Kultúra Napi műsoraiban. Varga Imre, a Magyar Rádió Debreceni Regionális Stúdió riportereinek interjú hanganyagát Dr. Dsupin Borbála jegyezte le.

K.M. – Az volt az egyetlen kíváncsi, hogy Kölcsey versekre készüljön a mű.

V.I. – Azt hiszem nagyon nehéz Kölcseyt emberközelivé hozni.

K.M. – A maga korában emberközelit volt természetesen, inkább nekünk idegen. Nagyon furcsa ez a pátosz, amely végig uralkodik a versein. S kicsit ellentmondás a madrigál is, mert a madrigál vidám szerelmi történeteket szokott takarni. Ha a költeményeket vesszük, talán a 4 keserves ének cím a versekhez jobban illene, de mivel állandóan ezt vágyta, a boldogságot, a felszabadultságot és ezt a fajta örömet, ezért gondoltam, hogy inkább erről az oldalról közelítem meg, ami után ő vágyakozott.

V.I. – Mennyire sikerült a kórusnak megvalósítania ezeket az elképzeléseket?

K.M. – Azt hiszem nagyon jó úton haladnak, én mindig azt állítottam, hogy a kompozíció akkor készül el, amikor a szerző szembesül vele. Addig csak papíron létező valami, de amikor ugyanazt hallja amit elképzelt, vagy hasonlót hall, akkor fejeződik be igazából a kompozíció folyamata a szerzőben.

V.I. – Egy kórustag áll itt mellettem. Elég egyedi élmény lehet a szerző jelenlétében bemutatóra készülni.

F.L. – Igen, tényleg nagyon nagy élmény. [...] Minden zeneszerző másképpen viselkedik, amikor meghallja a művét. Érdekes volt, hogy Kocsár Miklóson nagyon látszik, hogy benne él a zene, s akkor ő is vezényel. A kórus pedig kétféle figyel. A karnagyunk is nagyon koncentrált a Tanár úrra, s ő is nagyon érzékenyen átveszi azt, ami benne másképp fogalmazódik meg, de mégis igyekszik őt követni.

V.I. – A benyomásairól szeretném kérdezni a karnagyot, Tamási Lászlót, a Kölcsey Kórus vezetőjét. Milyen mű született?

T.L. – Kocsár Tanár Úrnak már számos művét énekeltük, s mindig is öröm az ő műveit énekelni. Hiszen a belső kidolgozottsága, a szólamok énekelhetősége nagyon megkönnyíti a műveknek az előadását. Az érzelmi gazdagság, a dramaturgia felépítése, minden kórus számára és számunkra is mindig jóleső érzés volt. A régi korok zenélési stílusához, műfajához, tehát a madrigál irodalomhoz való viszonyulás, ez valamelyest segít is bennünket. Sokan azt hiszik, hogy a madrigál irodalom elveszett. Nem vész el, hiszen a XIII. századtól a mai napig él és virul. Maga az anyanyelvi éneklés nagyon fontos minden nép kórusa számára, és ez ad erőt, hogy ezeket a műveket most is énekeljük. Kocsár tanár úr 4 különböző karakterű verset rakott egymás mellé, s ez segít abban, hogy ugyanaz a nyelvezet, ugyanaz a versezet más öltözetet kapjon az ő zenéjével.

V.I. – Van benne azért egy különös felelősség, hogy Kölcsey ünnepén, a Kölcsey Kórus, Kölcsey verseket énekel, ráadásul egy új magyar szerzeményként?

T.L. – Kölcsey nevét viselő kórusnak mindig is felemelő öröm, hogy a névadójának verseit, szövegeit énekelheti. S Kölcsey versre nagyon kevés mű született.

V.I. – Szilágyi Imre grafikusművész a négy tételes madrigálhoz négy képet készített.

Sz.I. – Amibe megfogódzhattam, amihez tapadhattam az Kölcseynek a szülőháza volt. Két motívumot ragadtam meg. Az egyik Álmosdon szülei házának a bejárati kapuja (ahol Kölcsey gyermek és ifjúkorát töltötte), mint egy nyitány, egy provinciális klasszicizáló kapuforma. Erre épült a másik motívum, – ami időnként a versekhez vissza-vissza tér – Szatmárcsekének a sajátos fejfái. Majd jött egy újabb fa és ennek a textúráját, mint alap, mind a négy strófánál, az *Alkonyi dal*, majd a *Bú kél velem...*, az *Ó sírni, sírni...*, s a negyedik a *Szerelem*. Itt valamilyen absztrakt jelet fogalmaztam meg, amit én úgy érzek, hogy ez a madrigál. Ezeket variáltam. Ezekben a klasszicizáló provinciális kis kapukban jelennek meg az angyalkák. Hol sírva, hol búsan, hol egy kicsit kupídós jelenetekben. Ezzel fűztem össze a képeket és variáltam a színekkel.

4.3.3.

Kocsár Miklós–Kölcsey Ferenc–Szilágyi Imre: Négy madrigál²⁶

Kölcsey Ferenc öröme és az élet teljességére vágyott, amely legfőképpen fiatalkori költészetének jellemzője, az ideálokért való sóvárgás, az elérhetetlen utáni vágy és ebből az elérhetetlenségből fakadó közöny. Költészetében szembeötlő a kísérletezés számos jele. Verseiben a klasszicizáló óda, az elégia vagy az epigramma műfaja mellett, a népköltészet hatására megjelenik a dalforma.

Verselése változatos: költeményei között van időmértékes, rímes-időmértékes, hangsúlyos vagy szimultán verselésű, némelyikben található az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés. Előfordul nála a keretes szerkezet, formálásban olykor klasszikus tökélyre törekszik, de sok verse töredékes, befejezetlen. A Nyugat harmadik nemzedékéhez tartozó Szerb Antal doktori disszertációjában így ír Kölcsey költészetéről:

Költészetében az elvagyódás kifejezését kereste. Kerülte a határozott körvonalakat, a realitást, amennyire lehet, ki akarta küszöbölni a költészetből. Nem akarta néven nevezni a dolgokat, csak sejtetni, nüanszokat, zenét. Éterikus lírát akart írni, testetlen lebegést, mint az Úr lelke a vizek felett, és azok a versek sikerültek legjobban, ahol ez a lebegés maga a tárgy.²⁷

Nem volt véletlen, hogy Kocsár Miklós nehezen tudott azonosulni Kölcsey költészetének nyelvezetével. Az 1825-ben íródott *Alkonyi dalban* Himfy-strófát találunk, amely Kisfaludy Sándor *Himfy szerelemei* című kötetében lett népszerű. Két változatát ismerjük: a hangsúlyos és rímes formát.²⁸ A szótagszám és a rímszerkezet képletei:

²⁶ Kottaképet lásd Melléklet 3.

²⁷ Szerb Antal: Kölcsey. – Doktori disszertáció. *Minerva* folyóirat, 1962.

²⁸ A rövidebb (kis Himfy-versszak) nyolcsoros, a hosszabb (nagy Himfy-versszak) 12 sorból áll. A nagy abban különbözik a kicsitől, hogy a strófa elején álló négysoros szerkezeti egységet megkettőzi.

Kis Himfy-versszak

rímképlete: 8a-7b-8a-7b-8c-8c-7d-7d

Nagy Himfy-versszak

rímképlete: 8a 7b 8a 7b 8c 7d 8c 7d 8e 8e 7f 7f

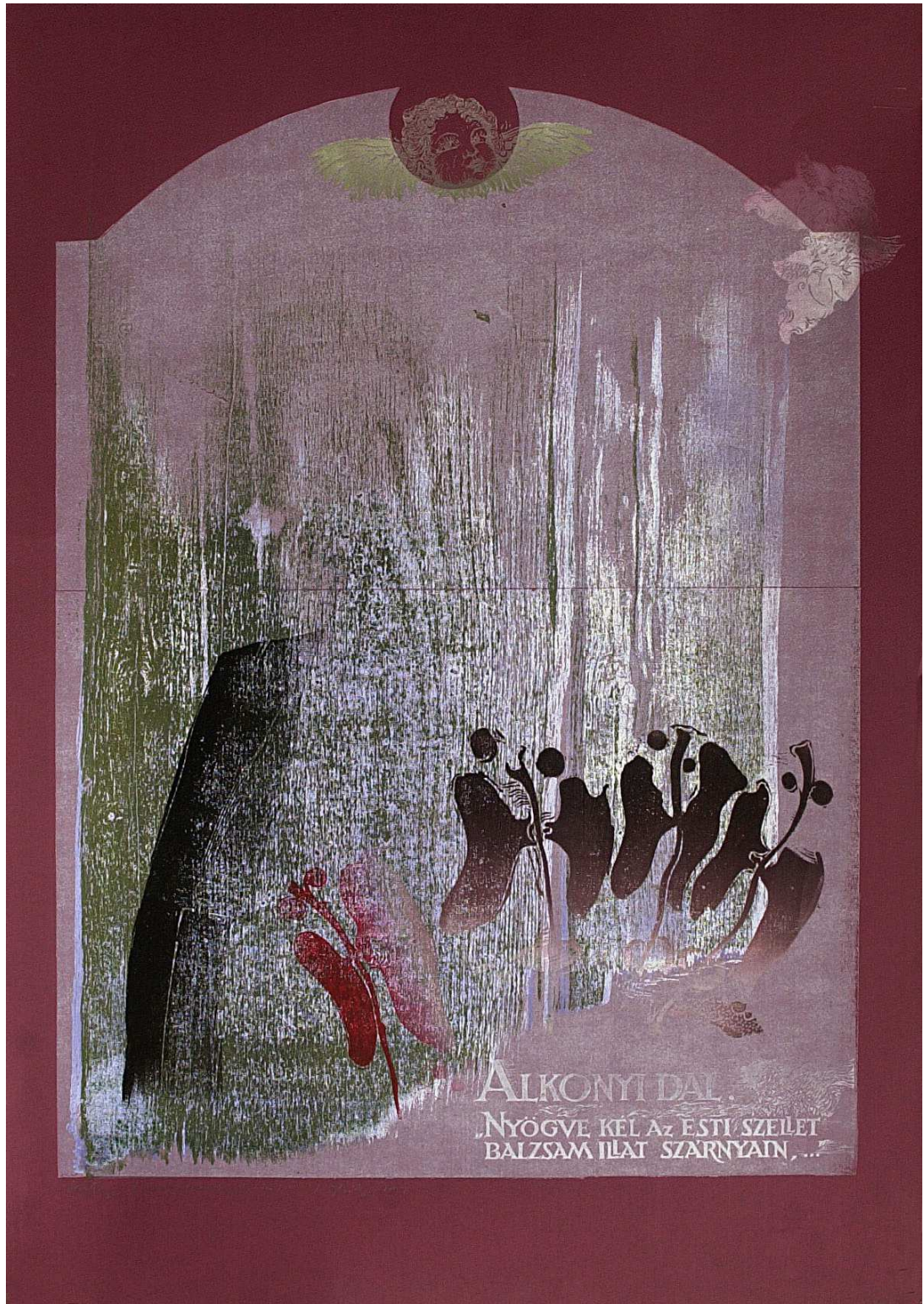
Az 1814-ben keletkezett első jelentős verse, az Elfojtódás elégikus hangvételű. A főnévi igenévvel kifejezett általános alany az érzelem egyetemesítését szolgálja. A fájdalom feloldását jelentő sírás lehetetlensége fogalmazódik meg benne, romantikus jellegzetességekkel, ellentétek (vágy – valóság), teljesség – teljesíthetetlen), ismétlések (ki tud, kitud) formájában.

1821-ben született versei közül a *Bú kél velem...* ütemhangsúlyos verselésre épül, míg a *Szerelemhez* szimultán verseléssel íródott kevert ritmusú, egyszerre van jelen benne az időmértékes és az ütemhangsúlyos verselés.

Számomra mindig is fontos volt, hogy a szöveg érthető legyen, hiszen a vers közöl valamit, amit nem fedhet el a zene azáltal, hogy csak hangzásokat, hangfoltokat jelenít meg a hallgatónak. Ezért is fontos számomra a jó prozódia. A vers ellen nincs értelme zenét írni. De arra törekszem, hogy mégse legyen közvetlenül illusztratív. Haladjon öntörvényűen, s úgy fejezze ki a tartalmat, adja hozzá a magáét a költői mondanivalóhoz. Így persze a zenei gondolat valamelyest mégis csak más megvilágításba helyezi, mintegy „átírja” a verset. S ez nem is mindig alakul ki egy csapásra. Sokszor a vers hatására felsejlik dallamból születik a kórusmű. Fontos a ritmus is, a vers sajátos lüktetése, ha az nem túlságosan mechanikus, ha nem köti [...] gúzsba a zeneszerzői fantáziát, akkor sokat segít. Magamban olvasva sokszor, vagy már könyv nélkül tudva ízlelgetem és alakítom magamévá a költeményt.²⁹

²⁹ Ittész Mihály: Aki költők alkotótársául szegődött. Beszélgetés a 75 éves Kocsár Miklós Kossuth-díjas zeneszerzővel. *Rubato. Hajdú-Bihari Zenei Egyesület lapja*. 52.szám. (Debrecen, 2008. december)

1. Alkonyi dal

Szilágyi Imre: Alkonyi dal

Kölcsey Ferenc: Alkonyi dal

*Nyögve kél az esti szellet,
Balzsamillat szárnyain,
Csolnakom száll a part mellett
Csörgő víznek habjain.
Csillag s hold a víz tükrében,
Zöld erdő partja mentében,
Bokrain száz rózsá leng,
Philomela köztök zeng.*

*Csattogó bájhangozatja
Mint ezüsthab ömledez,
Lelkem minden gondolatja
Lágy érzésbe süllyedez.
Szívem habzik, mint az ének,
S cseppje hő szemem könnyének
Vízen parton, erdőn túl
Ismeretlen tárgyért húll.*

*Ég, ó sátorod pompáján
Merre vonz a messzeseég?
Leng egy csillag nyúgot táján,
Mely ott rózsaszínben ég.
Csillaga a Szerelemnek!
Habja mért dagad keblemnek?
Hozzád mért gyűjt ily erő?
Idvesség tán tőled jő?*

Cseke, 1825. máj.

Az *Alkonyi dal* zenei textusa kétféle anyagból építkezik. A madrigálokban gyakran hangszereket megjelenítő *la-la-la-la* szöveget használja, amely négyszer jelenik meg változatlan formában, a strófákkal váltakozva. A versszakok soha nincsenek lezárva, a zárlatot a *hangszeres* szakasz kezdőhangja adja. A tétel végén – a *hangszeres* szakaszok végén – egész, autentikus, tökéletes, de gyenge zárlat van. A három szólam nem egyenrangú, a két felső szólam együtt mozog, az alsó vagy nincs, vagy ellentétesen mozog, így az önállósága nagyobb.

A *hangszeres* szakasz 4+4 ütem, korrespondeáló periódus, két felső és egy ellenpontozó alsó szólammal, mely *g-dúr* és *g-mixolíd* között váltakozik. A mixolíd

régies jelleget kölcsönöz,³⁰ másrészt segít elkerülni a *c-fisz* tritonusz diszsonanciáját. A negyedik ütem végén lévő középső szólambeli V^{4-3} késleltetéssel lehetővé válik az a ritmikus játék, melynek eredményeként az egész periódust a nyolcad-mozgás kíséri végig. Egyetlen negyed található, mely a zárlat megnyugvását hozza. Ez a hosszabb hang azonban a 3/4 ütem második negyedjére érkezik meg, így ez a nyugalom csak egy gyenge zárlathoz elég.

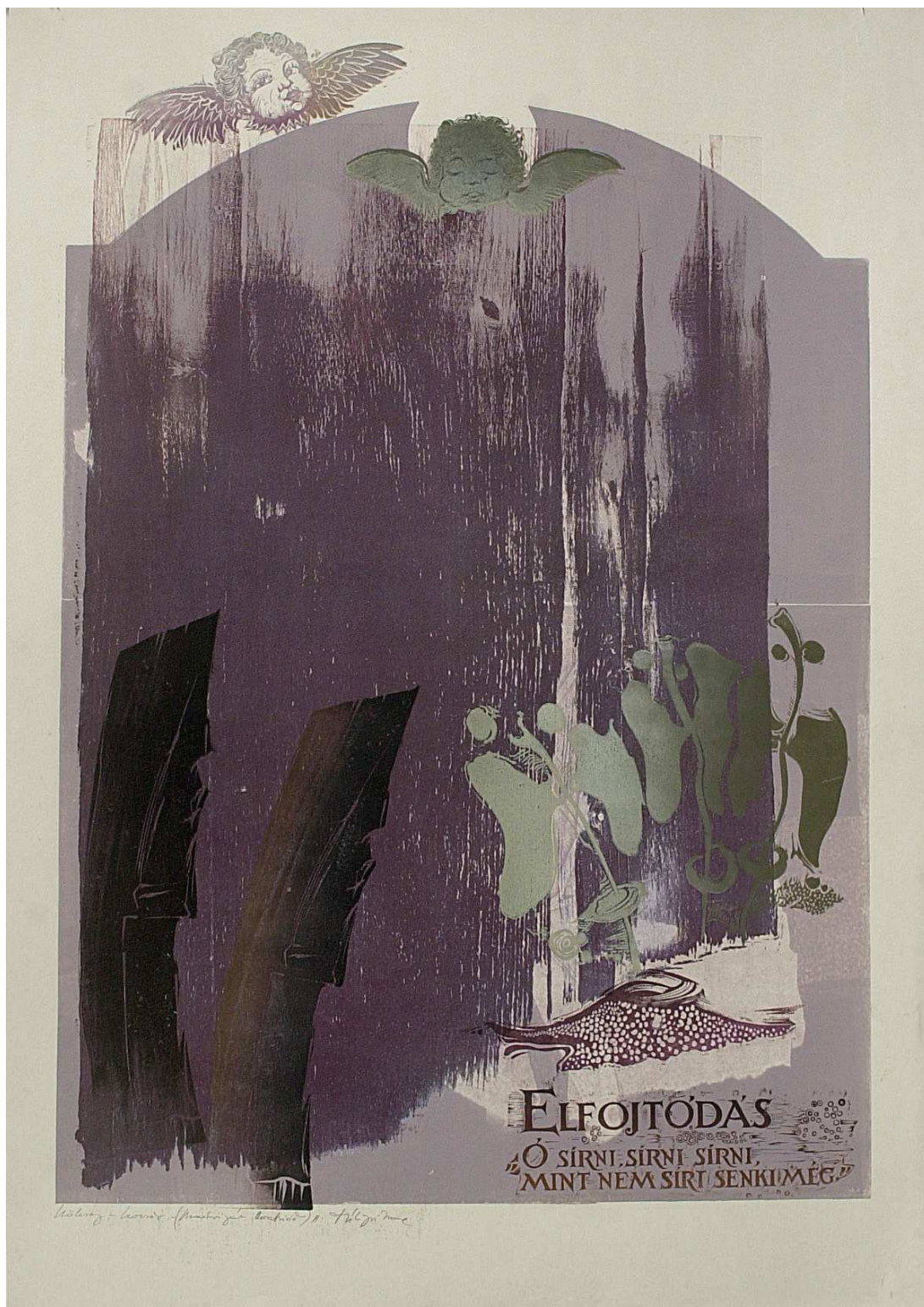
A versszakok kis Himfy-strófa szerkezetben íródtak: 8a 7b 8a 7b 8c 8c 7d 7d. Az a b a b rész két felső tercmenetéhez (kivéve az első zárlat kvintjét), később csatlakozik az alsó szólam ellentétes irányú mozgással, de azonos ritmusban. A mixolíd *f* hangjával itt is elkerüli a tritonuszt. Mindent félzárlaton hagy nyitva és minden félzárlat erős. Ez szimbolizálhatja *Philomela* rejtőzködő, nem látható, csak sejtethető alakját.³¹

A harmadik versszak mondanivaló szempontjából újat hoz: meg nem válaszolt kérdések sorozatát, melyből az utolsó kérdést még inkább elgyengíti a kérdőszó hiánya. Mivel egy kérdés mindig erősebb, mint egy kijelentés, ezért ez a versszak rögtön három szólamban indul. Az egész darab dinamikájában is felfelé – a kérdések felé – építkezik, a hangszeres részeknél *p, p, mf, f*, a strófáknál *p, p, mf*.

³⁰ Lásd a madrigálok korát.

³¹ *Philomela*: görög mitológiai alak. Athéni királylány, aki sógora, Téreusz zaklatása elől menekülve csalogánnyá változik. A csalogány a fülemüle névváltozata. Jelentése dalos kedvű, énekével gyönyörködtető. Ebből a mondai névből alakult ki a magyar fülemüle szó.

2. Elfojtódás

Szilágyi Imre: Elfojtódás

Kölcsey Ferenc: Elfojtódás

*Ó sírni, sírni, sírni,
Mint nem sírt senki még
Az elsűlyedt boldogság után
Mint nem sírt senki még
Legfelső pontján fájdalomának,
Ki tud? ki tud?*

*Ah, fájdalom –
Lángoló, mint az enyém, csapongó, s mély,
Nincsen több, nincs sehol!*

*S mért nem forr könnyű szememben?
S mért hogy szívem nem reped meg
Vérözönnel keblemen?*

Bényétől Pécelig, 1814. augusztus 16.

Az *Elfojtódás* tétel zenei felépítése három részre tagolódik, de nem abban a formában, mint maga vers. Kölcsey a mindent feloldozó sírás hiányának fájdalmára utal. Az ok megfoghatatlan és másodlagos is, a középpontban a tárgy nélküli, szélsőséges fájdalom, lelki szenvedés áll. A költő először harmadik személyű, általános alanyt használ, majd a vers második szakaszában, mikor saját fájdalmát kiáltja világgá, egyes szám első személyre vált. Romantikus pesszimizmus, mármint az a totalizáló világszemlélet, melyben saját fájdalmát vetíti ki a világra. Motívumai a fájdalom kifejeződése és kifejezhetetlensége, sírás és sírásra képtelenség, boldogság-hiány, vágy és keresés. A zenei textúra az első kérdést teszi hangsúlyosabbá azáltal, hogy záró szakaszként – mintegy *codaként* – ezt ismétli meg:

- <i>ó sírni... – ki tud?</i>	A
- <i>ah fájdalom... – vérözönnel keblemen</i>	B
- <i>ó sírni ki tud?</i>	coda

A kompozíció háromféle anyagból építkezik:

- a három szólam egyenrangúan, homofóniában jelenik meg,
- a két felső szólam együtt mozog, alatta elkülönül a harmadik szólam kétszer felfelé építkezve: *legfelső pontján...* és *lángoló, mint az enyém*;

egyszer – a tagadásnál – azonban lefelé: *nincs sehol, nincs...* és *nem reped meg*.

- egyetlen alkalommal marad magára a felső szólam a két alsóval szemben, a záró megválaszolatlan kérdésben – *ki tud?*.

Az első szakasz sóhaj-motívummal indul. A három sírásnak különböző a ritmusa, mely a sírás görcsös egyenetlenségét jelképezi. A *nem* szónak a hangsúlyozását emeli ki a legnagyobb hangközök (decima) használatával (5.7.ü.). A *sírni* szóra megszólaló szűk szeptim és szűk kvart diszsonanciával (2-3.ü.) nyomatékosítja a szó jelentőségét: *nem sírt senki még*, az elsüllyedt boldogság után. A fokozás emelkedő iránya a *fájdalom* szónál fordul lefelé (24.ü.), mintegy lemondóan. Késleltető szerkezetű kérdő mondat, mely önnön állapotára kérdez. Hiszen ki tud sírni fájdalma legfelső pontján? A *ki tud?* valójában nem kérdés, inkább felkiáltás, amelyet a dallam felfelé haladva és a dinamikai fokozással erősít meg.

A második szakasz e-moll akkordja csak a második ütem végére érkezik meg (35.ü.), ahol a *fájdalom* szó sóhajmotívumát hallhatjuk. A fájdalom jelzői: *lángoló, csapongó, mély*, tovább fokozzák a feszültséget, a romantikus túlfeszítettség érzetét. A 2+1 szólammal megszólaló *nincs sehol* résznél hangsúlyos ismétlés következik (46.ü.), majd a sírás hiányát ismét lefelé hajló szekvenciával (51-56.ü.), szűkített akkordra érkezve, elhaló dinamikával ábrázolja.

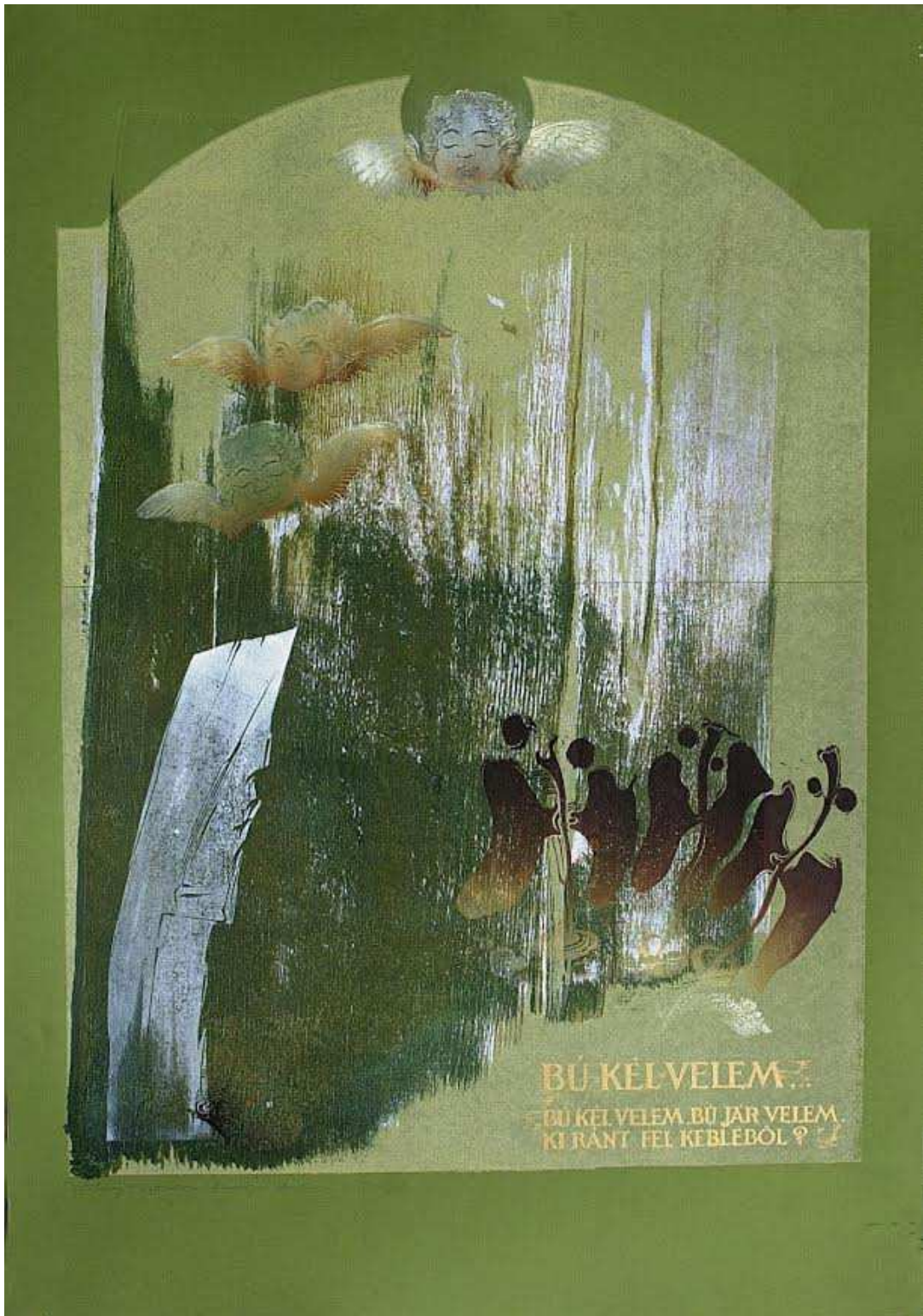
A záró coda visszatérésében megadó jellegű emlékeztető rész szólal meg. A darab egyetlen ötös hangzatát látjuk (64.ü.) az utolsó sorban visszatérő *sírni* szóra. A szoprán orgona pontja alatt V. fokon hagyja nyitva a kérdést, – *ki tud?* – két sóhaj-motívummal zárva a tételt.

A tételben megtalálható Kocsár Miklós műveire jellemző szekvenciával történő fokozások³² és a csúcspontok utáni feszültségoldások,³³ melyekkel a tercpárhuzamok, s gyakran az imitáció használata is együtt jár, rendszerint az alt szólamban a két felső ellenében.

³² 13-23., 27-33., 38-45.ü.

³³ 34-37., 47-56. ü.

3. *Bú kél velem...*

Szilágyi Imre: Bú kél velem...

Kölcsey Ferenc: *Bú kél velem...*

*Bú kél velem, bú jár velem,
Ki ránt fel kebléből?
Adj egy rózsát, hű szerelem,
Hajad szép fürtjéből.
Egy rózsát adj, hű szerelem,
Bár tövises léssen,
Tán ha kínját elviselem
Majd öröm vár készen!*

*Mért nyög, miért az esti szél
Bokor ernyőjében?
Mért fürdik a rózsalevél
Harmat hűs cseppjében?
Azért nyög, hajh, az esti szél,
Mert én sohajtottam!
Harmatcsepped, rózsalevél,
Szememből ontottam!*

*Féskén az árva fülmile
Ha párját siratja,
S búját énekben zengi le,
Lágyul-e bánatja?
Ó zengenék úgy éneket
Egyik éjről másra,
S bércet, völgyet, fát, köveket
Indítnék sírásra!*

*Szűn a zápor, s szivárvány ég
Fenn sötét felhőken,
Vándorsorsom túlhalad még
Borongós időken.
Adsz egy rózsát, hű szerelem,
Bár tövises léssen,
Tán ha kínját elviselem,
Majd öröm vár készen.*

Cseke, 1821. október 28.

Kölcsey több évi hallgatás után sokféle műfajjal és formával kísérletezett. Versei között találunk népdalt idézőeket, ilyen a *Bú kél velem...* is. Zenei anyaga a vers négy versszakos felépítését követi, a romantika magyar költészetére jellemző

népies hangvétellel. A 8 7 8 7 szótagszámú sorok a zenei textúrában többnyire 1+1+2-es tetrapódiában jelennek meg.

E tételben többször is találkozhatunk augmentációval: az első versszak negyedik sorában egy ütemes; a harmadik versszak negyedik sorát háromszor ismétli meg, itt kilenc ütemes; a negyedik versszak negyedik sorát – az első versszak végéhez hasonlóan – egy ütemes ritmusbővüléssel tágítja ki.

A faktúra a versszakokban emelkedően építkezik. Egy szólam kezd, majd társul hozzá a szoprán szólam és 3 szólamú homofon részbe torkollik (13.ü.). Kivétel a harmadik versszak, melyben a sírás és az azzal együtt járó megkönnyebbülés hiánya jelenik meg. A kezdő egy szólam helyett nagy erejű tutti unisono dallammal kezd (34.ü.), az ezt követő kétszólamúság dallamát is unisono hozza a szoprán és a mezzo (38.ü.). A darab hangmagasságbeli csúcspontja következik (42.ü.), melyet ereszkedő dallamú szövegismétléssel ellensúlyoz.

A mű fríg hangnemű dallammal indul, amely a tiszta kvintes hangsorok közül a legfájdalmasabb hangnem. A második szólam megjelenésével (5.ü.) tovább sötétedik a lokriszi hangnem irányába.

Az első versszakban mintha megfordult volna az imitációs rend. A mezzo dallama *fisz* központi hanggal indul, melyre a szoprán *h* hangja felel. A két szólam homofon szerkesztésben, tercmenetben szólaltatja meg a harmadik sort, s a negyedik sor háromszólamú homofóniában egyesül. Nem találhatunk a darabban egyetlen egész és erős zárlatot sem, e versszakot is gyenge félzárlaton hagyja nyitva.

A második versszak szólamcserével az altban indul, *h* kezdés után a mezzo (*fisz*) válaszol rá. A szólamokat orgonapont kíséri ($h \rightarrow fisz$, $fisz \rightarrow h$). A harmadik sorban csak egy szólamot hallhatunk, mellette mindkét orgonapont szól, melyet az *azért nyög, hajh, az esti szél és mert én sóhajtottam* résznél a kísérő mezzo szólam szűk kvintje sötétít, s így érkezik meg a harmadik sor három szólamú félzárlatába.

A harmadik versszakban megjelenő legnagyobb dinamika jelzi a feszültség és a fájdalom emelkedését. Az unisono után a 42-43. ütemben a szoprán-mezzo kvartpárhuzamával szemben az alt tükörmozgást végez, s kissé himnikus, gregoriánra emlékeztető hangvételt kölcsönöz ennek a két ütemnek a párhuzam mellett az, hogy tulajdonképpen az e-h-e hangokat járják körbe a szólamok. Az előző tételben már említett lefelé haladó szekvencia oldja a feszültséget (48-55.ü.) A sírás utáni vágy a homofon szakasz dallami csúcspontjában tör ki, az utolsó sor háromszori megismétlésével oldja a zaklatottságot.

A csúcspont után, az 59. ütemben kezdődő utolsó versszak megzenésítése igen kifejező, ennek kezdete a tétel legmegrendítőbb pillanata. „Szűn a zápor, s szivárvány ég / Fenn sötét felhőken, / Vándorsorsom túlhalad még / Borongós időken” – a hangos „eső” – zokogás – után megnyugszik, s ismét magára marad az ember. A szoprán szólamban hallható dallam alatt orgonapontként tartott *h-fisz* kvint szól (a tétel két központi hangja), később marad a dallam fölött a *h*, majd körülötte a *h* oktáv. (A korábban alkalmazott tercpárhuzamok helyett, a 63-64. ütemben ismét tükörmozgással találkozunk.) Mindez és a dinamika visszavétele, valamint a „szűn” szó kimondásakor a két alsó szólamban zárt hangzóra váltás szintén olyan effektus, amely kifejezi a szöveg mondanivalóját, miszerint a költő mintegy belenyugszik, hogy marad a kilátástalan magány. A 67. ütemben visszatérő rész, mely az első versszakban még reménnyel, bizakodással, hittel teli, itt már inkább lemondó mormolássá válik. A tétel végét hangérték növeléssel és poco rit. jelzéssel hosszabbítja és nyugtatja meg.

4. Szerelemhez

Szilágyi Imre: Szerelemhez

Kölcsey Ferenc: Szerelemhez

*Kertje csendes alkonyában,
Míg csapongva zúg a szél,
A Dalos bolyong magában,
S keble búsan lángra kél.
Könny között tolul szemére
A benn küzdő gyötrelem,
Önts, ah, balzsamot sebére,
Boldogító Szerelem!*

*Minden lepke lél virágot,
Harmatot minden virág,
Én tekintem a világot,
Bús magány az s pusztaság.
Istenné kit hajnalában
Hű karod vitt mint vezér,
Most ím égető napjában
Híves árnyat tőled kér!*

*Vagy ha kedved szép egében
Több remény nem bízgat már,
S csillagod rezgő fényében
Nincs egy enyhítő sugár.
Küldd el véglehelletemre
Még egyszer hív angyalod,
S tőle bérül húnyt szememre
Könnyáztatta fátyolod.*

Cseke, 1825. május

„Éterikus lírát akart írni, testetlen lebegést, mint az Úr lelke a vizek felett, és azok a versek sikerültek legjobban, ahol ez a lebegés maga a tárgy.” – írja Szerb Antal Kölcsey szerelmi költészetéről. *Szerelemhez* című verse a kompozíció záró tétele. A nyolcsoros versszakokat négy zenei sorban foglalja össze a zeneszerző, népdalszerű egyszerűséggel, majd az egyes versszakok utolsó sorait – dallami variációval – mindig megismétli, hogy megerősítse a negyedik sor gyenge zárlatait. Ezzel az ismétléssel hangulatában az eredeti vers némiképp megváltozik. Mintha ez csupán a *dalos* gondolataiban visszhangozna, kissé beletörődve, megnyugodva.

A szólamszámok emelkedésével dúsítja a hangzást: 1 solo→2 solo→tutti; 1 szólam→2 szólam→tutti, majd a harmadik versszakban homofon szerkesztésű háromszólamú résszel fejezi be. A harmadik sorok magukban hordozzák a vers mondanivalóját: *Könny között tolul szemére, // Istenné kit hajnalában // Küldd el véglehelletemre* a be nem teljesült szerelem és a boldogság utáni vágy, ami Kölcseyt egész életén keresztül végig kísérte.

Már a bevezető szakasz is az első két versszak rendje szerint épül fel: a szoprán indít, majd komplementer ritmusban csatlakozik a mezzo, végül az alt. A tercpárhuzam a két felső szólam közt már itt, a mű elején megjelenik, amely végigvonul majd az egész tételen, az első ütemekben megszólaló szekundsurlódások pedig a magányos vándor sóhajait festik meg. A *h* hangról lefelé induló szekvenciához csatlakozó alt szólam tágítja az ambitust, majd tükörmozgással *e* tiszta prímen találkozik a három szólam, s ezzel az *e*-moll tonalitás két legfőbb hangja köré rendeződik minden. Ez a szöveg nélküli bevezető tulajdonképpen összefoglalása a versszakok zenei anyagának, mintha ez a nyolc ütem esenciája lenne annak, ami ezután következik. Például az itt megjelenő tercpárhuzamok, valamint a két felső és az alt szólam közti tükörmozgás minden versszakban megtalálható. A szöveg nélküli „merengésre” a második versszak elején is van példa az alsó szólamokban tonikai orgonapont formájában.

A versszak első hangja *doppelfrasiert*, egyszerre zárja a barokk diszszonancia-konzonancia szekvenciájával érkező bevezetőt, valamint nyitja az első versszakot. Majd magára hagyja a második sorban érkező *magányos dalost*. Az első két sor dallama ugyanaz a kupolás dallam, mely csak a végén változik, két lélegzet, melyet szóló duett folytat tercpárhuzamban (17.ü.) E sort nem csupán a tercpárhuzam, de a dallam legmagasabb hangja is kiemeli, majd a negyedik sor szekvenciálisan ismétli az előző dallamot. A negyedik sor végén megjelenő V. fokra az I. fokot a három szólam tutti megszólalása hozza meg, végül – csakúgy, mint a bevezető szakaszban – a három szólam összefonódik és *e* prímen zár.

A második versszakban a szerkezet sűrűbbé, tömörszerűbbé válik, a két illetve három szólam tutti megjelenésével. A harmadik versszak végig háromszólamú anyaga a *küldd el véglehelletemre* résznél szólaltatja meg a darab csúcspontját, mely egyben a legmélyebb és legmagasabb hangot intonálja a tételben. Így bár az előző versszakban megszólaló G-dúr akkordot halljuk, a tágfekvésű harmónia miatt mégis sokkal dúsabb a hangzás. Az utolsó sor négyszeri megszólalásával, valamint az

utolsó alkalommal az augmentált ritmussal, az alt szólam késleltetésével, az előző tétel végéhez hasonlóan beletörődő hangvétellé válik a mű. Ezek lehetnek talán a tétel – egyben a ciklus – végén, a távozó lélek utolsó sóhajai.

Harmóniai és hangnemi szempontból a tétel nem nevezhető hagyományosnak, az e-moll tonalitást csupán a versszakok harmadik sorainál hagyja el (17-20., 37-39., 57-60.ü.), s a párhuzamos dúr hangnembe, G-dúrba modulál. Az alaphelyzetű hármashangzatok használata jellemző leginkább, melyeket átmenőhangokkal, késleltetésekkel díszít a szerző, s csak a tükörmozgás ütemeiben találunk egy-egy hiányos négyes- vagy ötöshangzatot.³⁴ A költemény uralkodó verslába a trocheus, nyolcas és hetes trocheikus sorok váltakoznak. Már maga a vers lüktetésének monotonitása – amelyet megtart a zeneszerző – a végtelen magányos „bolyongás” megjelenítője.

Kocsár Miklós fent idézett vallomását (4.3.3. fejezet 2. oldal) valóban alátámasztják e sorozatban szereplő tételek is, melyekről általánosságban elmondható, hogy a szerző tulajdonképpen egyszerű zenei eszközökkel él, nincsenek kiemelt drámai fordulatok, mégis egyszerűségében, letisztult hangvételében szép és kifejező. Jellemző a strófikus – variált strófikus – felépítés, ami alól csak az *Elfojtódás* c. tétel kivétel. Gyakori a tercpárhuzamban mozgó szólamok, hármashangzatok használata, a homofon szerkesztés, így a műfaj megnevezéssel inkább a korai madrigálstílust idézi, mintsem az *cinquecento* szövevényes, sokszor hirtelen változó, szélsőséges érzelmeket kifejező, disszonanciával, esetenként kromatikával teli madrigáljait. Ezt a diszkrét kifejezőmódot azonban a versek is indokolják, e szövegek inkább a befelé forduló, önmagát marcangoló, vágyait, fájdalmát magában tartó költő szavai.

³⁴ Például a 27. és 47.ü. IV9, V7; 40., 51. és 55.ü. emelt alapú szűkített VII7.

5.

Konklúzió

Disszetációm célkitűzése egy tudományos, elméleti kutatómunkán és tapasztalati tényeken nyugvó dolgozat elkészítése volt. Tudományos szempontból olyan zenetörténeti, stílustörténeti munkát végeztem, amelynek alapja egy teljességre törekvő, majd negyed évszázadnyi kórusrepertoáron alapult, amely ismereteim szerint egyedi.

A dolgozathoz látható, hogy központi helyet foglal el a zene és szöveg kapcsolata, ezért irodalmi kutatómunkát is folytattam. Elméleti kutatómunkám központjában a megszületett művek stílustörténeti előzményeinek, illetve azok megjelenési formájának lehetséges láttatása jelenkorunkban. Ezen kutatási témák nem terjedtek ki genetikai, strukturális, más szempontból zeneelméleti és analitikus elemzésekre. Ugyanakkor a számos lehetséges elemzési szempontból 1. a műfaj, műfaji sajátosságok, 2. a zenei nyelv kifejezési eszközei, 3. a mű hangulati, kifejezésbeli, érzelmi elemzési szempontjait céloztam meg. Tapasztalati tényezők alapján fontos volt a gyakorlati munkához kapcsolódó, a művek betanításához, előadásához szükséges elemző példák bemutatása. Ennek alapja karnagyim munkám, amely a gyermekkaroktól a felnőtt kórusokig, az amatőrtől a hivatásosig, a magyarországi és távolabbi országokig, azok számos permutációjában nyilvánult meg.

Dolgozatom nem nélkülözhetette a szubjektív elemeket. A *triquetrában* megjelenő összetartozás, egymásért való felelősségvállalás, a legmagasabb szakmai igényességre való törekvés irányított legfőképpen. Ez megnyilvánul a zeneszerzőkkel iránti kapcsolatokban! – ez lehet akár generikus – és megnyilvánul a kórustagokkal való kapcsolatomban is. Nem írhattam le mást, mint amit műről műre, próbáról próbára tapasztaltak. Ezért olyan nagy a zeneszerző és a karnagy felelőssége, hiszen nemcsak egymás műveltségét, tudását, felelősségérzetét kell jobbitanunk, hanem ezeknek az intellektuális készségeknek (IQ) hagyományosan kiemelkedő szerepét ki kell egészítenünk a társas és érzelmi készségek (EQ), valamint az érzelmi intelligencia (ÉI) készségeinek hangsúlyos szerepével.¹

¹ Daniel Goleman: *Érzelmi intelligencia*. (Budapest: Háttér Kiadó, 1997.)

Ez lehet az alapja módszertani szempontból a kórusnevelésnek és közösségépítésnek, amely fontosságának kutatása napjainkban mindjobban előtérbe kerül. Ezt kutatják a „csapatmunka”² kutatói, ami egyébként a kórusok belső életében is jelen van.³

Dolgozatomat nem tartom lezárt egységnek. A fentiek alapján látható nem is kevés. A zeneszerző feladatát – utalva a dolgozat kiindulási pontjára és Farkas Ferenc szavaira – hogy milyen legyen egy mű, Weöres Sándor szavaival illusztrálta:

*[...] csak hátgerincem borzongjon belé.
Csak épület legyen, zárt, teljes egység,
sokrétű, mégis áttekinthető [...]
Csak szép legyen, csak olyan szép legyen,
hogy a könny összemosson a szememben, (...)
Ó szépség lázmérője hátgerinc,
te néma bölcs: te légy, te légy bírálóm!*⁴

Összefoglalva, valamennyiünkre nézve Kodály szavaival:

„A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható (...) Teljes lelki élet zene nélkül nincs, vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene világít be. A rene rendeltetése: belső világunk jobb megismerése, felvirágozása és kiteljesedése. [...] S ahol az emberi megismerés határait érzük, ott a zene még túlmutat rajtuk, olyan világba, melyet megismerni nem, csak sejteni lehet.”⁵

² Alfred Kieser: *Szervezetelméletek*. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem (Budapest: AULA, 1995.)

³ Sapszon Ferenc: *Kórus és nevelés*. (www.lexikon.katolikus.hu/)

⁴ Weöres Sándor: Harmadik nemzedék című verse.

⁵ Kodály Zoltán: *Visszatekintés I. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok*. Szerk. Bónis Ferenc (Budapest: Zeneműkiadó, 1964.)

5.1.

Függelék 1.

A magyar nőikari a cappella kórusművek gyűjteménye 1990-től napjainkig

Andorka Péter (1987-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Három liturgikus ének (2009)	1.Lux aeterna 2.Laudate Dominum 3.Adoro te devote	117.zsoltár	latin	SSMMAA	Edition A&A, Szentendre		

Balassa Sándor (1935-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Kelet népe Op.44. (1966. rev.1992)		Jókai Mór mondókája,népdal	magyar	gyermek v.nőikarra	KZZPI 02.		
Magyar ének Op.54/a (1995)		a szerző	magyar	SMsA gyermek v.nőikarra	MS		
Capriccio Op.23/6. (1959. rev.1997)		a szerző	magyar	SA	MS		Bemutató: 1998. Bárdos Lajos Leánykar
Tavaszi dal – Őszi dal Op.60. (1997)		Símai Mihály és a szerző	magyar	SSAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0079		Bemutató: 1997.12.07. Kölcsey Kórus
Köszöntő Op.23/7 (1999)		a szerző	magyar	SSA	MS		Bemutató: 1999. Kölcsey Kórus

Nádi csibe Op.28. (1977.rev.2002)		Weöres Sándor	magyar	SSAA	EMB Z. 8587		
Két szerelmes egy pár Op.73/a (2002)		a szerző	magyar	SSAA	MS ZeneSzó 2012.		Bemutató: 2002.04.18. Kölcsey Kórus, Debrecen, DEK
A Fény kapuja Op.73/b (2002)		a szerző	magyar	SSAA	MS		Bemutató: 2002.04.18 Kölcsey Kórus, Debrecen, DEK
Karácsony – nőikari ciklus Ady költeményeire Op.68. (2003)	1. Harang csendül (2003) 2. De jó volna (2003) 3. Karácsonyi rege (1999)	Ady Endre	magyar	SSAA	MS		Bemutató: 2004.05.02. Kölcsey Kórus, Debrecen
Madaras énekek Op.37/a,b,c (1984.rev. 2006)	1. Vadlibák útja (1984) 2. Cinegék (1988) 3. Aranymálinkó (1998)	a szerző	magyar	SMsA/ SSAA	MS		Bemutató: 3.tétel 2006.03. Kölcsey Kórus, Debrecen
Várakozás Op.73/c (2008)		a szerző	magyar	SMsA	MS		Bemutató: 2009.04.04. Kölcsey Kórus, Debrecen
Nyári könnyű szellők Op.110. (2009)		József Attila: Töredékek c. verséből	magyar	SMsA	MS		
Szülőföldem szép határa Op.115. (2010)		Kisfaludy Károly	magyar	SSAA	MS		

Balázs Árpád (1937-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Pajzán nóták - nőikari ciklus (1990)		Francois Villon	magyar	SMsA	MS		

Bánkői Gyula (1966-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Magnificat (2008)		bibliai	latin	SMsA	Hangvarázs Bt. No.33.		
Capriccio senza parole (2013)			olasz	SSMMAA	Hangvarázs Bt. No.44.		

Beischer-Matyó Tamás (1972-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Ó, életem... (1990- rev.2001)		Várkonyi Anikó	magyar	SMsA	MS		
Mintha volnál... (1993. rev.2003)	1. Mintha volnál... 2. Zengő erdők mélyiből 3. Holt vizek ágain	Várkonyi Anikó	magyar	SMsA	MS		
Psalmus 29 – (Liber Psalmorum) (2005)		29. zsoltár	latin	SMsMsA	MS		

Birtalan József (1927-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Szállj le madár (1989)		Csángó népi szöveg	magyar	SMsA	Editurii Muzicale, Bucuresti		
Vándor remény I. (1990)		Kölcsey Ferenc	magyar	SMsA	MS		
Vágy II. (1990)		Kölcsey Ferenc	magyar	SMsA	MS		
Szerelemhez III. (1990)		Kölcsey Ferenc	magyar	SSMsA	MS		
Hozsánna (1992)		Máté 21:9	magyar	SMsA	MS		
Kerek a szőlő levele (199?)		népi szöveg	magyar	SA	Editurii Muzicale, Bucuresti		
Ne csüggedj el kicsiny sereg (199?)		68. zsoltár	magyar	SMsA	Editurii Muzicale, Bucuresti		

Csemiczky Miklós (1954-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Missa brevis (1999-2003)	I. Kyrie II. Gloria III. Sanctus-Benedictus IV. Agnus Dei		latin	SMsA I.IV.gyk. II.III.nk.	Ars Nova Editio AN 080		Bemutató: 2000.05.20. Szeged, Bartók Gyermekkorús
Ave Maria (2001)			latin	SMsA	Ars Nova Editio AN 079	Magánkiadás BR 0109	Ádám Jenő emlékezetére
Ave Maria (2007)			latin	SSAA	MS		
Ave Maria (in F) (2011)			latin	SMsA	MS		

Csenki Imre (1912-1998)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Karácsony Transsylvaniaiában (1990)		Weöres Sándor, egyházi és népi szövegek	latin, magyar	SMsAA +triang. ad.lib.	MS		Csóri Sándornak
Öt nőikar (1992)	1. Holdfényt vettem 2. Nől a dér... 3. Csillagfényes fenyőág 4. Napsugár a levegőben 5. Rózsa – rózsa	Weöres Sándor	magyar	SSAA	Budafoki Kamarakórus Egyesület 1992. E.BKE.003.		
Nyári este (1992)		Weöres Sándor	magyar	SMsAA	MS		

Csíky Boldizsár (1937-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Nem megyek utána (1991)		Veress Sándor népi szöveg	magyar	SA	MS	CDA 3-1,2003 Angelica Leánykar Gráf Zsuzsanna	
A tündér (1993)		Weöres Sándor	magyar	SA	MS		
Szívemben őriztem (átdolgozás 1997)		Horváth Imre	magyar	SSAA	MS		
Kis karácsonyi ének (1997)		Ady Endre	magyar	SMsA	MS		Bemutató: Angelica Leánykar Szent István Bazilika, Budapest

Füstös rajkók (1998)		Weöres Sándor	magyar	SMsA	MS		
Erdőt járunk (1998)		Weöres Sándor	magyar	SA	MS		
Bújócska (1998)		Weöres Sándor	magyar	SMsA	MS		
Ehol én elmegyek (1998)		népi szöveg, forrás: Veress Sándor Moldvai Gyűjtemény, No. 25 - Klézse	magyar	SA	MS		Bemutató: Angelica Leánykar, Argentína (Gráf Zsuzsanna)
Piros két orcáját (1998)		U.a.: No. 23 - Bogdánfalva	magyar	SMsA	MS	CDA 3-1 2003 Angelica Leánykar, Gráf Zsuzsanna	
De ez örök világ (1998)		U.a.: népi szöveg	magyar	SA	MS	CDA 3-1 2003 Angelica Leánykar, Gráf Zsuzsanna	
Csak hívednek (1998)		háromszéki népi szöveg	magyar	SMsA	MS	CDA 3-1 2003 Angelica Leánykar, Gráf Zsuzsanna	
Regélő (1999)		Weöres Sándor	magyar	SMsA	MS		
Szabó Erzsé balladája (2001)		Jagamas János moldvai gyűjtés (Lészped)	magyar	SMsA	MS	CDA 3-1 2003 Angelica Leánykar, Gráf Zsuzsanna	
Ibolya-vers (2002)		Szilágyi Domokos: Két ibolya	magyar	SMsA	MS		
Várakozás (2003)		Nukata Ookimi (Kosztolányi Dezső)	magyar	SMsA	MS		Bemutató: Angelica Leánykar, Zeneakadémia, Gráf Zsuzsanna

Kimi te macuto (A Várakozás eredeti ójapán nyelven) (2003)		Nukata Ookimi	ójapán	SMsA	MS		
Pro Pace – In memoriam Papae Joanni Pauli II. (2005)		Janus Pannonius	latin	SMsA	MS		
Falusi madrigálok (2006)		népi szövegre, Tolna-megye, Bukovina	magyar	SMsA	MS	Akita Women's Choir, Tokyo K907300,2007	
Búcsúzás Kemenesaljától (2010)		Berzsenyi Dániel	magyar	SMsA	MS		
Virágkánon (2010)		Szöveg virágnevekre	magyar	SA	MS		

Daróczi Bárdos Tamás (1931-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Hold és felhő (2000)		Weöres Sándor	magyar	SMsA	MS		
Gyöngykaláris – Balatoni dalsokor (2002)	1. Az eke a földet 2. Este van már... 3. Széles a Balaton vize 4. Édesanyám sok szép szava 5. Arass rózsám, arass 6. Elmentem én szőlőbe 7. A kajári híd alatt	népdal	magyar	SMsA	MS		
Virágos kenderem (új változat 2003)		népdal	magyar	SMsA	MS		

Nosza hajdú (2006)		kuruc nóták	magyar	SMsA	MS		
Boros nóta (2009)		népdal	magyar	SMsA	MS		

Derecskei András (1982-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
De profundis (2003-2004)		129.zsoltár	latin	SMsAA	MS		
Ave Maria (2006-2007)		Mária imádság Lukács 1,28,42,	latin	SMsA	MS		
Laudate (2009)		150.zsoltár	latin	SMsA	MS		

Dragony Tímea (1976-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Memento (1996)		Heinrich Heine	magyar	SMsA	MS	Bárdos Lajos Leánykar 1996. Dragony Tímea szerzői estjén	Bemutató: 1996. Bárdos Lajos Leánykar Szesztay Zsolt

Ifj.Duffek Mihály (1984-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Missa Brevis in E (2001)	1. Kyrie 2. Gloria		latin	SMsA	MS		
Délután (2001)		Kányádi Sándor	magyar	SMsA	MS		

Amikor először (2002)		Faludy György: Amikor először szemedbe néztem	magyar	SMsA	MS		
Ave Maria (2008)			latin	SMsA	MS		

Durkó Péter (1972-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Két Berzsenyi-kórus (1994)		Berzsenyi Dániel	magyar		MS	MR	
Nature music - Természetzene (1998)	Soft snow (Blake) The world's wanderers (Shelley) To Mrs. Ann Flaxman (Blake)	W. Blake, Shelley versekre	angol	SSMsMsAA 6-12 szólamra	Akkord Zenei Kiadó A-1070	MR	Bemutató: Kölcsey Kórus 1999.08.05. Nemzetközi Kodály Szimpózium, Kecskemét

Eötvös Péter (1944-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Egyedül (1956/2006)		Kapuvári Béla	magyar		Edition Salabert Paris		In memoriam Kodály Zoltán
Herbsttag (2011)		Rainer Maria Rilke	német	SSMsAA	Schott Music SKR 20077		

Farkas Ferenc (1905-2000)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Baszk dalok II. (1993)	1. Emen eldu gerade 2. Birjina maite 3. Oi ! Gau dohatsua	baszk népi szöveg	baszk		MS by András Farkas		
Ave Maria (1994)		Lukács 1, 28, 42	latin		Ascolta, Asc. 401	Hungaroton HCD 31853	
Laus beata Margaritae (1994)			latin	SMsA	Ascolta, Asc. 389	Hungaroton HCD 31853	
Magnificat (1994)		Mária ének	latin	SMsA	Ascolta, Asc. 388	Hungaroton HCD 32324	
Villancico/Kicsi gyermek (1998)		Christmas song from South America	spanyol/m agyar	SMsA	MS		ford.Raics István

Fehér György Miklós (1951-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Két kórusmű nőikarra Op.4. (1979, 2.változat ca 1991)	I. Ringató II. Beszéd a szarvasünővel	Szibériai népköltészeti szövegek	magyar	SSAAA	NPI 1980, Érvényes a 2. változat – MS		A szövegeket Bede Anna fordította
Mise (Ceglédi mise) Op. 18. (1991-92) – részlet	II. Gloria III. Sanctus	liturgikus	latin	SMsA + 4 cselló	MS	Aurin Leánykar 2. önálló lemezén a teljes Mise	Két a cappella tétel, ami külön is előadható.
Du bist min, ich bin din Op. 29. (1996)		12. századi német költő versére	ónémet		MS		átdolgozás alatt

Ave Maria Op.35. (1998)	I. No. 2 II. No. 3	liturgikus	latin		MS		átdolgozás alatt
A hegedű Op. 39. (2000-2001)		Arany János	magyar	gyermek v. nőikar	MS		
Te voltál egyetlen virágom (Op.sz.nélkül) (2012)		Petőfi Sándor	magyar		MS		

Fekete Gyula (1962-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Missa brevis (2003)	1. Kyrie 2. Gloria 3. Sanctus 4. Agnus Dei	liturgikus	latin	SSAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0110		
Kécskei kecske (2012)		Móra Ferenc: Kecskebál c. versére	magyar	SMsA	MS		

Gyöngyösi Levente (1975-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Cantate Domino (Psalm 95) (1997)		95.zsoltár szövege	latin	SSAA	Ars Nova Editio ANO 26	Pro Musica Leánykar, Szabó Dénes	
Vanitatum vanitas (2001)	1. Parte prima 2. Parte seconda	a Prédikátor könyve alapján	latin	SSA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0018	Pécsi Puellae Nőiakar, Jobbágy Valér	

Vihar (2002)		Szilágyi Domokos	magyar	SSA	MS		
Venite, exultemus Domino (2002)		94.zsoltár	latin	SMsA	EMB Z.14 584		
Beatus vir (2002)		1. zsoltár	latin	SSMsMs AA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0017	Pro Musica, Szabó Dénes	
Veni Iesu, veni amor (2003)		liturgikus	latin	SSMsMs AA	MS	Pécsi Puellae Nőikar, Jobbágy Valér	
Missa Lux et Origo (2004)	1. Kyrie 2. Gloria 3. Sanctus 4. Agnus dei 5. Ite, missa est	liturgikus	latin	SSMsAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0019	Purcell Kórus, Vashegyi György	
Parvulus natus est nobis (2010)		liturgikus	latin	SSMsMs AA	u.o. K-0068	Pro Musica, Szabó Dénes	
Confitemini Domino (2010)		136. zsoltár	latin	SMsA	u.o. K-0036	Pro Musica, Szabó Dénes	
Deus ultionum (2011)		94. zsoltár	latin	SMsA	u.o. K-0089	Aurin Leánykar, Durányik László	
Laudate Dominum de caelis (2011)		148. zsoltár	latin	SSMsMs AA	u.o. K-0094	Angelica Leánykar, Gráf Zsuzsa	
Ubi caritas et amor (2011)		himnusz	latin	SSMsMs AA	u.o. K-0088	Pro Musica, Szabó Dénes	
Convertere, anima mea (2011)		116. zsoltár	latin	SMsA	u.o. K-0081		

Quo ibo a spiritu tuo (2012)		139. zsoltár	latin	SMsMsA	u.o. K-0093	Pro Musica, Szabó Dénes	
Laudate Dominum (2013)		148. zsoltár	latin	SMsA	MS		
Sicut cervus (2013)		42. zsoltár szövege	latin	SMsMsA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0161		

Hajdú András (1932-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Stanzas of Love and Death (1995)		Sa'adiya Ibn Danan, Shlomo Ibn Gabirol	héber		Israel Music Institute, IMI 7039	Wind & Sand Liron Choir, Cond. Ronit Shapira(2006)	
Six other a cappella pieces from the Book of Proverbs (1996-97)		A Közmondások Könyvéből (from the Book of Proverbs)	héber		MS	Wind & Sand Liron Choir, Cond. Ronit Shapira(2006)	
When the Bible smiles (2007)		A Közmondások Könyvéből	héber		MS	Wind & Sand Liron Choir, Cond. Ronit Shapira(2006)	
Vokális játékok a magyar nyelvvél (2012-13)			magyar	női, lány vagy fiúkarra	MS		

Hollós Máté (1954-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
The arrow and the song (1993)		Henry Wadsworth Longfellow	angol	SMsA	Akkord Zenei Kiadó A-K 122	MR, Pannon Classic CD	
Két nőikar Tóth Árpád verseire (2006)	1. Arany felhők 2. Ma lelkeket...	Tóth Árpád	magyar	SMsA	MS		Bemutató: Kölcsy Kórus 2006.09.28. Debrecen, Tóth Árpád szobrának átadásán

Horváth Balázs (1976-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
hhAb (2000)		hangzók		minimum 20 fős nőikar, +10 fő echo kórus		Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Nőikara, Csillag Béni	

Horváth Barnabás (1965-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Három nőikar Kányádi Sándor verseire (1991–1993)	1. Nem alszik a tenger 2. Békabúcsúztató 3. Őszeleji kívánság	Kányádi Sándor	magyar	SMsA	MS	Gaudeamus Kórus CD 2001. Nyíregyháza Ács Ildikó	
Rimifiszi (1993)		Ugró Béla	magyar	SMsA	MS	Gaudeamus Kórus CD 2001. Nyíregyháza Ács Ildikó	

Énekek Izraelből (1994)		jiddis dallamokra	jiddis	2, 3, 4 szólam	MS		
Mundi renovatio (1996. rev. 2004.)		Szentviktori Ádám himnuszára	latin	SMsA	EMB Z. 14 613	Bartók Béla nőikar Szeged, Ordasi Péter	
Hát Anna hol jár? (1998)		A. A. Milne: Boglárkák c. versére	magyar	SMsA	MS	Gaudeamus Kórus CD 2001. Nyíregyháza Ács Ildikó	
Témotetta (1998)		Nőikar „t” betűs szavakra	magyar	SMsA	MS		
A kis Jézus aranyalma (2000)		archaikus népi imádság	magyar	SMsA	EMB Z. 14 681	Gaudeamus Kórus CD 2001. Nyíregyháza Ács Ildikó	
Rengeteg Csillaga (2004)		Kovács András Ferenc	magyar	SSAA	MS		
Négy nőikar (2004-2007)	I. Zivatar II. Erdőt-mezőt, dűlőt III. Tél van IV. Májusi nóta	Kovács András Ferenc	magyar	SSAA	MS		
Két genfi zsoltár (2009)	1. A gonosznak szerencséje hiábavalóság 2. Isten a világ királya	37. 47. zsoltár	magyar	1. SMsA 2. SMsA+ ad. lib. tamburin	MS		Szeged város felkérésére
Hú pásztorunk (2009)		229. református ének dallamára	magyar	SMsA	MS		

Horváth Márton Levente (1983-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Jubilata Deo – LXVI.Psalm (2012)		66. zsoltár	latin	SMsA	EMB Z 14833		Debrecen város felkérésére

Huszár Lajos (1948-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Sorsének, Op. 25 (1992)		Németh László: Te tudod, hogy mért van így	magyar	SMsA	MS		
Angyali üdvözet Op.32. (2001)		A Müncheneri kódex magyar nyelvű fordítása alapján	magyar	SMsA	MS		Bemutató: 2002.07. Debrecen
Dormi Jesu (Három motetta 2.) (2007. jav.2012.)		Karácsonyi ünnepkör	latin	SSMsA	MS		
Hodie Christus natus est (Három motetta 3.) (2007.jav.2008.)		Karácsonyi ünnepkör	latin	SSMsA	MS		
Videntes stellam (2007) (Három motetta 1.) (2007-2008. jav.)		Karácsonyi ünnepkör	latin	SMsA, SSMsA	MS		

Jeney Zoltán (1943-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Én imádtam a kereszt tövébe hullva (1995)			magyar	női hangra, vagy nőikarra zongorakísérettel	MS		A cappella műként is előadható
Békák (1996)		Weöres Sándor	magyar	egyneműkar	MS		Lukin Lászlónak ajánlva

Karai József (1927-2013)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Dallal köszönt a tavaszi szél (1964.rev.1990)		Carl Sandburg: A fagy marka elernyed	magyar	SMsA	MS		
Varázsének (1978.rev.2005)		Weöres Sándor	magyar	SMsA	ZeneSzó XVI.évf. 2006.		
Regósének (1981.rev.1990)		Gyűjtötte Németh Jenő Répcelakon, 1897-ben	magyar	SSAA	MS		
Március (1987.rev.1990)		Áprily Lajos	magyar	SSAA	MS		
Wie fällt der Regen (1987.rev.1990)		Günter Eich	német	SMsA	Akkord Zenei Kiadó A-K 111	Hungaroton HCD 31348 Budapesti Akadémiai Kórustársaság	
Evening Waterfall (1987.rev.1997)		Carl Sandburg	angol	SMsA	Zen-on, Tokyo	Hungaroton HCD 31348 Budapesti Akadémiai Kórustársaság	

Hodie Christus Natus Est (1989)			latin	SSAA	Akkord Zenei Kiadó A-K 102, Zen-on, Tokyo, EMC, Pohlheim, Germany, 398198, 1998	Hungaroton HCD 31348 Budapesti Akadémiai Kórustársaság	
Ave Maria II. (1990)			latin	SSAA	Akkord Zenei Kiadó A-K 106, Zen-on, Tokyo,	Hungaroton HCD 31348 Budapesti Akadémiai Kórustársaság	
Magyar karácsonyi dalok (1994)			magyar	SMsA	KMTI, Budapest, 95/3c		
The Truth from Above (1996)		Óangol dallam karácsonyi ének	angol	SSAA+solo	EMC, Pohlheim, Germany, 399177,		
Esti ima (1996)		népi szöveg és dallam	magyar	SMA	Kóta, 7. évfolyam 7/1997		
Personent Hodie (1996)		Old German melody, Christmas song arrangement.	latin	SSA + S. solo	EMC, Pohlheim, Germany, 398171, 1998		
In Dulci Jubilo (1996)		R.A.Pearsall ónémet dallam karácsonyi ének	latin	SMsA	EMC, Pohlheim, Germany, 398174, 398175		
Psalmus 23 (2001)		23. zsoltár	latin	SSAA	KMTI, Budapest, 2001/1		In memoriam Edit Cseszka

Kákonyi Árpád (1982-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
151. zsoltár - Psalm 151 (2010)		Az Ószövetség első görög fordításából (Septuaginta), egy mára már apokrif zsoltár régi angol fordítása	angol	SMsA	EMB Z.14 739		Debrecen város felkérésére

Kocsár Miklós (1933-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Missa in A (1991)	1. Kyrie 2. Gloria 3. Credo 4. Sanctus Benedictus 5. Agnus Dei		latin	SSA	KZZPI 04	BRC0035 CaPm 009	
Szentivánéji út (1993)		Fodor András	magyar	SSA	EMB Z.14 185	HCD 31710 CaPm 006	
Téli alkony (1993)	1. Téli alkony 2. Ne félj 3. Jó szánút, jó fejsze	Kányádi Sándor	magyar	SSA	EMB Z.14 184	HCD 31710 MR 009	
Valaki jár a fák hegyén (1995)		Kányádi Sándor	magyar	SMMAA	EMB Z.14 183	HCD 31710	
Salve Regina (1995)		Mária-himnusz	latin	SSA	KZZPI 09	HCD 31710	
Jubilate Deo (1995)		Mária-himnusz	latin	kettős kórusra SMsA+ SMsA	KZZPI 08/A.	CaPm 009	

Ave Maria (1997)			latin	SMsA	KZZPI 10	CaPm 007,009 Br0109	Debrecen Város felkérésére
Exsurge cor meum (1997)		Fazekas Mihály	magyar	SSA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0016		A debereceni Fazekas Mihály Gimnázium felkérésére
O vos omnes (1998)		Responzorium Nagyhét	latin	SMsA	KZZPI 11	CaPm 009	
Assumpta est Maria (1998)		Mária antifóna	latin	SMsA	KZZPI 12/A	CaPm 009	Nyíregyháza város felkérésre
Libera Me (1999)		Gyászmise tétele	latin	Solo/SMs A	EMB Z.14 237	CaPm 009	Japán-Magyar Baráti Társaság felkérésére
Cantate Domino (2000)		96. zsoltár	latin	SMsA	EMB Z.14 319, Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0016	Hungaroton HCD 32195	CHUO University felkérésére (Japán)
Négy madrigál (2002)	1. Alkonyi dal 2. Elfojtódás 3. Bú kél velem 4. Szerelemhez	Kölcsey Ferenc	magyar	SSA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0047		Bemutató: Kölcsey Kórus 2003.01.22. Szatmárcseke
Két karácsonyi motetta (2002)	1. O Magnum Misterium 2. Hodie Christus natus est		latin	SSAA/ Solo SSA	EMB Z.14 366		Nyíregyháza város felkérésére
Hodie Christus natus est (2002)			latin		MS		
Öregisten, Nagyisten (2003)		Jókai Anna: Ima Magyarországért	magyar	SSA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0011		

Super flumina Babilonis (2003)		137. zsoltár	latin	SSA	EMB Z.14 434		Bartók Béla Kórusverseny felkérésére
Ave Regina caelorum (2003)		Mária antifóna	latin	SSA	EMB Z.14 572		
Ó, gyönyörűszép, titokzatos éj! (2003. rev.2004.2006. 2007.2008.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ó, gyönyörűszép, titokzatos éj! 2. Kirie elejsson! 3. Kirje, kirje, kisdedecske 4. Dicsőség mennyben az Istennek 5. Mennyből az angyal 6. Csordapásztorok 7. Pásztorok, pásztorok 8. A kis Jézus megszületett 9. Karácsony van ma 10. Kiskarácsony, nagykarácsony 	karácsonyi dallamok	magyar	SSA	EMB Z.14 698	DVD Hungaroton	
Tavaszi, tavasz! (2003. rev.2004. 2006.2013.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Márciusi versike 2. Zümmögő 3. Bokor alján ibolya 4. Double 	Kányádi Sándor	magyar	SMsA	EMB 2013. Z 14 435		
Regina Caeli (2004)		Mária antifóna	latin	SSA	EMB Z 14 461 Z 14 574		

Ave maris stella (2004)		Mária himnusz	latin	SSA	EMB Z 14 461		
Sub tuum praesidium (2004)		Mária himnusz (legősibb)	latin	SSA	EMB Z 14 575		
Maria Mater gratiae (2004)		Mária ének	latin	SSA	EMB Z 14 573		
Virgo parens Christi benedicta (2004)		Mária ének	latin	SSA	EMB Z 14 576		
Requiem aeternam (2004)		Gyászmise bevezető része	latin	SSA+solo	EMB Z 14 579		in memoriam Sumio Gotoda
Alma redemptoris Mater (2004 - rev. 2009)		Mária antifóna Adventi idő	latin	SSA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0022		
Gaudeamus igitur (2005)			latin	SMA	EMB Z 14 578, Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0032		
Ad te levavi (2005)		24. zsoltár Introitus advent 1. vasárnapján	latin	SMA	EMB Z 14 578		
Populos Sion (2005)		Introitus advent 2. vasárnapjára	latin	SMA	EMB Z 14 578		Japán felkérésre
Gaudete in Domino (2005)		Introitus advent 3. vasárnapjára	latin	SMA	EMB Z 14 578		Japán felkérésre
Rorate caeli (2005)		Izaias könyvének szövege Introitus advent 4. vasárnapjára	latin	SMA	EMB Z 14 578		Japán felkérésre

Karácsony, fekete glória (2005)		Nagy László	magyar	SMA	EMB Z 14 665		
Várom a havat (2005)		Nagy László	magyar	SMA	EMB Z 14 665		
Adventi koszorú (2005)	1. Ad te levavi 2. Populus Sion 3. Gaudete in Domino 4. Rorate caeli	Introitusok	latin	SMA	EMB Z. 14 578 Harmonia Ltd., Japan		
Kitűnik származásom (2006)		Nagy László	magyar	SMA	EMB Z 14 665		
Egyedül (2006)		Nagy László	magyar	SMA	EMB Z 14 665		
Álomi beszédem (2006)		Nagy László	magyar	SMA	EMB Z 14 665		
Félelem (2007)		Nagy László	magyar	SMA	EMB Z 14 665		
Öt karácsonyi ének (2007)	1. Szívünk vígsággal ma bétölt 2. Krisztus Urunknak áldott születésén 3. Az Istennek szent angyala 4. Jöjjetek Krisztust dicsérni 5. Ó, jöjjetek hívek		magyar	SMA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0064		
A jövő vacogása (2007)		Nagy László	magyar	SMA	EMB Z 14 665		
Nyár van, nyár (2007)	1. Nyár van, nyár 2. Tarlón tűzok lépeget 3. Hajt a csordás 4. Zivatar	Kányádi Sándor	magyar	SMA	EMB Z.14 905		

Jön az ősz! (2007)	1. Őszeleji kívánság 2. Madármarasztaló (rev.2013.) 3. Dombok hátán fut a szél 4. Jön már az ősz	Kányádi Sándor	magyar	SMA	EMB Z 14 906		
Emlékjel (revid.2009)		Vörösmarty Mihály	magyar	SMA	MS		
Ave verum corpus (2009)		Himnusz	latin	SMA	EMB Z.14 744		
Adoramus te Christe (2010)		Nagypénteki antifóna	latin	SMA	MS		
Nőikarok Nagy László versekre (2011)	-Nap hanyatlik -Köd-konda támadt -Bízta a tavaszban	Nagy László	magyar	SMA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0098		
Nőikarok Nagy László versekre (2012)	-Farsangi tükör-dal -Ó, szállj le ide, súlyom -Széllel sodort levelek -Én is drága, te is drága -Krizantém		magyar	SMA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0133		
Adjon az Isten (2012)		Nagy László	magyar	SA	Kontrapunkt Zeneműkiadó K-0118		

Kósa Gábor (1950-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Credo (2002-2003)		szöveg nélküli		SSAA	MS	Magyar Rádió 2006.	Bemutató: 2006.12.13. Kölcsey Kórus, Fészek Klub, Budapest
Régi újságok (2004)		Weöres Sándor	magyar	SSAA	MS	Magyar Rádió 2006.	Bemutató: 2006.12.13. Kölcsey Kórus, Fészek Klub, Budapest
Kánon (2006)		Weöres Sándor	magyar	kánon 6 szólamra	MS		

Kovács Zoltán (1969-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Várlak (1989)		József Attila: Várlak c. versére	magyar	SMsA	MS		
Kínai versek (2005)	1. Bambuszok között 2. Éji egyedüllét 3. Őszi éjszakán	kínai költők versei alapján	magyar	SSMMAA	MS		Bemutató: 2006.12.13. Kölcsey Kórus Óbudai Társaskör
Jöjj be hozzám... (2007)		magyar népköltés alapján	magyar	SMsA	FAM Zenei Kiadó 602/2007		

Megyeri Krisztina (1974-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Szépasszonyok mondókái (1999)		Nagy László: Szépasszonyok mondókái Gábrielre	magyar		MS		
Sarkkörü kúr (2010)	1. Éj (Nemes Nagy Ágnes) 2. Részlet(M.K.) 3. Szöcske (Kányádi Sándor) 4. Nyuszi! (M.K.) 5. Sarkkörü kúr (M.K.)	Nemes Nagy Ágnes, Kányádi Sándor és a szerző szövegére	magyar		MS		
Szerelmes ének (2011)		amerikai indián népköltészet	angol	SMsA	MS		
Kövér gyümölcsök (2012)	-Kövér gyümölcsök -Az ösvény -Tárt ablakban -Hull a bodza	Nemes Nagy Ágnes	magyar		MS		
Lobbanások (2012)		Kiss Anna	magyar		MS		
Szakítsd... (2013)		Kiss Anna	magyar		MS		
Kereső (2013)		Kiss Anna	magyar		MS		

Mohay Miklós (1960-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Három nőikar (1990)	1.Mire virítasz? 2.Ember, fa 3.Feltámadásról való ének	Ratkó József	magyar	SMsA	MS	Bárdos Szimpózium, Debrecen Kölcsey Kórus	Bemutató: 2001.03.23. Kölcsey Kórus Debrecen
Wandrer's Nachtlied I-II. (1991)		Johann Wolfgang von Goethe	német	SSAA	EMC 198137		
Könyörgő imádság (1992)		népi szövegre	magyar	SSAA	KZZPI 01.	Tűzciterák, Canticum Novum DLCD 320, Aviso stúdió	Bemutató: Bárdos Lajos Leánykar, DEZK Szesztay Zsolt
Salve Regina (1992)		archaikus népi imádság	latin	SSAA	MS		
Hálaadó ének (1994)		Luther Márton	magyar	SSAA	MS	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra Nőikar, Mindszenty Zsuzsánna	
Virághullás No.1 (1996)		Kiss Magda	magyar	SMsA	in: Zeneszó, 1997/4	Aviso stúdió, 2004. Bárdos Lajos Leánykar	Bemutató: 1996. Bárdos Lajos Leánykar, vez. Szesztay Zsolt
Nuntiat angelus (1997)		Hymnus Egidii Carlieri af festum recollectionis Beata Mariae Virginis (1457)	latin	SSAA	EMB Z.14 712, Kórusművek Debrecennek, BR 0109	A Bárdos Lajos Leánykar jubileumi hangversenye	

Mundi Dominatrix (1998)		Sequentia	latin	SSAA	EMB Z.14 713		
Salve Regina (2002)		Mária antifóna (körmeneti himnusz)	latin	SSAA	EMB Z.14 679	Aviso stúdió 2004. Bárdos Lajos Leánykar	
Magyar zsoltár (2003)		Keresztesi József: Uram, bűneink sokasága	magyar	SSAA	MS	Aviso stúdió, 2004. Bárdos Lajos Leánykar	
Magyar Credo (2005)		Moldvay József	magyar	SMsA	MS		Bemutató. 2006.10.25. Bárdos Lajos Leánykar 1956 emlékére
Virághullás No.2 (új változat) (2006)		Kiss Magda	magyar	SMsA			A No.2. változatban már végig komponálta a vers egészét a szerző.
Wandrer's Nachtlid I-II (új változat) (2006)		Johann Wolfgang von Goethe	német	SSAA			
Három madrigál (2007)	1. Olyan a lány 2. Csend van 3. Lányok ajkán	Tar Károly	magyar	SMsA	MS	Bárdos Szimpózium 2008. Kölcsey Kórus	Bemutató: 2008.03.14. Kölcsey Kórus Debrecen

Nógrádi Péter (1952-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Betlehem, Betlehem (1994)		népi szöveg	magyar	SSMMAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0091, KÓTA, in: Az angyal énekel – ISMN M-9005255-1-2	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra Nőikar, Mindszenty Zsuzsánna	
Az Úr angyala (1997)		moldvai csángó népi szöveg	magyar	SMAA	EMB Z.14 678	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra Nőikar, Mindszenty Zsuzsánna	
Missa brevis (1998)			latin		MS		
Mondókák (1999-2001)	1. Altató 2. Ádám bátyám 3. Rumba		magyar	SMA/SSAA	EMB Z.14 610		

Nyitrai László (1980-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Csudálkozunk az életen (2007)		József Attila	magyar	SMsA	EMB Z.14 593		

Orbán György (1947-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Lauda Sion (1988. rev.1993.)		Aquinoi St.Tamás, Sequentia in festo Corporis Christi	latin	SMsAA	Editio Ferrimontana EF 1860		
Audi voces (1988. rev.1994.)		Anonymi Zagrabiensis: Sequentia de Virgine Maria	latin	SSMsA	Hinshaw Music Inc. HMC 1877, Editio Ferrimontana EF 4732, Ars Nova Editio AN 040		
Nobis natus (1988.rev.1995.2004.)		Aquinoi Szent Tamás	latin	SMsA	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 045		
Noli flere (1989.rev.1997.)		Philippi de Grevia: De Sancta Maria Magdalena	latin	SMsA	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 042		
O gloriosa (1989)		Pázmány Péter	latin	SMsA	Hinshaw Music Inc. HMC 1899, Ars Nova Editio AN 035		
Mundi renovatio (1990)			latin	SSAA	Editio Ferrimontana EF 1817	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra, Mindszenty Zsuzsánna	

Dei Matris (1990)		Himnusz a Boldogságos szűz Máriához	latin	SMsAA	Editio Ferrimontana EF 1820		
Pange lingua (1988. rev.1991.1997.)		Aquinoi Szent Tamás – Hymnus in cena Domini	latin	SMsMsA	Hinshaw Music Inc. HMC 2342 Ars Nova Editio AN 048	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra, Mindszenty Zsuzsánna	
Caeli cives (1991)		Thomas Kempis himnusza	latin	SMsA	Editio Ferrimontana EF 1815	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra, Mindszenty Zsuzsánna	
De vitae vanitate (1991)		himnusz	latin	SMsA	Editio Ferrimontana EF 1816		
Gágogó (1991)		Weöres Sándor: "A herkentyúk énekeiből" és „A garabonciás énekeiből” versek nyomán	magyar	SMsA	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 028		
Hajnalban (1992.rev.1993)		Faludy Ferenc: A hajnal c. versének két strófája nyomán	magyar	SMsA	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 030	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra, Mindszenty Zsuzsánna	
Ludvércz (1992)		Weöres Sándor: Lidérc	magyar	SMsA	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 029	Hungaroton HCD 31840 Musica Nostra, Mindszenty Zsuzsánna	

Levegő-kebel (1992)		Weöres Sándor: Lebegő-kebel	magyar	SMsA	MS-Hinshaw Music		
Nympha és Faun (1993)		Weöres Sándor	magyar	SMsMsA	MS-Hinshaw Music		
Cím nélkül (Se föld, se víz...) (1993)		5 sor Weöres Sándor: Orpheus c. verséből	magyar	SMsA	MS-Hinshaw Music		
Orpheus (1993)		Weöres Sándor: Orpheus c. vers részlete	magyar	SMsA	MS-Hinshaw Music		W.Shakespeare fordítása
Adeste fideles (1994)			latin	SSAA	Hinshaw Music Inc. HMC 1400, Ars Nova Editio AN 039		
Horae (1994)			latin	SMsAA	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 021		Anonymi Hungari „Regina Martyrum”, in: „Amor Sanctus”, Babits Mihály
Iuxta crucem (1994)			latin	SMsAA	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 022		
Szelíd erdők (1996)		Faludy Ferenc	magyar	SMsA	MS-Hinshaw Music		
Fülemüle, fülemüle... (1996. rev.1997)		Weöres Sándor: Magyar etüdok /107	magyar	SMsAA	Hinshaw Music Inc. HMC 2043 Ars Nova Editio AN 019		visszhang-etüd
Fülemüle/Philomel (2000)		Weöres Sándor: Magyar etüdok	angol	SMsAA	Hinshaw Music Inc. HMC 2043		C.Szalai Ágnes fordításában

O Maria (2000. rev. 2012.)			latin	SMsAA	MS-Hinshaw Music Ars Nova Editio AN 108		
Coelo rores (2002)		Hymnus de Nativitate Domini	latin	SMsA	MS-Hinshaw Music		
Sicut cervus desiderat (2002-2003)		41.(42) zsoltár	latin	SMsAA + 4 soli	MS-Hinshaw Music, Ars Nova Editio AN 046		
Esthajnaltájt (2007)		virágének	magyar	SSMsA	MS-Hinshaw Music		
A fejedelem kertje (2007)		virágénekek nyomán	magyar	SSAA	MS-Hinshaw Music Ars Nova Editio AN 097		
Vále, Vále (2007)		virágének	magyar	SSAA	MS-Hinshaw Music Ars Nova Editio AN 098		
Ha... (2007)		népi szöveg (Ha folyóvíz volnék...)	magyar	SSAA	MS-Hinshaw Music		See the English version: River song
River Song (2008)		angol népi szöveg	angol	SSAA	MS-Hinshaw Music		Folk text in English; C.Szalai Ágnes. The English version of Ha...
River Song (Mixed languages) (2008)		angol népi szöveg	angol	SSAA	MS-Hinshaw Music		Folk text in English; C.Szalai Ágnes. The mixed version of Ha...
Ave Regina à 3 (2009)			latin	SMsA	Ars Nova Editio AN 071		

Regina caeli à 3 (2009)			latin	SMsA	Ars Nova Editio AN 072		
Salve Regina à 3 (2009)			latin	SMsA	Ars Nova Editio AN 073		
Alma redemptoris Mater à 3 (2009)			latin	SMsA	Ars Nova Editio AN 074		
Jubilate Deo (2013)			latin	SSAA	MS-Hinshaw Music		

Reményi Attila (1959-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
37. Zsoltár (1992)		37. zsoltár	magyar		E.B.B.K.K.E. 01 1992		Bemutató: 1993. Bárdos Lajos Leánykar - Debrecen, vez. Szesztay Zsolt
Október 6 (1995)		Ady Endre	magyar		MS	MRT Gyermekkara, vez. Nemes László Norbert 1998.	
Asadoya-yunta Okinawa folk song (2001)		japán népdal	japán		MS		
Magnificat (2008)		Mária himnusz	latin	gyermek vagy női karra	MS		

Sebők Péter (1984-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Missa Prima (2006)	- Kyrie - Gloria - Sanctus- Benedictus - Agnus Dei		latin	SMAA	MS		
Ave Verum Corpus (2006)			latin		MS		
Missa Secunda (2009)	- Agnus Dei		latin		MS		
Ave Maria (2010)			latin	SMA	MS		Bemutató: 2010.11.06. Kölcsey Kórus, Csáb „Hajnalok völgye” Kortárs Kórusfesztivál közönségdíjas műve

Selmeczi György (1952-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Due madrigali (1995)	1. Miseri amanti 2. Le stagioni	Zrínyi Miklós	olasz	SSA	Ars Nova Editio AN 047		

Soós András (1954-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Alleluja II. Op.34. (1994)			latin	nőikarra	MS		Bemutató 1994. 06.05. Teréz templom Énekes Szólisták Énekegyüttes vez. Soós András
Kyrie Op.37. (see also: Missa de Feria No.1.) (1995)		egyházi	latin	női- vagy vegyeskarra	Kortárs Zeneműhely RZA 01., Egyházi kórusművek/ <i>Sacred Choral Music</i> Bp. 2003	1995.02.04. MR (WP concert rec.)	Dobszay László 60.születésnapja, Bemutató: 1995. 02. 04. <i>Magyar Rádió,</i> <i>Márványterem</i> vez. Soós András

Soproni József (1930-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve, kiadás éve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Öt homéroszi himnusz (1993)	1. Apollónhoz 2. Athénához 3. Poszeidónhoz 4. Déméthérhez 5. Himnusz a Naphoz	Homérosz (Devecseri Gábor ford.)	magyar	SMA	MS	Bárdos Lajos Leánykar 1996. Szesztay Zsolt	Bemutató: 1996. Bárdos Lajos Leánykar vez. Szesztay Zsolt
Két női kar (1995)	1. Missus est Gabriel 2. Jubilate Deo		latin	SMA	MS		

Sugár Miklós (1952-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Lied (1990)		Weöres Sándor	magyar	SSAA	MS	Hungaroton HCD 31840 1999. E.a.: Musica Nostra Nőiakar, Mindszenty Zsuzsánna	Bemutató: 1996.10.13 Musica Nostra Nőiakar, Mindszenty Zsuzsánna
Ave Maria (1990)			latin		EMB Z.14 488		
Cantate Domino (1990)		96. zsoltár	latin		EMB Z.14 488	Hungaroton HCD 31840 1999. E.a.: Musica Nostra Nőiakar, Mindszenty Zsuzsánna	
Ave verum corpus (1990)			latin		EMB 2006 Z.14 488		
3 nőiakar Weöres Sándor verseire (1991)	I. II. III.	Weöres Sándor	magyar	SSAA	MS		
Puer natus (2001)		Karácsonyi himnusz	latin	SMA	EMB 2006 Z.14 488		Bemutató: 2002.01.26. Mini Fesztivál Pesti Vigadó Debreceni Gyermek- és Ifjúsági kórus vez: Tóth Ágnes

Exultate Deo (2001)		81. zsoltár	latin	SMA	EMB 2006 Z.14 488		Bemutató: 2002.03.14. Sárvár, Nádasy Vár, ELTE Nőikar vez. Mindszenty Zsuzsanna
Adoramus te (2001)		Nagypénteki antifóna	latin	SMA	EMB 2006 Z.14 488	Allegro Thaler MZA-069	Bemutató: u.o. Mindszenty Zsuzsanna
Salve Regina (2001)		Mária himnusz	latin	SMA	EMB 2006 Z.14 488		Bemutató: 2002.01.26. Mini Fesztivál, Pesti Vigadó Debreceni Gyermek- és Ifjúsági kórus Tóth Ágnes
Ave maris stella (2004)			latin	SMA	EMB 2006 Z.14 488		Bemutató: 2006.12.13. Fészek Club, Budapest; Kölcsey Kórus Debrecen; Tamási László
Dextera Domini (2005)			latin	SMA	EMB 2006 Z.14 488		Bemutató: 2006.12.13. Fészek Club, Budapest; Kölcsey Kórus Debrecen; Tamási László

Concede (2005)			latin	SSMMAA	EMB 2006 Z.14 488	2009 ELTE BTK Zenei Tanszék CD	Bemutató: 2005.11.23 Fészek Club, Budapest; Musica Nostra Nőikar, Mindszenty Zsuzsánna
Viri Galilei (2005)			latin	SMA	EMB 2006 Z.14 488	2009 ELTE BTK Zenei Tanszék CD	Bemutató: 2005.11.23 Fészek Club, Budapest; Musica Nostra Nőikar, Mindszenty Zsuzsánna

Szabó Ferenc János (1985-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Vándor (1999-2000. rev:2009)		Tóth Sándor	magyar	SSAA	MS		
Erzsébet, a szent (2000-2001. rev:2009)		Tóth Sándor	magyar	SSAA	MS		
Pater noster (2001)		Máté evangéliuma	latin	SMA	MS		Bemutató: 2002.01 22. Pécs

Szigeti István (1952-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Az égő szótár (1989)		Weöres Sándor	magyar	SMMA	MS	ELTE Tanárképző Főiskola Női kara, vez. Mindszenty Zsuzsanna	Bemutató: 1990. ELTE Tanárképző Főiskola Nőikara, Mindszenty Zsuzsanna
Magyar etűdök (1991)		Weöres Sándor	magyar	SMAA	MS		Bemutató: 1991. Bárdos Leánykar Debrecen, Szesztay Zsolt
Tiszavirág (1998)		Weöres Sándor	magyar	SMMA	MS	Bárdos Leánykar- Debrecen, vez. Szesztay Zsolt ZENCD-2000- 02 Debrecen	Bemutató: 2000. Bárdos Leánykar Debrecen, Szesztay Zsolt
Töredékek a Sárvári Miséből (2002)	- Kyrie - Gloria - Credo - Deum de Deo - Sanctus - Benedictus - Agnus Dei - Amen		latin	SSMA	MS		
Ave maris stella (2004)		Mária himnusz	latin	SMA	MS		
Ave Maria (2006)		Siomos Iannisnak	latin	SSAA	MS		

Szokolay Sándor (1931-2013)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Ima rontás ellen (1987. rev.1994.)		Fohász Erdély faluiért, Népi imádságok módjára	magyar	SMsA	Budafoki Kamarakórus Egyesület kiadványa		A BKE ajándéka a Magyar Kodály Társaságnak 2004.06.10.
Jézus megáldja a kisgyermeket Op.240 (1990)		bibliai szöveg	magyar	SMAA gyermek v. nőiakra	MS	Kodály Gyermekkar, Székesfehérvár, Lovrek Károly	
<u>Te Deum a hosszú életért</u> Op. 244 (1991)		a szerző és bibliai szövegekre	magyar	SMA	MS	Konduló harangok CD, Solymári Szokolay Bálint Nőiakar	
<u>A bajból való szabadulás imája</u> Op. 254 (1992)		a szerző szövegére	magyar	SMA	MS	Konduló harangok CD, Solymári Szokolay Bálint Nőiakar	
Szorongattatásban való könyörgés Op.255 (1992)		a szerző szövegére	magyar	SMA	MS		
Ároni igék Op.253/a (1992)		bibliai szöveg	magyar	SMAA	MS		
Számadó (1992)		Illyés Gyula	magyar	gyermek v. nőiakar	MS		Búcsúzóul Vass Lajos emlékére
Két nőiakar Op.268 (1993)	1. Pange lingua 2. Jerusalem gaude	Gotthold Ephraim Lessing nyomán a szerző	latin	SMA	MS		

Gott, Gemüt und Welt Op.271 (1994)		Wolfgang Goethe	német	SMA	MS	Konduló harangok CD, Solymári Szokolay Bálint Nőiakar	
Pater noster Op.274/b (1995)			latin	SMA gyermek v. nőiakar	MS		
Fanfara sacra – In nomine Dei! Op.275 (1995)		liturgikus szöveg	latin	SMAA gyermek v. nőiakar	MS		
Alleluja hatszólamú egyneműkarra Op.282 (1995)		liturgikus szöveg	latin	SSMAA	MS	Konduló harangok CD, Solymári Szokolay Bálint Nőiakar	
Hol járt a dal? Op.283 (1995)		Áprily Lajos	magyar	SMA	MS		Szokolay Bálint 90. születésnapjára
Dicsőítő ének Op.291 (1996)		bibliai szöveg	magyar	SMA	MS		
Kegyelemért könyörgő kánon Op.292 (1996)		a szerző	magyar	SMA	MS		
Áldást kérő búcsúének Op.293 (1996)		Sylvester János	magyar	SMA	MS		
Intelmek Op.286 (1996)		Kölcsey Ferenc	magyar	SMA	MS		

Kecskeméti magyar mise Op.303 (1997)	- Kyrie - Gloria - Credo - Sanctus - Agnus Dei - Ite missa est	liturgikus szöveg	magyar	SMAA	MS		Kecskemét város felkérésére, Kodály Zoltán halálának 30. évfordulójára
Üdvösségért való fohászkodás Op.312 (1998)		a szerző	magyar	SMA	MS	Konduló harangok CD, Solymári Szokolay Bálint Nőiakar	
Deo gratias manifestans III. Op.306 (1998)		bibliai szöveg	latin	SMA	MS		
Konduló harangok üzenete Op.339 (2003)		egyházi népi szöveg	magyar	SMA	MS	Konduló harangok CD, Solymári Szokolay Bálint Nőiakar	
Karácsonyi ének Op.341 (2003)		népi szöveg	magyar	SA	MS		
Himnikus ének Op.347 (2004)		Nagy Gáspár	magyar	SMA	MS		
Zsoltározó-kánon – Dicsérjük az Urat csodáiért Op.349 (2004)		bibliai szöveg	magyar	SMA	MS		
Zsoltározó istendicsőítő ének Op.344 (2004)		bibliai szöveg, Zsoltárok Könyve	magyar	SMAA	MS		

Jelentés a völgyből Op.345 (2004)		Áprily Lajos	magyar	SMAA	MS		
Betlehemi ringató madrigaleszk Op.358 (2005)		népi szöveg	magyar	SMA	MS		
Laudetur Op.356 (2005)		liturgikus szöveg	latin	SMAA	MS		
Gyászmise Nagy Gáspárért Op.368 (2007)		liturgikus szöveg	magyar	SMA	MS		
Miniatűr estvéli hálaének Op.372 (2008)		a szerző	magyar	SMA	MS		
Via Dolorosa Op.375 (2009)		liturgikus szöveg	latin	SMAA	MS		
Ó, Jeruzsálem! Op.376 (2009)		liturgikus szöveg	magyar	SMA	MS		

Szónyi Erzsébet (1924-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Tizenöt kórus ír népdalokra (1990)		ír népdalok	magyar	egynemű- vagy vegyeskar	MS		
Három nőikar (1993)	1. Mosolygó, fáradt kívánság 2. Egy fecske átsuhan... 3. Tavaszi ujjongás...	Dsida Jenő	magyar		MS		
Kívánjatok békét Jeruzsálemnek! (1993)		122.zsoltár	magyar	kánon	ZeneSzó		
Két kórus nőikarra (1995)	1. Az elhagyott lány 2. Haj, száj, szem	Vörösmarty Mihály	magyar		MS		
Ima alkonyi harangszóra (2005)		Csíksszent- domokosi ima	latin- magyar	SMA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0053		
Finnek és magyarok (2010)		finn és magyar népdalok	finn- magyar	nőikar + kantele kíséret	MS		
A testvérműzsákhöz (2011)		Fodor András	magyar	nőikar	MS		

Szűcs Lajos (1948-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Ave Maria (2012)		liturgikus	latin	SSAA	MS		

Takács Jenő (1902-2005)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Am Wasser zu singen Op. 40a (Five Fragments of Jade in Chinese Pentaton átirata) (1938. rev.1993)	1. Am Fluss 2. Das Blatt am Wasser 3. Der Fischer 4. Liebesrausch 5. Am Wasser	Li Tai Pe, Quan Tsi, Tchan Jo-Su	német, angol, magyar	SSAA	New York: Ricordi, N.Y.1159-8		
Meditations (Wir leben) Op. 89. (1966-67, 1995.)	1. We live, we live (e.k.) 2. We live, we live (v.k.) 3. Harvest Song (v.k.)	népdal, aratódal	angol	1.tétel: egyneműkar	Belwin Mills, USA: Franco Colombo 2.723.		3. tétel MS
November csodája (1990)	1. Ősz van 2. November csodája 3. Elalvás előtt	Jékely Zoltán	magyar	SA/SSAA +Fl. vagy alt blockfl.	EMB Z 13 787		
Szelíd domb (1987)	1. Sej elaludtam 2. Az éjszaka zenéje 3. Szelíd domb 4. Aludni 5. Visszhang 6. Balkáni koldusdal	Weöres Sándor (németre ford. Takács Jenő)	magyar	SMsA			

Terényi Ede (1935-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Alleluja (1990)			latin	SMAA	Terényi Ede – Kóruskönyv: Gyermek és nőikarok Cluj-Napoca: Grafycolor, 2005 ISBN 973-87312-0-8		
Panditur coeli (Megnyílt mennyország kapuja) (1990)			latin, magyar	SMA	MS		
Ave Maria (1991)			latin	SMAA	Terényi Ede – Kóruskönyv: Gyermek és nőikarok. u.o.		
Az egek beszélnek (1993)		19.zsoltár	magyar	SSMMAA	u.o.		
Isten hatalma és gondviselése (1993)		147.zsoltár	magyar	SMA	u.o.		
Öröködbe Uram, pogányok jöttek (1993)		79.zsoltár	magyar	SMA	u.o.		
Hogyha felindul az Isten (1993)		68.zsoltár	magyar	SSMMAA	u.o.		Diadalének (a hugenották harci zsoltára)
Ady Magyar zsoltára (1993)		Ady Endre: Így van magyarul	magyar	1,2,3 szólamú változat	u.o.		

Jézus születése mise (1993)	I. Kyrie II. Gloria III. Credo IV. Sanctus V. Agnus Dei		latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika Cluj-Napoca: Grafycolor, 2008 ISBN 978-973-88551-6-8		
Veni, veni Jesu (1997)		Kájoni János: Cantionale catholicum	latin	SMAA	Terényi Ede – Kóruskönyv: Gyermek és nőikarok Cluj-Napoca: Grafycolor, 2005 ISBN 973-87312-0-8		Bemutató: 2001.12. Kölcsey Kórus Debrecen
Christus natus (2000)		u.o. nr.106.	latin	SMA	u.o.		
„...cum dulci jubilo” (Psallite...) (2000)		u.o. nr.111.	latin	SMA	u.o.		Bemutató: 2001.12. Kölcsey Kórus Debrecen
Virágos fa (2001)	1. E madárka 2. Hervad az a rózsa 3. Virágos fa 4. Bongos majoranna 5. Egy szép leány 6. Magas hegyen 7. Ahol én elmegyek 8. Mikor leány voltam 9. Vártalak	csángó magyar népdalok	magyar	SMA	u.o.		
A kis Jézus (2001)		Kájoni János: Cantionale catholicum nr.94.	latin	SMA	MS		

Karácsony – ének (2001)		u.o. nr.95.	magyar	SMA	Terényi Ede – Kóruskönyv: Gyermek és nőikarok u.o.		
Ad Jesulum (2001)		u.o. nr.94.	latin	SMA	u.o.		
Resonemus (2004)		u.o. nr.10, 11.	magyar, latin	SSMA	u.o.		Bemutató: 2001.03.23.
Mennynek Királyné Asszonya (2006)		u.o. nr.289.	magyar, latin	SMA	u.o.		
Áldott légy Isten Fia (2006)		u.o. no.15.	magyar	SSMsAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika Cluj-Napoca: Grafycolor, 2008 ISBN 978-973-88551-6- 8		
Puer adorabilis (Dicséretes a Gyermek) (2007)		u.o. no.57.	latin, magyar	SSMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Puer natus in Bethlehem (Gyermek születék Bethlehemben) (2008)		u.o. nr.53.56.	latin, magyar	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Ave virgo benedicta (2008)		u.o. nr.24.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Angyali szép zengések (2008)		u.o. nr.65.	magyar	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
In natali domini (2008)		u.o. nr.66.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Exultemus jubilemus (2008)		u.o. nr.68.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		

Tres magi (2008)		u.o. nr.172.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
O aurora lucidissima (2008)		u.o. nr.43.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Istent dicséjétek (2008)		u.o. nr.37.	magyar	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Nostra pax, et gloria (2008)		u.o. nr.98.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Resonet in laudibus (Rotula I) (2008)		u.o. nr.98.	latin	SA+SA (echo kórus)	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Venit lux in mundum (Rotula XI) (2008)		u.o. nr.113.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Virtus, saltus, victoria (Rotula XV) (2008)		u.o. nr.117.114.	latin	SSMMAA	Terényi Ede: Karácsonyi muzsika u.o.		
Karácsonyi csengők (2009)		u.o. nr.134.	latin	SMsA + csengők	Terényi Ede: Harangvirág-harangszó Cluj-Napoca: Grafycolor, 2008 ISBN 978-606- 8179-18-6		
Betlehemi királyok (2010)		József Attila	magyar	SMsA +ütőhgsz.	u.o.		
Ruellus natus est (2010)		u.o. nr.154.	latin	SMsA +ütőhgsz.	u.o.		
Új esztendőben vígadgyunk (2010)		u.o. nr.141.	magyar	SMsA	u.o.		Dallam, szöveg a XVI- XVII. századból

A kanász (2010)		József Attila	magyar	SSMMAA +ütőhgsz.	u.o.		
Szép violácska, kedves rózsácska (2010)		Kájoni János: Cantionale catholicum nr.141.	magyar	SMsA	u.o.		
Harangvirág (2011)		Tóth Árpád	magyar	SSMsAA	u.o.		
Nem emel föl (2011)		József Attila	magyar	SSMsAA	u.o.		
Rejtelmek ha zengenek (2011)		József Attila: Rejtelmek c. versére	magyar	SSMsAA	u.o.		
Az öröm illan (2011)		Tóth Árpád	magyar	SSMsAA	u.o.		
Reménytelenül (2011)		József Attila	magyar	SSMsAA	u.o.		
Harangszentelési imádság (2011)		Dsida Jenő	magyar	SSMMAA + SSMMAA +ütőhgsz.	u.o.		

Tillai Aurél (1930-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Tavaszdik (1998)		Áprily Lajos	magyar	SMsA	36 kórusmű, 2010. Pro Pannónia Kiadói Alapítvány		
Ó! Szent István dicsértessél! (2000)		Moldvai csángómagyar búcsús ének	magyar	SMsA	Zeneszó – 10/4 (2000)		Gy.: Kallós Zoltán Pusztinán 65.

Balatonfüred (2001)		Környei Elek 4 sz.27 ü.	magyar	SMsA	MS		
Fons amoris (A szeretet forrása) (2003)		Stabat Mater 3. szakasza	latin	SMsA	Zeneszó – 13. (2003).5., 36 kórusmű, 2010. Pro Pannónia Kiadói Alapítvány		
Tavaszi madrigál (2003)		Moldvay József 4.sz. 55.	magyar		Szerzői kiadás		
Áldj meg minket Úristen (2004)		Balassi Bálint dallama M.Weisse énekes könyvéből 1531 4sz.70 ü.	magyar		Szerzői kiadás		
Pannonett (2005)		Moldvay József 4 sz. 46 ü.	magyar		Szerzői kiadás		
Ave Maria (2005)			latin	SMsA	36 kórusmű, 2010. Pro Pannónia Kiadói Alapítvány, Zeneszó. – 15. (2005) 6.		
Délvidéki népdalok (2005)	1. Túlsó soron 2. Farkas Ilka bő szoknyája 3. Esik eső	Kiss Lajos,	magyar	SA+SMsA	u.o.		Bálint Sándor gyűjtése (Gombos, Szeged)
Italaulu/Finn esti dal (2006)		Lina Sandell-Berg	finn, magyar	SMsA +S solo	u.o.		
Stabat Mater (2007)		Mária himnusz – húsvéti idő	latin	SMsA	Zeneszó – 2007/17/6.		
Az énekmondó (2007)		Fodor András	magyar	SSMsA	36 kórusmű, 2010. Pro Pannónia Kiadói Alapítvány		
Kit sok boldog pásztor (2009)		XIV.sz. latin-német ének	magyar	SMsA	u.o.		

Lauda Sion (2009)		Aquinoi Szent Tamás	latin	SSAA	u.o. Zeneszó, 2009/19. 4.		
Rákóczi Ferenc bús éneke (2009)		Gyallay-Pap György énekeskönyve 1806	magyar	SMsA	u.o.		2. ének: 379 („Rákóczi Ferenc bús éneke”)
Szán megy el az ablakod alatt (2009. jav.vált.)		Weöres Sándor 4 sz. 44 ü.	magyar	SMsA	MS		
Mohácsi köszöntő (2010)		Schneider Lajos és Kodály Zoltán gyűjtése	magyar	SMsA	36 kórusmű, 2010. Pro Pannónia Kiadói Alapítvány		
Dies irae (2011)			latin	SMsA	szerzői kiadás		
Cantate Domino (2013)		Töredék a 98. zsoltárból	latin	SSMsA	szerzői kiadás		

Tóth Armand (1955-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Bölömbika - (Szárason és vízen 3.) (1997)		Símai Mihály	magyar	egyneműkar	MS		
Rorate caeli (1999)		Izaias könyvének szövege Introitus advent 4. vasárnapjára	latin	SMsA	MS		
Három apró állatmese -		Csóri Sándor	magyar	egynemű	MS		

(Szárason és vízen 4.) (2000)		Csukás István		vagy gyermekkar			
Köd-anyóka II. változat - (Szárason és vízen 1.) (2003)		Tasnádi Varga Éva	magyar	SSMMAA	MS		
Tarlón tűzok lépeget (2005)		Kányádi Sándor	magyar		MS		
„Borszorkányos” Néhány tréfás "magyardal" (2006)	1. Pusztalík 2. Két szerető, két kerítő 3. Borszorkányos 4. Elindultam vala 5. Hamis rovás 6. Járd meg Tubám!Járd meg!	Pálóczi-Horváth Ádám Ötödfélszáz énekéből válogatva	magyar	SMsA	MS		
Betlehemi aranyalma (2007)		népi szöveg	magyar	SMsA + templomi csengettyű	MS		

Tóth Árpád (1982-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Ó, szent István dicsértessél! (2011)		népének	magyar	SMA	MS		Nagykaposi Cantabile női kamarakórus Bartkó Zsuzsanna
Jelige (2012)		Sütő András és Tompa Mihály szavaira	magyar	SMA	MS		Nagykaposi Cantabile női kamarakórus Bartkó Zsuzsanna
Vándordal (2012)		Erdélyi János versrészletére	magyar	SMA	MS		Nagykaposi magyar közösségnek Gabri Rudolfnak

Tóth Péter (1965-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Hold-ének (1993)		Weöres Sándor	magyar	SMsA	MS	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Kölcsey Kórus	Bemutató: 1994.07.06. Kölcsey Kórus Debrecen
Stabat Mater (1996. rev.2006.)		Weöres Sándor: Mária siralma c. versére	magyar	SMsA	MS	Musica Nostra Allegro Thaler kiadó MZA 069, Hungaroton Classic HCD 32482	Bemutató: 1997.12.06. Kölcsey Kórus Debrecen
Felhők (1997)		Horgas Béla	magyar	SMsA	MS		Bemutató: 1998.12.13. Kölcsey Kórus Debrecen
Cantio alia de amore (1998)		Ismeretlen költő 1688-ból	magyar	SMsA	MS		
Gloria in excelsis (1999. rev. 2000.)		Kányádi Sándor: Isten háta mögött c. versére	latin, magyar	SMsA	EMB 2009 Z 14 680	Hungaroton Classic - HCD 32482	Bemutató: 1999.12.12. Kölcsey Kórus Debrecen
Adjon Isten minden jót! (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	MS	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Kölcsey Kórus	Bemutató: 2000.11.25. Kölcsey Kórus Debrecen
Magas hegyen lakom - (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0014	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Kölcsey Kórus Debrecen	Bemutató: 2000.04.02. Kölcsey Kórus, Debrecen
Pékcsúfóló - (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0012	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Kölcsey Kórus Debrecen	Bemutató: 2000.11.25. Kölcsey Kórus, Debrecen

Magas hegyről foly' le a víz - (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	Akkord Zenei Kiadó A-125	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Kölcsey Kórus Debrecen	Bemutató: 2000.04.25. Kölcsey Kórus, Debrecen
Szeretlek - (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0071	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Hungaroton Classic HCD 32482	Bemutató: 2001.11.25. Kölcsey Kórus, Debrecen
Elmehetsz már - (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	MS	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Hungaroton Classic HCD 32482	Bemutató: 2000.11.25. Kölcsey Kórus, Debrecen
Bujdosó ének - (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	MS	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Hungaroton Classic HCD 32482	Bemutató: 2000.11.25. Kölcsey Kórus, Debrecen
Bordal - (Magyar Madrigálok) (2000)		népi szövegekre	magyar	SMsA	EMB 2007 Z.14 608	Szerzői kiadás, 2000 – TP, Hungaroton Classic HCD 32482	Bemutató: 2000.11.25. Kölcsey Kórus, Debrecen
Átok-dal - (Magyar Madrigálok) (2001)		népi szövegekre	magyar	SMsA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0041	Hungaroton Classic HCD 32482 Kölcsey Kórus	Bemutató: 2001.12. Kölcsey Kórus, Debrecen
Igéző (2003)		Nagy László	magyar	SMsA		Hungaroton Classic HCD 32482	Bemutató: 2004.12.16 Zeneakadémia Kórusa, Párkai István

Caprice (2003)		Nagy László: Tengeritörök c. versére	magyar	SMsA	MS		Bemutató: 2004.03. Musica Nostra, Veszprém
Nincsen már csillagom(korál) – (Magyar Madrigálok része) (2004)		népi szövegekre	magyar	SMsA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0107	Hungaroton Classic - HCD 32482	Bemutató: 2005.04.02. Kölcsey Kórus, Budavári Önkorm.Aula
Dadogós dal (2004)		népi szövegekre	magyar	SMsA	MS		
Tánc-dal - (Magyar Madrigálok része) (2005)		népi szövegekre	magyar	SMsA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft.	Hungaroton Classic - HCD 32482	Bemutató: 2005.10.27. Musica Nostra, Budapest,
Lángok (2005)		Dsida Jenő	magyar	SMsA	MS	Hungaroton Classic - HCD 32482	Bemutató: 2006.10.23. Kölcsey Kórus, Mátyás templom
Cantio (2006)		Csokonai Vitéz Mihály	magyar	SSAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0026	Hungaroton Classic - HCD 32482	Bemutató: 2007.02.16 Musica Nostra, Nádor terem Budapest
...canticum novum (2006)		egyházi	latin	SSAA	MS		Bemutató: 2006.12.14 Canticum Novum Kamarakórus, Szeged
Amor profanus (2007)		népi szövegekre	magyar	SSAA +tekerő, furulya, népi dob	MS		Bemutató: 2009.04.04. Kölcsey Kórus, Debrecen
Dal a halálról (Téli madrigál) (2007)		Nagy László: halállal élek nem kenyérrel	magyar	SSAA	MS		Bemutató: 2008.03.14. Kölcsey Kórus, Debrecen

O magnum mysterium (2008)		egyházi	latin	SMsA +fagott	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0013		Bemutató: 2009.03.27. Kölcsey Kórus, Zeneakadémia
Pénteki ima (2009)		népi szövegekre	magyar	SMsA	u.o. K-0034		Bemutató: 2010.05.21. Bartók Béla Nőiakar, Szeged
Stiamo Amor (2009)		F.Petrarca 159. szonett	latin	SMsA	u.o. K-0035		Bemutató: 2010.04.16. Kölcsey Kórus, Debrecen
Ave verum corpus (2009)		egyházi	latin	SMsA	u.o. K-0044		Bemutató: 2009.06.14. Marczibányi téri Kodály Iskola Kórusa, Zeneakadémia
Gaudate, gaudate! (2009)		egyházi	latin	SMsA	MS		Bemutató: 2009.10.10 Musica Nostra, ELTE Budapest
Magnus, major, maximus (2010)		Carmina burana	latin	SSAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0072		Bemutató: 2010.10.08. Magnificat Leánykar, Olasz Intézet,Budapest
Salve Regina (2010)		egyházi	latin	SMsA- SMsA kettős nőiakarra	u.o. K-0073		Bemutató: 2011.12.18. Budapest Angelica Leánykar
Regina caeli (2011)		egyházi	latin	SMsA	u.o. K-0084		Bemutató: 2012.04.17. Marczibányi téri Kodály Iskola Kórusa, Kaunas, Litvánia
Ave Maria (2011)		egyházi	latin	SMsA	u.o. K-0085		

Ubi caritas et amor (2012)		egyházi	latin	SSAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0113		Bemutató: 2013.03.26. Aurin Nőikar, MüPa, Budapest
Sicut cervus (2012)		egyházi	latin	SMsA	u.o. K-0143		
Mönj el, Sátán, mönj el! (2012)		népi szöveg és középkori cseh latin imádság	latin, magyar	SSMMAA	u.o. K-0136		Bemutató: 2012.08.19. Nyíregyháza

Vajda János (1949-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Két tavaszi ének (1990)		Szilágyi Domokos: Tavaszi és Virágok vetélkedése	magyar	SMsA			
O Lux (1998)		Ambrosius hymnusza	latin	SMsA	Ars Nova Editio AN 032		
Addio (1998)	I. Erdő II. Páras ének III. Addio	Faludi Ferenc	magyar	SMsA	Ars Nova Editio AN 037		
Missza in D (1999)	1. Kyrrie 2. Gloria 3. Sanctus- Benedictus 4. Agnus Dei		latin	SSSAA	EMC 301600		
Két Shakespeare-dal/ Two Shakespeare Songs (1999)	1. Mondd meg, honnán jó a vágó? 2. Scherzo Ha százszor-szép és szarkaláb	W. Shakespeare	magyar, angol	SMsA	EMC 302599, Ars Nova Editio AN 052		

Vörös Boglárka (1981-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Töredékek (2000)	1. Roskad a kormos hó... 2. A kerten, hallatlan... 3. Minden, s mindenki szeret engem...	József Attila: Töredékek	magyar	SSAA	EMB Z.14 676		

Zarándy Ákos (1982-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Apokalypsis Ióannou 22/5 (2010)		bibliai szövegre, Jelenések könyve 22,5	görög, latin,	SSAA	EMB Z.14 741		

Zádor András (1947-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Töredék (1992)		Garai Gábor: Töredékek a szerelemről	magyar	SSAA	MS		Bemutató 1999.11.14. Kölcsey Kórus Debrecen Csonka templom
Kilenc óra (1999)		Juhász Gyula: Kilenc óra	magyar	SMsA	MS		u.o. Csonka templom
Iciri-piciri (199?)		Móricz Zsigmond	magyar	SMsA	MS		u.o. Csonka templom
Ha szeretlek (199?)		Ady Endre: Ha szeretlek	magyar	SMsA	MS		u.o. Csonka templom
Nem...		Ady Endre: Nem...	magyar	SMsA	MS		Bemutató

(199?)							1999.11.14. Kölcsey Kórus Debrecen Csonka templom
Haza... (Október 23-a emlékére) (199?)		Ady Endre: Haza...	magyar	SMsA	MS		u.o. Csonka templom

Zombola Péter (1983-)

Mű címe, keletkezése	Tételek	Szöveg	Nyelv	Hangfaj	Kiadó neve	Hangfelvétel	Megjegyzés
Ave Maria (2006)			latin	SSMMAA	MS		
Salve Regina (2009)			latin	SSAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0040		
Cantate Domino (2010)		liturgikus	latin	SSAA	Kontrapunkt Zeneműkiadó Kft. K-0125		

5.2.

Függelék 2.

**A magyar nőikari a cappella kórusművek 1990-től napjainkig
gyűjtemény adatainak forrásai**

Andorka Péter (1987-)

a szerző kiegészítése alapján

Balassa Sándor (1935-)

<http://kincsestar.radio.hu/ktz/balassa/content.php>

<http://info.bmc.hu/zenemuvek/>

a szerző kiegészítése alapján

Balázs Árpád (1937-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,5549/Itemid,51/

Bánkövi Gyula (1966-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,5975/Itemid,51/

<http://info.bmc.hu/index.php?node=compositions&cmd=viewtitle&id=1112893317>

a szerző kiegészítése alapján

Beischer-Matyó Tamás (1972-)

http://www.bmt.hu/works/index_hu.html

a szerző kiegészítése alapján

Birtalan József (1927-)

a szerző kiegészítése alapján

Csemiczky Miklós (1954-)

a szerző kiegészítése alapján

Csenki Imre (1912-1998)

a szerzőtől kapott kották alapján

Csíky Boldizsár (1937-)

<http://info.bmc.hu/index.php?node=artists&table=SZERZO&id=111>

a szerző kiegészítése alapján

A magyar nőikari a cappella kórusművek 1990-től gyűjtemény adatainak forrásai 173

Daróczi Bárdos Tamás (1931-)

a szerző kiegészítése alapján

Derecskei András (1982-)

http://andrasderecskei.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=26&Itemid=139&lang=hu

a szerző kiegészítése alapján

Dragon Tímea (1976-)

a szerző kiegészítése alapján

Ifj.Duffek Mihály (1984-)

a szerző kiegészítése alapján

Durkó Péter (1972-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,12208/Itemid,51/

Eötvös Péter (1944-)

<http://eotvospeter.com/compositions>

http://www.durand-salabert-eschig.com/formcat/catalogues/eotvos_peter.pdf

a szerző kiegészítése alapján

Farkas Ferenc (1905-2000)

<http://www.ferencfarkas.org/Female-choir-Home.phtml>

Farkas András, a szerző fia kiegészítése alapján

Fehér György Miklós (1951-)

a szerző kiegészítése alapján

Fekete Gyula (1962-)

<http://www.zeneakademia.hu/oktatok/1400>

a szerző kiegészítése alapján

Gyöngyösi Levente (1975-)

<http://www.mr3-bartok.hu/content/view/15574/1/>

a szerző kiegészítése alapján

Hajdú András (1932-)

<http://www.andrehajdu.com/work-list/vocal-works.html>

a szerző kiegészítése alapján

Hollós Máté (1954-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,5696/Itemid,51/

a szerző kiegészítése alapján

Horváth Balázs (1976-)

<http://balazshorvath.com/kompoziciok.html>

a szerző kiegészítése alapján

Horváth Barnabás (1965-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,5369/Itemid,51/

a szerző kiegészítése alapján

Horváth Márton Levente (1983-)

<http://www.kotta.info/pl/product/14833/HORVATH-MARTON-LEVENTE-Jubilate-Deo>

a szerző kiegészítése alapján

Huszár Lajos (1948-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,5388/Itemid,51/

a szerző kiegészítése alapján

Jeney Zoltán (1943-)

<http://info.bmc.hu/index.php?node=compositions&cmd=viewtitle&l=hu&id=1035>

a szerző kiegészítése alapján

Karai József (1927-2013)

<http://info.bmc.hu/index.php?node=artists&table=SZERZO&id=98>

<http://www.akkordmusic.hu/akkordhunframe.htm>

http://www.worldcat.org/title/in-dulci-jubilo-old-european-christmas-song-female-choir/oclc/615562778&referer=brief_results

Kákonyi Árpád (1982-)

a szerző kiegészítése alapján

Kocsár Miklós (1933-)

a szerző műjegyzéke alapján

Kósa Gábor (1950-)

a szerző kiegészítése alapján

A magyar nőikari a cappella kórusművek 1990-től gyűjtemény adatainak forrásai 175

Kovács Zoltán (1969-)

a szerző kiegészítése alapján

Megyeri Krisztina (1974-)

http://info.bmc.hu/index.php?node=artists&type=C&search=megyeri+Krisztina&search_tol=&search_ig=&valaszt=nev

a szerző kiegészítése alapján

Mohay Miklós (1960-)

<http://lfze.hu/oktatok/1389>

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,6153/Itemid,51/

<http://kincsestar.radio.hu/ktz/mohay/>

a szerző kiegészítése alapján

Nógrádi Péter (1952-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,5564/Itemid,51/

<http://kincsestar.radio.hu/ktz/nogradi/content.php>

a szerző kiegészítése alapján

Nyitrai László (1980-)

<http://www.oszk.hu/mnbwww/Z/0604/S.HTML#N>

Orbán György (1947-)

http://www.hinshawmusic.com/search_results.php?keyword=Gy%F6rgy+orb%E1n&search=Keres%E9s

<http://www.arsnovaeditio.hu/eng/catalog.htm>

<http://www.asahi-net.or.jp/~he8t-med/score/ferrimontana/ferrimontana.html>

C.Szalai Ágnes és a szerző kiegészítése alapján

Reményi Attila (1959-)

a szerző kiegészítése alapján

Sebők Péter (1984-)

a szerző kiegészítése alapján

Selmeczi György (1952-)

<http://www.selmeczi.hu/hu/zeneszerzo>

Soós András (1954-)

<http://lfze.hu/oktatok/1128>

a szerző kiegészítése alapján

Soproni József (1930-)

<http://info.bmc.hu/index.php?node=artists&table=SZERZO&id=97>

http://kincsestar.radio.hu/ktz/soproni/egesz_csengery_soproni.htm

Sugár Miklós (1952-)

http://www.mr3bartok.hu/index.php?option=com_alphacontent§ion=5&catid=37&task=view&id=5965&Itemid=51

a szerző kiegészítése alapján

Szabó Ferenc János (1985-)

a szerző kiegészítése alapján

Szigeti István (1952-)

a szerző kiegészítése alapján

Szokolay Sándor (1931-)

<http://www.szokolay.hu/mujegyzek.asp>

<http://kincsestar.radio.hu/ktz/szokolay/szokmagymujegyzt.htm>

http://www.cdtracks.org/album_solymari_szokolay_balint_noikar_szokolay_sandor_kondulo_harangok-327804.html

a szerző családjának kiegészítése alapján

Szőnyi Erzsébet (1924-)

<http://kincsestar.radio.hu/ktz/szonyi/content.php>

a szerző kiegészítése alapján

Szűcs Lajos (1948-)

a szerző kiegészítése alapján

Takács Jenő (1902-2005)

http://www.takacsjeno.com/werke_hu.html

Radics Éva: Takács Jenő. Band 2: Incipit Werkverzeichnis.

Südwestdeutscher Verlag für Hochschulschriften, Saarbrücken.

Dr. Radics Éva – Takács Jenő hagyatékának kezelője – kiegészítése alapján

Terényi Ede (1935-)

<http://ede-terenyi.blogspot.hu/>

a szerző kiegészítése alapján

A magyar nőikari a cappella kórusművek 1990-től gyűjtemény adatainak forrásai 177

Tillai Aurél (1930-)

a szerző kiegészítése alapján

Tillai Aurél: 36 kórusmű c. kóruskönyv alapján

Tóth Armand (1955-)

a szerző kiegészítése alapján

Tóth Árpád (1982-)

a szerző kiegészítése alapján

Tóth Péter (1965-)

<http://www.petertoth.net/lib/tcpdf/examples/mujegyzek.php>

a szerző kiegészítése alapján

Vajda János (1949-)

http://www.mr3bartok.hu/component/option,com_alphacontent/section,5/cat,37/task,view/id,5977/Itemid,51/

a szerző kiegészítése alapján

Vörös Boglárka (1981-)

<http://www.kotta.info/hu/product/14676/VOEROES-BOGLARKA-Toeredek>

a szerző kiegészítése alapján

Zarándy Ákos (1982-)

<http://www.kotta.info/hu/product/14741/ZARANDY-AKOS-Apokalypsis-Ioannou-22-5>

<http://zarandyakos.com/hu/mujegyzek>

Zádor András (1947-)

Zádor András szerzői est (1999) műsora alapján

Kölcsey Kórus kottatára alapján

Zombola Péter (1983-)

http://zombolapeter.uw.hu/Zombola_Peter_honlapja/Mujegyzek.html

a szerző kiegészítése alapján

5.3.

Függelék 3.

**A magyar nőikari a cappella kórusművek
szövegválasztásának magyar szerzői**

Költő neve	Vers címe	Zeneszerző neve	Zenemű címe
1. Weöres Sándor	1. Holdfényt vettem... 2. Nől a dér... 3. Csillagfényes fenyőág 4. Napsugár a levegőben 5. Rózsa – rózsá...	Csenki Imre	Öt nőikar
2. Weöres Sándor	A tündér	Csíky Boldizsár	A tündér
3. Weöres Sándor	Füstös rajkók	Csíky Boldizsár	Füstös rajkók
4. Weöres Sándor	Erdőt járunk	Csíky Boldizsár	Erdőt járunk
5. Weöres Sándor	Bújócska	Csíky Boldizsár	Bújócska
6. Weöres Sándor.	Regélő	Csíky Boldizsár	Regélő
7. Weöres Sándor	Hold és felhők	Daróczi Bárdos Tamás	Hold és felhő
8. Weöres Sándor	Békák	Jeney Zoltán	Békák
9. Weöres Sándor	Varázsének	Karai József	Varázsének
10. Weöres Sándor		Kósa Gábor	Régi újságok
11. Weöres Sándor		Kósa Gábor	Kánon
12. Weöres Sándor	Gágogó	Orbán György	Gágogó
13. Weöres Sándor	Lidérc	Orbán György	Ludvérc
14. Weöres Sándor	Nympha és Faun	Orbán György	Nympha és Faun
15. Weöres Sándor	Fülemüle	Orbán György	Fülemüle
16. Weöres Sándor	Lied	Sugár Miklós	Lied
17. Weöres Sándor		Sugár Miklós	3 nőikar Weöres Sándor verseire
18. Weöres Sándor		Szigeti István	Az égő szótár
19. Weöres Sándor	Magyar etüdök	Szigeti István	Magyar etüdök
20. Weöres Sándor		Szigeti István	Tiszavirág
21. Weöres Sándor	Szán megy el az ablakod alatt	Tillai Aurél	Szán megy el az ablakod alatt
22. Weöres Sándor	Hold-ének	Tóth Péter	Hold-ének
23. Weöres Sándor	Mária siralma	Tóth Péter	Stabat mater
1. Nagy László	Karácsony, fekete glória	Kocsár Miklós	Karácsony, fekete glória
2. Nagy László	Várom a havat	Kocsár Miklós	Várom a havat
3. Nagy László	Kitűnik származásom	Kocsár Miklós	Kitűnik származásom
4. Nagy László	Egyedül c. vers	Kocsár Miklós	Egyedül
5. Nagy László	Álomi beszédem	Kocsár Miklós	Álomi beszédem
6. Nagy László		Kocsár Miklós	Félelem
7. Nagy László	A jövő vacogása	Kocsár Miklós	Jövő vacogása
8. Nagy László	1. Nap hanyatlik 2. Köd-konda támadt	Kocsár Miklós	Nőikarok Nagy László versekre

	3. Bíztaam a tavaszban		
9. Nagy László	Farsangi tükör-dal Ó, szállj le ide, súlyom Széllel sodort levelek Én is drága, te is drága Krizantém	Kocsár Miklós	
10. Nagy László	Adjon az Isten	Kocsár Miklós	Adjon az Isten
11. Nagy László	Szépasszonyok mondókái Gábrrielre	Megyeri Krisztina	Szépasszonyok mondókái
12. Nagy László		Tóth Péter	Igéző
13. Nagy László	Tengeritörők	Tóth Péter	Caprice
14. Nagy László	Halállal élek , nem kenyérrel	Tóth Péter	Dal a halálról (Téli madrigál)
1. Kányádi Sándor	Délután	Duffek Mihály	Délután
2. Kányádi Sándor	1. Nem alszik a tenger 2. Békabúcsúztató 3. Őszeleji kívánság	Horváth Barnabás	Három nőikar Kányádi Sándor verseire
3. Kányádi Sándor	Téli alkony	Kocsár Miklós	Téli alkony
4. Kányádi Sándor	Valaki jár a fák hegyén	Kocsár Miklós	Valaki jár a fák hegyén
5. Kányádi Sándor	Nyár van, nyár	Kocsár Miklós	Nyár van, nyár
6. Kányádi Sándor	Jön az ősz	Kocsár Miklós	Jön az ősz
7. Kányádi Sándor	Szöcske	Megyeri Krisztina	Sarkkörü kúr
8. Kányádi Sándor	Tarlón tűzok lépeget	Tóth Armand	Tarlón tűzok lépeget
9. Kányádi Sándor	Isten háta mögött	Tóth Péter	Gloria in excelsis
1. József Attila	Töredékek	Balassa Sándor	Nyári könnyű szellők
2. József Attila	Csudálkozunk az életen	Nyitrai László	Csudálkozunk az életen
3. József Attila	Betlehemi királyok	Terényi Ede	Betlehemi királyok
4. József Attila	A kanász	Terényi Ede	A kanász
5. József Attila	Nem emel föl	Terényi Ede	Nem emel föl
6. József Attila	Rejtelmek	Terényi Ede	Rejtelmek ha zengenek
7. József Attila	Reménytelenül	Terényi Ede	Reménytelenül
8. József Attila	Töredékek	Vörös Boglárka	Töredékek
1. Ady Endre	Karácsony	Balassa Sándor	Karácsony
2. Ady Endre	Kis karácsonyi ének	Csíky Boldizsár	Kis karácsonyi ének
3. Ady Endre	Október	Reményi Attila	Október 6
4. Ady Endre	Így van magyarul	Terényi Ede	Ady Magyar zoltára
5. Ady Endre	Ha szeretlek	Zádor András	Ha szeretlek
6. Ady Endre	Nem...	Zádor András	Nem...
7. Ady Endre	Haza...	Zádor András	Haza...
1. Áprily Lajos	Március	Karai József	Március
2. Áprily Lajos	Hol járt a dal?	Szokolay Sándor	Hol járt a dal?
3. Áprily Lajos	Jelentés a völgyből	Szokolay Sándor	Jelentés a völgyből
4. Áprily Lajos	Tavaszdodik	Tillai Aurél	Tavaszdodik
1. Szilágyi Domokos	Két ibolya vers	Csíky Boldizsár	Ibolya-vers
2. Szilágyi Domokos	1. Tavasz 2. Virágok	Vajda János	Két tavaszi ének

	vetélkedése		
3. Szilágyi Domokos	Vihar	Gyöngyösi Levente	Vihar
1. Tóth Árpád	1.Arany felhők 2.Ma lelkeket...	Hollós Máté	Két nőikar Tóth Árpád verseire
2. Tóth Árpád	Harangvirág	Terényi Ede	Harangvirág
3. Tóth Árpád	Az öröm illan	Terényi Ede	Az öröm illan
1. Fodor András	Szentivánéji út	Kocsár Miklós	Szentivánéji út
2. Fodor András	A testvérmúzsákhoz	Szőnyi Erzsébet	A testvérmúzsákhoz
3. Fodor András	Az énekmondó	Tillai Aurél	Az énekmondó
1. Vörösmarty Mihály		Kocsár Miklós	Emlékjel
2. Vörösmarty Mihály	1.Az elhagyott lány 2.Haj, száj, szem	Szőnyi Erzsébet	Két kórus nőikarra
3. Vörösmarty Mihály	Emléksorok Fáy Andrásnak	Szőnyi Erzsébet	Emléksorok Fáy Andrásnak
1. Kiss Anna	Lobbanások	Megyeri Krisztina	Lobbanások
2. Kiss Anna		Megyeri Krisztina	Szakítsd...
3. Kiss Anna		Megyeri Krisztina	Kereső
1. Moldvay József		Mohay Miklós	Magyar Credo
2. Moldvay József		Tillai Aurél	Tavaszi madrigál
3. Moldvay József		Tillai Aurél	Pannonett
1. Dsida Jenő	Lángok	Tóth Péter	Lángok
2. Dsida Jenő	1. Mosolygó, fáradt kívánság 2. Egy fecske átsuhan... 3. Tavaszi ujjongás...	Szőnyi Erzsébet	Három nőikar
3. Dsida Jenő	Harangszentelési imádság	Terényi Ede	Harangszentelési imádság
1. Faludy(i) Ferenc		Orbán György	Hajnalban
2. Faludy(i) Ferenc		Orbán György	Szelíd erdők
3. Faludi Ferenc	Addio!	Vajda János	Addio
1. Símai Mihály		Balassa Sándor	Tavaszi dal
2. Símai Mihály		Tóth Armand	Bölömbika - (Szárason és vízen 3.)
1. Várkonyi Anikó	Ó életem...	Beischer-Matyó Tamás	Ó, életem...
2. Várkonyi Anikó	Mintha volnál...	Beischer-Matyó Tamás	Mintha volnál...
1. Kölcsey Ferenc	Szerelemhez	Birtalan József	Szerelemhez
2. Kölcsey Ferenc	1. Alkonyi dal 2. Elfojtódás 3. Bú kél velem 4. Szerelemhez	Kocsár Miklós	Négy madrigál
1. Berzsenyi Dániel	Búcsúzás Kemenesaljától	Csíky Boldizsár	Búcsúzás Kemenesaljától
2. Berzsenyi Dániel		Durkó Péter	Két Berzsenyi-kórus
1. Kovács András Ferenc		Horváth Barnabás	Rengeteg Csillaga
2. Kovács András Ferenc	1. Zivatar ? 2. Erdőt-mezőt, dűlőt ? 3. Tél van ?	Horváth Barnabás	Négy nőikar

	4. Májusi nóta (Miénk a világ)		
1. Nemes Nagy Ágnes	Éj	Megyeri Krisztina	Sarkkörü kör
2. Nemes Nagy Ágnes	1. Kővér gyümölcsök 2. Az ösvény 3. Tárt ablakban 4. Hull a bodza	Megyeri Krisztina	Kővér gyümölcsök
1. Tóth Sándor	Vándor	Szabó Ferenc János	Vándor
2. Tóth Sándor	Erzsébet, a Szent	Szabó Ferenc János	Erzsébet, a szent
Jókai Mór	mondóka, népdal, gúnydal	Balassa Sándor	Kelet népe
Kisfaludy Károly	Szülőföldem szép határa	Balassa Sándor	Szülőföldem szép határa
Horváth Imre	Szívemben őriztem	Csíky Boldizsár	Szívemben őriztem
Faludy György	Amikor először szemedbe néztem	Ifj.Duffek Mihály	Amikor először
Kapuvári Béla		Eötvös Péter	Egyedül
Arany János	A hegedű	Fehér György Miklós	A hegedű
Petőfi Sándor	Te voltál egyetlen virágom	Fehér György Miklós	Te voltál egyetlen virágom
Móra Ferenc	Kecskebál	Fekete Gyula	Kécskei kecske
Ugró Béla		Horváth Barnabás	Rimifiszi
Szentviktori Ádám hymuszára		Horváth Barnabás	Mundi renovatio
Németh László	Te tudod, hogy mért van így	Huszár Lajos	Sorsének
Fazekas Mihály		Kocsár Miklós	Exsurge cor meum
Jókai Anna	Ima Magyar- országért	Kocsár Miklós	Öregisten, Nagyisten
Ratkó József	1.Mire virítasz? 2.Ember, fa 3.Feltámadásról való ének	Mohay Miklós	3 nőikar
Kiss Magda	Virághullás	Mohay Miklós	Virághullás
Keresztesi József	Uram, bűneink sokasága	Mohay Miklós	Magyar zoltár
Tar Károly	1.Olyan a lány 2.Csend van 3.Lányok ajkán	Mohay Miklós	Három madrigál
Homérosz hymusza	1. Apollónhoz 2. Athénához 3. Poszeidónhoz 4. Démétérhez 5. Hymusz a Naphoz	Soproni József	Öt homéroszi hymusz
Illyés Gyula	Számadó	Szokolay Sándor	Számadó
Gyallay-Pap György	2. ének: 379 – Rákóczi Ferenc bús éneke	Tillai Aurél	Rákóczi Ferenc bús éneke
Csóri Sándor		Tóth Armand	Három apró állatmese
Csukás István		Tóth Armand	Három apró állatmese
Tasnádi Varga Éva	Köd-anyóka	Tóth Armand	Köd-anyóka

Sütő András		Tóth Árpád	Jelige
Tompa Mihály		Tóth Árpád	Jelige
Erdélyi János		Tóth Árpád	Vándordal
Horgas Béla		Tóth Péter	Felhők
Juhász Gyula	Kilenc óra	Zádor András	Kilenc óra
Garai Gábor	Töredékek a szerelemről	Zádor András	Töredék
Móricz Zsigmond	Iciri-piciri	Zádor András	Iciri-piciri

5.4.

Függelék 4.

Kölcsey Ferenc verseinek megzenésítései

Vers címe	Keletkezés	Zeneszerző	Kórusmű címe	Apparátus	Megjegyzés
Géniusz száll...	Álmosd, 1812.szept. és Cseke, 1824. febr.	Farkas Ferenc (1987)	Géniusz száll...	vegyeskar	jelentős szövegkihagyások
A lány dala	Pécel, 1814. aug.18.	Podmaniczky Lajos	A váró leány	ének – zongora	Igaz Sámuel: <i>Hébe c.</i> zsebkönyvében (1823) ¹
A lány dala	Pécel, 1814. aug.18.	Farkas Ferenc ² (1987)	A lány dala	leánykar	1 vsz. kimarad +1 szóváltoztatás
Elfojtódás	Bényétől Pécelig 1814. aug.16.	Kocsár Miklós (2002)	Elfojtódás (in:Négy madrigál 2.)	nőikar	
Elfojtódás	Bényétől Pécelig 1814. aug.16.	Kodály Zoltán (1913)	Elfojtódás (in:Megkéssett melódiák 6.)	ének – zongora	
A szerelemhez	1814.	Birtalan József (1990)	A szerelemhez	nőikar	MS
A szerelemhez	1814.	Kocsár Miklós (2002)	Szerelemhez (in: Négy madrigál 4.)	nőikar	
A szerelemhez	1814.	Mátrai Gábor	A szerelemhez	ének – zongora	MS – az OSZK Zeneműtárában 1361.áb.
Küzdés	Pécel, 1814. jún.28.	Farkas Ferenc (1993)	Küzdés (in: Kölcsey szózata/2)	kantáta, T, vkar, zkr	jelentős szövegkihagyások

¹ Ugyanezt találhatjuk meg Tóth István: *Áriák és Dallok.* – kéziratos énekgyűjtemény. Magyar Tudományos Akadémia kézirattára 1832-1843., valamint Bartalus István: *Magyar Orpheus.* (Pest, 1869.) 96-97.1.

² Dr. Dominkó István: *A magyar költészet inspirációja, a vers zeneisége és az újraalkotás szabadsága Farkas Ferenc dal- és kórusművészetében* – posztdoktori 2013.

A Földhez	Cseke, 1816. máj.6.	Bárdos Lajos (1951)	A Földhez	férfikar	jav. Sonkoly Istvánnál 'Földhöz' jelent meg
A Földhez	Cseke, 1816. máj.6.	Ránki György	A Földhez	férfikar	Búcsú hangok c. füzetben
Bú kél velem...	Cseke, 1821. okt.28.	Arany János dalgyűjteménye	Bú kél velem	dal	V.ö.Kodály-Gyulai: Arany János népdalgyűjteménye. 1952.AK.k.191 és 85.1. ³
Bú kél velem...	Cseke, 1821. okt.28.	Kocsár Miklós (2002)	Bú kél velem (in: Négy madrigál 3.) ⁴	nőikar	
Bú kél velem...	Cseke, 1821. okt.28.	Fekete Gyula (2005)	Bú kél velem...	vegyeskar	A mi zenénk. Magyar kórusművek c. sorozat ⁵
Bú kél velem...	Cseke, 1821. okt.28.	Sugár Rezső (1958)	Hat dal ⁶ (2)	ének- zongora	
Rákos	Cseke, 1821. okt.	Farkas Ferenc (1993)	Rákos (in: Kölcsey szózata/5)	kantáta, T, vkar, zkr	jelentős szövegkihagyások és sorrendváltások
Csolnakon	Cseke, 1822.dec.28.	Arany János dalgyűjteménye	Csolnakon	dal	A vers első szakaszára
Bordal	Cseke, 1822. dec.7.	Kodály Zoltán (1923)	Bordal	férfikar	Universal Edition Wien 1923.
Bordal	Cseke, 1822. dec.7.	Kókai Rezső	Bordal	vegyeskar	MS 1926
Hymnusz	1823.	Erkel Ferenc (1844)	Hymnusz	vegyeskar – zongora	
Hymnusz	1823.	Serly Lajos ⁷	Hymnusz	dal	„Ács Pál szerkesztő úrnak amerikai emlékül a szerző Serly Lajos. New York 1932. július 9.”

³ Kodály Zoltán-Gyulai Ágost: *Arany János népdalgyűjteménye*. Kodály Archívum (Budapest: Argumentum Kiadó, 1952.) Kodály Zoltán széljegyzeteivel ellátott gyűjtemény hasonmás kiadása.

⁴ A debreceni Kölcsey Kórus számára komponálta a szerző.

⁵ *A mi zenénk: Magyar kórusművek*. (EMI Zeneműkiadó 2005.)

⁶ Sugár Rezső: *Hat dal énekhangra zongorakísérettel*. (Budapest: Zeneműkiadó 1958.)

⁷ Serly Lajos: *Összes magyar dalai*. Első kiadás. (New York: Minerva, 1921.)

Hymnusz	1823.	Egressy Béni ⁸	Hymnusz	vegyeskar – zenekar	Jelige: „Isten áldd meg a Magyar!” ⁹
Hymnusz	1823.	Molnár Ádám	Hymnusz		Jelige: „Szomorú a magyar nőta”
Hymnusz	1823.	Travnyik János	Hymnusz		Jelige: „Szánd meg Isten a magyart”
Hymnusz	1823.	Éliás Márton	Hymnusz		Jelige: „Aki széppel köti össze a jót az bölcs az igazi poéta”
Hymnusz	1823.	Seyler Károly	Hymnusz		Jelige: „Önzés te vagy a diadalmas bére nem a díj”
Hymnusz	1823.	Seyler Károly	Hymnusz		Jelige: „Minden pálya dicső, ha belőle hazádra fény derül. Kölcsey.”
Zsarnok	Cseke, 1823. ápr.	Farkas Ferenc (1993)	Zsarnok (in: Kölcsey szózata/6)	kantáta, T, vkar, zkr	
Ki búban ül...	Cseke, 1823.	Farkas Ferenc (1987)	Ki búban ül...	férfikar	jelentős szövegkihagyások
Tanács	Cseke, 1824. febr.	Farkas Ferenc (1993)	Tanács (in: Kölcsey szózata/7 Profán Korál)	kantáta, T, vkar, zkr	
Alkonyi dal	Cseke, 1825. máj.	Szekcsik Tamás (1853)	Alkonyi dal	dal zongorakísérettel	
Alkonyi dal	Cseke, 1825. máj.	Kocsár Miklós (2002)	Alkonyi dal (in: Négy madrigál 1.)	nőikar	
A szabadsághoz	1825.	Ottó Ferenc	A szabadsághoz	egyneműkar	Népművelési Intézet 1961.
A szabadsághoz	1825.	Sugár Rezső	A szabadsághoz	férfikar	NPI – 1967.
A szabadsághoz	Cseke, 1825. dec.	Farkas Ferenc (1993)	A szabadsághoz (in: Kölcsey szózata/9)	kantáta, T, vkar, zkr	jelentős szövegkihagyások, változtatások

⁸ „A pályázaton úgy 1843-ban, mint 1844-ben Erkel írta át zenekarra és hangszerelte Egressy mindkét pályaművét” Hódossy Béla: *Egressy Benjámint* című cikkéből.

⁹ Kottáját lásd: *Zeneszó*. XX. évf. 2. sz.2010.

Hervadsz, hervadsz	1825.	Kölcsey Margit	Hervadsz, hervadsz	dal	Budapest: Rózsavölgyi Kiadó 1939.
Vágy	Pest, 1826. nov.1.	Limbay Elemér	Vágy	dal	Magyar Dal – album III. kötet. Győr 1882.
Vágy	Pest, 1826. nov.1.	Birtalan József (1990)	Vágy	nőikar	
Vándor remény...	1826.	Birtalan József (1990)	Vándor remény	nőikar	
Zrínyi dala	Szobránc, 1830.	Arany János	Hol van a hon? kezdősor	dal	
Zrínyi dala	Szobránc, 1830.	Ruzicska József	Béla futása c. opera	betétdal	
Búsan csörög a lomb	1831.	Kodály Zoltán (1915)	Búsan csörög a lomb (in:Megkésett melódiák 6.)	ének –zongora	Universal Edition Wien 1923.
Búsan csörög a lomb	1831.	Arany János dalgyűjteménye	Búsan csörög a lomb	dal	II.28.sz.
Huszt	Cseke, 1831.dec.29.	Kodály Zoltán (1936)	Huszt	férfikar	Magyar Kórus kiadás 1936.
Huszt	Cseke, 1831.dec.29.	Siklós Albert	Huszt	férfikar ¹⁰	
Intés	Cseke, 1832. szept.	Mihalovich Ödön 1872.	Intés	férfikar	
Intés	Cseke, 1832. szept.	Langer Viktor	Intés	férfikar	Dalár évkönyv 1864.4.sz.
Intés	Cseke, 1832. szept.	Erkel Gyula	Intés	férfikar	
Nemzeti fény a cél (Versenyemlékek VII.	1833.	Bárdos Lajos (1947)	Nemzeti fény a cél	háromszólamú egyenműkarra	Magyar Kórus kiadás 1936.
Küzdeni és győzni tanulj... Versenyemlékek V.	1833.	Bárdos Lajos	Küzdeni és győzni tanulj..	kánon	Magyar Kórus kiadás 1936.

¹⁰ Révfy Géza: Új magyar férfikarok. Zsebkönyv, 148.sz. (Rozsnyai Kiadó 1911.)

Minden pálya dicső... (Versenyemlékek IV.)	1833.	Bárdos Lajos	Minden pálya dicső...	kánon	Magyar Kórus kiadás 1936.
Emléklapra	1833.	Bárdos Lajos	Négy szó	kánon ¹¹	
Emléklapra	Pozsony, 1833. jún. 14.	Farkas Ferenc (1993)	Emléklapra (in: Kölcsey szózata/8 Fughetta)	kantáta, T, vkar, zkr	
Szép Erdély (Töredék)	1838.	Tóth Dénes ¹²	Szép Erdély	férfikar	Magyar Kórus 1933. 10. szám 70.
Szép Erdély	1838.	Farkas Ferenc (1993)	Szép Erdély (in: Kölcsey szózata/3)	kantáta, T, vkar, zkr	a verstöredék szövegében két fontos szót megváltoztat
Zrínyi második éneke	1838.	Farkas Ferenc (1993)	Zrínyi második éneke (in: Kölcsey szózata/4 Quasi marcia funebre)	kantáta, T, vkar, zkr	jelentős szövegkihagyások
Zrínyi második éneke	1838.	Bárdos Lajos	Zrínyi második éneke		
Zrínyi második éneke	1838.	Tillai Aurél ¹³	Zrínyi második éneke	vegyeskar	

¹¹ Bárdos Lajos: *Hetven kánon*. (Budapest: Zeneműkiadó, 1970)

¹² Tóth Dénes: *Ricercare*. (Apakönyv) (Budapest: Révai Kiadó 1913.)

¹³ Tillai Aurél: *36 kórusmű*. (Pécs: Pro Pannonia Kiadó, 2010.)

Bibliográfia

- A mi zenénk. Magyar kórusművek.* Budapest: EMI Zeneműkiadó 2005.
- A zene könyve.* Szerk. (magyar vált.) Révész Dorrit, Budapest: Zeneműkiadó, 1981. 27.o.
- Ady Endre összes versei. In.: *Osiris Klasszikusok.* Szerk.: Domokos Mátyás. Budapest: Osiris Kiadó 1998. 855.o.
- Angi István: Az intonációs elv érvényesülése a kodályi dallam retorikájában. – *Korunk folyóirat*, (2007. augusztus.).
- Babosi László: Ratkó József töredékes Bartók-tanulmányának rekonstrukciója „a bartóki szintézis megvalósításának lehetőségei a magyar irodalomban”. *Hitel*, 2003. 5. sz. 2.
- Balázs Géza: *Szövegantropológia – szövegek többirányú megközelítése.* Szombathely: Inter Kht. 2007. – Kabán Annamária ismertetője.
- Bárdos Lajos: *Hetven kánon.* Budapest: Zeneműkiadó, 1970.
- Bárdos Szimpózium 2001. „*Kerekasztal beszélgetés*”. Szerkesztette: Ittész Mihály. Debrecen: Debreceni Egyetem Konzervatóriuma. (2001. március 25.).
- Bárdos Szimpózium 2012. *Zeneszerzők fóruma.* Debrecen: Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar. (2012. március 25.).
- Bartalus István: *Magyar Orpheus.* Pest: 1869. 96-97.1.
- Bartók Béla: A parasztzene hatása az újabb műzenére, 1931. In.: *Bartók breviárium. Levelek-írások-dokumentumok.* Budapest: Zeneműkiadó, 1974. 441-443.o.
- Bodnár Gábor: A zene szaknyelvről – zenészeknek. *Parlando.* (2012.02.09.) 54. évfolyam, 2. szám.
- Brockhaus Riemann: *Zenei lexikon II.* Szerk. Boronkay Antal Budapest: Zeneműkiadó, 1984. 463.o.
- Csont András: Dalolva szép az élet. *Revizor* – az NKA kritikai portálja. (2008.08.03.)
- Csont András: Dalolva szép az élet? Tóth Péter: Igéző – Kórusművek/Hungaroton Classic. *Revizor* – kritikai portál, (2008.08.03.).
- Dalos Anna: „A partvonalon kívül. A darmstadti új zenei kurzusok magyarországi recepciójáról (1957-1967)” *Muzsika* 50/1. (2007. január) 16.o.
- : A „harmincasok” és az új zenei fordulat (1957-1967). *Magyar zene.* XLIX. évfolyam, 3. szám (2011. augusztus) 339-351.o.

- : Magyar zene a 20. században. A „Lendület” 20-21. Századi Magyar Zenei Archívum és Kutatócsoport honlapja. pp. 1-17. (2014. január 13.).
- : Modernitás, önmeghatározás és a „harmincasok” kibontakozása (1968-1972). I. rész. *Muzsika*. 55/11. (2012. november) 30-35.o.
- Dékány András György: *Gregorián elméleti anyag*. M.K.P.K. Harmat Artur Központi Kántorképző. 2012-13.
- Dobszay László: *Kodály után. Tűnődések a zenepedagógiáról*. Kecskemét: Kodály Intézet, 1991. 56.o.
- Domokos Pál Péter: *Rendületlenül*. Budapest: Eötvös Kiadó 1989.
- Dr. Dominkó István: *A magyar költészet inspirációja, a vers zeneisége és az újraalkotás szabadsága Farkas Ferenc dal- és kórusművészetében*. posztdoktori dolgozat. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 2013.
- Első Magyar Karvezető Konferencia. *Fórum 2. Fiatal zeneszerzők a jövő kórusaiért*. Szerk.: Kollár Éva. Budapest: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. (2002. május 25-26.).
- Énekeskönyv: *Magyar reformátusok használatára*. Budapest: A Magyarországi Református Egyház kiadása, 1967. 473.o.
- Földes Imre: *Harmincasok. Beszélgetések magyar zeneszerzőkkel*. Budapest: Zeneműkiadó, 1969. 153-154.o. és 133.o.
- Fügedi-Bárd Judit: *A XX. század utolsó néptanító nótafája*. DLA disszertáció. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. 2008.
- Golemann, Daniel: *Érzelmi intelligencia*. Budapest: Háttér Kiadó, 1997.
- Gombos László: *Farkas Ferenc. Magyar zeneszerzők 31*. Budapest: Mágus Kiadó, 2004.
- Hammond, Claudia: *Érzelmi hullámzások. Utazások az érzelmek birodalmába*. Budapest: Partvonal Kiadó, 2006.
- Hódossy Béla: Egressy Benjamin. *Zeneközlöny*. A Magyar Református énekvezérek hivatalos lapja. 1938. december 1. 167. o.
- Hollós Máté: *Bánkövi Gyula, Durkó Péter, Fekete Gyula I-II. rész*. Magyar Rádió felvétele. (2002).
- : „Amit egy alkotó megél, ott van az alkotásaiban.” *Muzsika*. 54/1. (2011. január.).
- : *Az életmű fele. Zeneszerzőportrék beszélgetésekben*. Budapest: Akkord Zenei Kiadó Kft. 1997.

- : *Művek bontakozóban. Gyöngyösi Levente: Passió.* Muzsika 48/9. (2005. szeptember) 28. o.
- : *Művek bontakozóban. Kórusművek és keringők Tóth Péter műhelyében.* Muzsika. 48/4. (2005.) 34. o.
- Ittész Mihály: Aki költők alkotótársául szegődött. Beszélgetés a 75 éves Kocsár Miklós Kossuth-díjas zeneszerzővel. *Rubato.* Hajdú-Bihari Zenei Egyesület lapja. 52.szám. (2008. december).
- Jánosi Zoltán: A magyar költészet és a „bartóki modell”. *Partium.* 2006. ősz 28-35.
- Kányádi Sándor: *Isten háta mögött – Egyberostált versek és műfordítások II.* Budapest: Helikon Kiadó, 2008. június.
- Kieser, Alfred: *Szervezetelméletek.* Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Budapest: AULA, 1995.
- Kodály Zoltán – Gyulai Ágost: *Arany János népdalgyűjteménye.* Kodály Archívum Budapest: Argumentum Kiadó, 1952.
- Kodály Zoltán: *Visszatekintés I. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok.* Szerk. Bónis Ferenc Budapest: Zeneműkiadó, 1964.
- Komlós Katalin: Rögtönzésről és alkotásról, tanításról és művekről. Beszélgetés Soproni Józseffel. *Muzsika.* (2005. október.).
- „Kölcsey személye dalba öntetett”. Interjú Debreceni Tamással. *Kelet-Magyarország napilap.* (2003.01.)
- Könyves Klaudia: Új színfolt a kortárs zenei palettán. *Muzsika.* 46/9. (2003. szeptember).
- Kortárs-Zenei Fórum.* Debrecen: Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hangversenyterme. Rendezők: Kórusok Országos Tanácsa, Magyar Zeneművészek Szövetsége, Debreceni Kölcsey Művelődési Központ. (1987. május 23.).
- Kórusok enciklopédiája.* Írta és összeállította: Reviczky Béla. Budapest: Gemini Kiadó 1997. 83.o.
- Kovács Sándor Iván: *A lírikus Zrínyi.* Lektorálta: Klaniczay Tibor és Pándi Pál. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1985. 16.o.
- Liber usualis – a római katolikus liturgia székesegyházi használatra szánt gregorián kézikönyve.* Összeállítói és kiadói a solesmes-i szerzetesek.
- Magyar Katolikus Püspöki Konferencia – *A II. Vatikáni Zsinat SACROSANCTUM CONCILIUM kezdetű konstitúciója a szent liturgiáról.* (1963. december 4.).

- Ó- és Újszövetségi SZENTÍRÁS a Neovulgáta alapján. Jelenések Könyve 22,5.*
Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2001.
- Orselli, Cesare: *A madrigál és a velencei iskola.* Budapest: Zeneműkiadó, 1978. 44.o.
- Pál József-Újvári Edit: *Szimbólumtár. Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából.* Budapest: Balassi Kiadó, 2001.
- Párkai István: *Tóth Péter Igéző című lemezének borító füzet.* Hungaroton Classic HCD 32482 5. o.
- Péterfi István: Bartók Béla szerzői estje. *Nyugat.* (1926.) 24. szám.
- Radics Éva: *Takács Jenő.* Band 2: Incipit Werkverzeichnis. Südwestdeutscher Verlag für Hochschulschriften, Saarbrücken.
- Révai Nagy Lexikona XIII.kötet. Az ismeretek enciklopédiája.* Budapest: Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, 1911. 106.o. és 489. o.
- Révfy Géza: *Új magyar férfikarok.* Zsebkönyv, 148.sz. Rozsnyai Kiadó 1911.
- Roelcke, Eckhard: *Találkozások Ligeti Györggyel. Beszélgetőkönyv.* Budapest: Osiris Kiadó 2005.
- Romváry Ferenc: *Csontváry Kosztka Tivadar 1853-1919.* Pécs: Alexandra Kiadó, 1999. 134.o.
- Sapszon Ferenc: *Kórus és nevelés.* www.lexikon.katolikus.hu
- Sediánszky János születésnapi beszélgetése Kocsár Miklóssal. *Duna TV,* (1993.)
- Serly Lajos: *Összes magyar dalai. Első kiadás.* New York: Minerva, 1921.
- Sugár Rezső: *Hat dal énekhangra zongorakísérettel.* Budapest: Zeneműkiadó 1958.
- Szabó Miklós: *Bartók Béla kórusművei.* Budapest: Zeneműkiadó, 1985. 21.o.
- Szabolcsi Bence: *A zene története.* Budapest: Zeneműkiadó, 1974. 65.o.
- Szerb Antal: Kölcsey. – Doktori disszertáció. *Minerva folyóirat,* 1962.
- Tamási Áron: Erdélyi társaság. In: *Igazítás a világon (1936-1944).* II. kötet 5.
- Terényi Ede: *„Hajta virágai”.* Arcképvázlat Balassa Sándor zeneszerzőről. Dorog: Novoprint Rt. 1995.
- : *Zene és virágok.* Cluj-Napoca: Grafycolor, 2010.
- Tillai Aurél: *36 kórusmű.* Pécs: Pro Pannonia Kiadó, 2010.
- Tótfalusi István: *Magyar Etimológiai Nagyszótár 2002.* Arcanum DVD Könyvtár 2.
- Tóth Árpád dr. szerk.: *Hajnalok Völgye – Öt év ősbemutatói 2008-2012.* Csáb: Csemadok Csábi Alapszervezete, 2012. 36.o.
- Tóth Dénes: *Ricerca.* Apakönyv. Budapest: Révai Kiadó 1913.

- Tóth István: *Áriák és Dallok. – kéziratos énekgyűjtemény.* Magyar Tudományos Akadémia kézirattára 1832-1843.
- Tóthpál József: Születésnap köszöntő. *Zeneszó* 3/10 (1993. december) 3. szám.
- Udvardi Judit: A jó zene mércéje, az hogy hallgatják. – Interjú Kocsár Miklóssal, a Kossuth- és Erkel-díjas debreceni születésű zeneszerzővel. *Hajdú-Bihari Napló*, (2014. január 9.) 14.o.
- Vallomások a zenéről. Farkas Ferenc válogatott írásai.* Közreadja: Gombos László. Budapest: Püski Kiadó, 2004. 152.o.
- Vargha Imre: *A Magyar Kultúra Napja.* Beszélgetés Kocsár Miklóssal, Szilágyi Imrével, Tamási Lászlóval és Földi Lillával. Magyar Rádió Debreceni Regionális Stúdiójának hangfelvétele – 2003. január 19.
- Világirodalmi Lexikon VII.* Szerk.: Király István. Budapest: Akadémiai Kiadó. 1982. 541.o.
- Wörner, Karl H.: *A zene története. Tankönyv és kézikönyv egy kötetben.* Budapest: Vivace Zenei Antikvárium és Kiadó, 2007. 108.o.
- Zombola Péter: *A tintinnabuli rendszer eredete, kialakulása és megjelenési formái Arvo Pärt műveiben.* DLA disszertáció. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. 2009.

Internetes hivatkozások

<http://mek.oszk.hu/>

http://www.mr3-bartok.hu/index.php?option=com_alphacontent&Itemid=51

<http://www.prestoclassical.co.uk/composerindex.php>

<http://www.hungaropus.hu/?page=6>

<http://kincsestar.radio.hu/ktz/>

<http://kontrapunktmusic.com/?page=2&cat=wc>

http://www.kodaly-inst.hu/bookstore/public3_hu.htm

<http://info.bmc.hu/zenemuvek/>

<http://szinonimaszotar.hu/keres/kort%C3%A1rs>

<http://lexikon.katolikus.hu/A/archaikus%20n%C3%A9pi%20im%C3%A1ds%C3%A1gok.html> (letöltés ideje: 2013.12.14.16.53.)

<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00409/12728.htm> (letöltés ideje:2013.11.13. 18.23.)

http://www.balassikiado.hu/BB/netre/Net_szimbolum/szimbolumszotar.htm

<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00409/12728.htm>

<http://lexikon.katolikus.hu/K/Kyrie%20eleison.html>

<http://www.revizoronline.com/>

<http://www.warszawska-jesien.art.pl/wj2013/home> (letöltés ideje: 2014.01.16.)

<http://lexikon.katolikus.hu/K/Kyrie%20eleison.html>

http://info.bmc.hu/site6muvesz/found_page.php?table=SZERZO&id=132

<http://epa.oszk.hu/00000/00022/00409/12728.htm> (letöltés ideje: 2013.11.13.)

Melléklet 1.

A KÓRUSOK ORSZÁGOS TANÁCSA
A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE és
A DEBRECENI KÖLCSEY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

1987. május 23-án 15 órától

KORTÁRS – ZENEI FÓRUMOT

rendez

Debrecenben a Liszt Ferenc Zeneművészeti

Főiskola hangversenytermében /Egyetem tér 2./

A hangversenyt a zeneszerzők jelenlétében szakmai megbeszélés, vita követi.

A rendezvényre tisztelettel meghívjuk

Belépés díjtalan!

A bemutató műsora:

1. Vénkerti Általános Iskola Ének-Zene Tagozatos Kórusa

Kocsár Miklós: Cat and Dog

Karai József: Estéli nótázás

Vezényel: **Baricsa Edit**

2. Monteverdi Kamarakórus

Farkas Ferenc: Az öröm illan

Huszár Lajos: Két madrigál

Vezényel: **Potyók Balázs**

3. Kölcsey Kórus

Balassa Sándor: Kyrie

Karai József: Éjszaka

Csemiczky Miklós: Csujogató

Vezényel: **Tamási László**

4. Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola Leánykara

Király László: Halk szélben /Három kórusmű Keresztúry Dezső verseire/

Mohay Miklós: Hosszú út porából

Vezényel: **Kövics Zoltán**

5. Debreceni Kollégiumi Kántus

Vass Lajos – Magyar Lajos: Kőrösi Csoma Sándor üzenete

Birtalan József: Népdalzsoltárok

- Bűn nélkül élni
- Boldog az az ember
- Istenben ujjongjon minden igaz ember
- Isten nevét dicsérem
- Dicsérje az Istent minden szép
- Szeretlek Istenem, szabadítóm

Vezényel: **Berkesi Sándor**

6. Debreceni Bárdos Lajos Leánykar

Kocsár Miklós: Six Choruses for Female Choir to poems by Carl Sandburg

Szóllóssy András: Planctus Mariae – változatok egy barokk témafejre,

Jacopone da Todi Stabat Materének három, és egy XVIII.századi
népi passió-töredék négy versszakának felhasználásával.

Szólót énekel: Hugyik Margit, Jász Ildikó, Tóth Gabriella

Vezényel: **Szesztay Zsolt**

7. Debreceni Kodály Kórus

Petrovics Emil: Madrigál chanson és rapszódia

/Három kórusmű Ady Endre versére/

- Magyar Jakobinus dala

Vajda János: Alleluja

Vezényel: **Tamási László**

Melléklet 2.

Selmeczi György-Zrínyi Miklós: Due madrigali – I.

Miseri amanti

Miseri amanti
(Miklós Zrínyi)

György Selmeczi

Grave, parlando ♩ = 100

S
f Jo amo chi mi struge E sequo ogni

Ms
f Jo amo chi mi struge E sequo ogni

A
mp Jo a - mo E sequo

appassionato

o: chi fuge E chi mi ucci - de il mio morir non

o: chi fuge E chi mi ucci - de il mio morir non

E sequo E chi mi ucci - de, non

cresc.

crede Tal de miseri amanti e la mercede

crede Tal de amanti e la mercede

crede Tal de amanti e la mercede

f Crudelissimo amore Chi mi disface il core

f Crudelissimo amore Chi mi disface il core

f Con che giustizia fai che sempre mora

Con che giustizia fai che sempre mora

Handwritten musical score for three voices, first system. The music is in 4/4 time and G major. It features three staves with lyrics in Hungarian. The first two staves are for Soprano and Alto, and the third is for Tenor/Bass. Dynamics include piano (*p*) and fortissimo (*ff*). The lyrics are: *chi le bellezze immortal in te adora*.

Handwritten musical score for three voices, second system. It continues the previous system with lyrics: *lezze in te a - do - ra*. The music includes a *rit.* (ritardando) marking and a *pp* (pianissimo) dynamic. The system concludes with a fermata over the final notes.

Melléklet 3.

Kocsár Miklós-Kölcsey Ferenc: Négy madrigál – kotta

NÉGY MADRIGÁL

1. ALKONYI DAL

Kölcsey Ferenc verse

KOCSÁR Miklós

Allegretto
p

S
La-la-la-la-la la- la- la- la- la- la- la- la- la- la-

Ms
La-la-la-la-la la- la- la- la- la- la- la- la- la- la- a,

A
La- la- la-la-la-la-la- la- la- la- la- la- la- la,

mp *mf* *rit.*

5
la-la-la-la-la la- la- la- la- la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la.

la-la-la-la-la la- la- la- la- la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la.

la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la- la- la- la-

Andante con moto
p

9
Nyög- ve kél az es- ti- szel- let Bal- zsam- il- lat szár- nya- in,

Nyög- ve kél a es- ti- szel- let Bal- zsam il- lat szár- nya- in,

2

13

Csol-na-kom száll a-part mel-lett Csör-gő víz-nek hab-ja-in.

Csol-na-kom száll a-part mel-lett Csör-gő víz-nek hab-ja-in.

Csol-na-kom száll a-part mel-lett Csör-gő víz-nek hab-ja-in.

17 *cresc. poco a poco*

Csil-lag s hold a víz tük-ré-ben, Zöld er-dő part-ja men-té-ben,

cresc. poco a poco

Csil-lag s hold a víz tük-ré-ben, Zöld er-dő part-ja men-té-ben,

cresc. poco a poco

csil-lag tük-ré-ben, zöld part-ja men-té-ben,

21 *mf* *poco rit.*

Bok-ra-in száz ró-zsa leng, Phi-lo-me-la köz-tök zeng.

mf

Bok-ra-in száz ró-zsa leng, Phi-lo-me-la köz-tök zeng.

mf

Bok-ra-in száz ró-zsa leng, köz-tök zeng.

Allegretto

25 *p*

La-la-la-la-la la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la

La-la-la-la-la la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la a,

La-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la,

29 *mp* *mf* rit.

la-la-la-la-la la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la

la-la-la-la-la la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la

la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la lal-la-la-la

Andante con moto

33 *p*

Csat-to-gó báj-han-go-zat-ja Mint e-züst-hab öm-le-dez,

Csat-to-gó báj-han-go-zat-ja Mint e-züst-hab öm-le-dez,

4

37

Lel- kem min- den gon- do- lat- ja Lágy ér- zés- be sü- lye- dez.

Lel- kem min- den gon- do- lat- ja Lágy ér- zés- be sü- lye- dez.

Lel- kem min- den gon- do- lat- ja Lágy ér- zés- be sü- lye- dez.

41 *mp* *cresc. poco a poco*

mp *cresc. poco a poco*

Szi- vem hab- zik mint az é- nek, S csepp- je hő sze- mem kö- nyé- nek

mp *cresc. poco a poco*

Szi- vem hab- zik mint az é- nek, S csepp- je hő sze- mem kö- nyé- nek

mp *cresc. poco a poco*

Szi- vem az é- nek, S csepp- je sze- mem kö- nyé- nek

45 *mf* *poco rit.*

mf *poco rit.*

Vi- zen, par- ton, er- dőn túl Is- me- ret- len tár- gyért hull.

mf

Vi- zen, par- ton, er- dőn túl Is- me- ret- len tár- gyért hull.

mf

Vi- zen, par- ton, er- dőn túl tár- gyért hull.

Allegretto

49 *mf*

La-la-la-la-la la- la- la- la- la- la- la-la-la-la- la- la- la-

mf

La-la-la-la-la la- la- la- la- la- la- la-la-la-la- la- la- la- a,

mf

La- la- la-la-la-la- la- la- la- la- la- la- la- la- la,

53 *rit.*

la-la-la-la-la la- la- la- la- la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la.

la-la-la-la-la la- la- la- la- la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la.

la-la- la-la- la-la-la-la-la-la-la- la- la- la- la-

Andante con moto

57 *mf*

Ég, ó sá- to- rod pom-pá- ján Mer- re vonz a mesz- sze-ség?

mf

Ég, ó sá- to- rod pom-pá- ján Mer- re vonz a mesz- sze-ség?

mf

Ég, ó sá- to- rod pom-pá- ján Mer- re vonz a mesz- sze-ség?

6

51

Leng egy csil- lag nyú- got tá- ján, Mely ott ró- zsa- szín- ben ég.

Leng egy csil- lag nyú- got tá- ján, Mely ott ró- zsa- szín- ben ég.

Leng egy csil- lag nyú- got tá- ján, Mely ott ró- zsa- szín- ben ég.

55 *cresc. poco a poco*

Csil- la- ga a sze- re- lem- nek! Hab- ja, mért da- gad keb- lem- nek?

cresc. poco a poco

Csil- la- ga a sze- re- lem- nek! Hab- ja, mért da- gad keb- lem- nek?

cresc. poco a poco

Csil- la- ga! Hab- ja, mért da- gad keb- lem- nek?

69 *poco rit.*

Hoz- zád mért gyűjt ily e- rő? Id- ves- ség tán tő- led jő?

Hoz- zád mért gyűjt ily e- rő? Id- ves- ség tán tő- led jő?

Hoz- zád mért gyűjt ily e- rő? Id- ves- ség tán tő- led jő?

73 *Allegretto* *f*

La-la-la-la-la la- la- la- la- la- la- la-la-la-la- la- la- la-

La-la-la-la-la la- la- la- la- la- la- la-la-la-la- la- la- la- a,

La- la- la-la-la-la- la- la- la- la- la- la- la- la- la,

77 *poco rit.*

la-la-la-la-la la- la- la- la- la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la.

la-la-la-la-la la- la- la- la- la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la.

la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la-la- la- la- la, la- la.

8

2, ELFOJTÓDÁS
Kölcsey Ferenc verse

KOCSÁR Miklós

Con duolo

S
Oh sír- ni, sír- ni, sír- ni, Mint

Ms
Oh sír- ni, sír- ni, sír- ni, Mint

A
Oh sír- ni, sír- ni, sír- ni, Mint

5
nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még Az

6
nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még Az

7
nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még Az

9
el- sű- lyedt, el- sű- lyedt bol- dog- ság u- tán; Mint

10
el- sű- lyedt, el- sű- lyedt bol- dog- ság u- tán; Mint

11
el- sű- lyedt, el- sű- lyedt bol- dog- ság u- tán; Mint

13 *mp* *mf*

nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még, mint
 nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még, mint
 nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még, mint

17 *poco f*

nem sírt sen- ki még Leg- fel- ső pont- ján, leg- fel- ső
 nem sírt sen- ki még Leg- fel- ső pont- ján, leg- fel- ső
 nem sírt sen- ki még Leg- fel- ső pont- ján,

21 *f*

pont- ján, leg- fel- ső pont- ján fáj- dal- má- nak,
 pont- ján, leg- fel- ső pont- ján fáj- dal- má- nak,
 leg- fel- ső pont- ján fáj- dal-

10

25 *poco f* *poco rit.* *mf* *Meno mosso* *mp*

fáj- dal- má- nak, fáj- dal- má- nak, Ki tud?
 fáj- dal- má- nak, fáj- dal má- nak, Ki tud?
 má- nak, Ki tud?

29 *mp* *mf* *poco f*

ki tud? ki tud? ki tud?
 ki tud? ki tud? ki tud?
 ki tud? ki tud? ki

33 *f* *mf* **Tempo I**

Ah, fáj- da- lom, ah, fáj- da- lom
 Ah, fáj- da- lom, ah, fáj- da- lom
 tud? Ah, fáj- da- lom, ah, fáj- da- lom

11

38 *mp* *mf* *mf* *avvivo poco a poco*

Lán-go-ló mint az e-nyém, lán-go-ló mint az

Lán-go-ló mint az e-nyém, lán-go-ló mint az

csa-pon-gó s mély,

41 *poco f* *mf*

e-nyém, csa-pon-gó s mély,

e-nyém, csa-pon-gó s mély,

csa-pon-gó s mély, csa-pon-gó

44 *f* *Poco più mosso*

Nin-csen több, nincs se-hol! nincs se-hol! S mért nem forr

Nin-csen több, nincs se-hol! nincs se-hol! S mért nem forr

s mély, nincs se-hol! nincs se-hol!

12

48

kö-nyű sze- mem- ben? S mért, hogy

kö-nyű sze- mem- ben? S mért hogy

mért nem, mért

Calando poco a poco

51

szí- vem nem re- ped meg Vér- ő- zön- nel

szí- vem nem re- ped meg Vér- ő- zön- nel

nem szí- vem, szí- vem,

54

keb- le- men, vér- ő- zön- nel keb- le- men, *p*

keb- le- men, vér- ő- zön- nel keb- le- men, *p*

nem, nem *p*

57 **Tempo I**

Oh sír- ni, sír- ni, Mint

Oh sír- ni, sír- ni, Mint

Oh sír- ni, sír- ni, Mint

60

nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még, oh

nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még, oh

nem sírt sen- ki még, mint nem sírt sen- ki még, oh

64

sír- ni, sír- ni. ni ki tud? ki tud?

sír- ni, sír- ni ki tud? ki tud?

sír- ni, sír- ni ki tud? ki tud?

(Dömös, 2002 jan. 6-10)

14

3. BÚ KÉL VELEM ...

Kölcsey Ferenc verse

KOCSÁR Miklós

Andante

S

Ms

A

mf *-3-* *-3-* *-3-*

Bú kél ve-lem, bú jár ve-lem, Ki ránt fel keb- lé- ből?

5 *mf* *p* *f*

Adj egy ró- zsát hú sze- re- lem, Ha- jad szép fűrt- jé- ből

(m)

9

mf *-3-* *-3-* *-3-*

Egy ró- zsát adj, hú sze- re- lem, Bár fő- vi- ses lé- szen,

Egy ró- zsát adj, hú sze- re- lem, Bár fő- vi- ses lé- szen,

15

13

Tán ha kín-ját el-vi-se-lem Majd ö-röm vár ké-szen!

Tán ha kín-ját el-vi-se-lem Majd ö-röm vár ké-szen!

mf Tán ha kín-ját el-vi-se-lem Majd ö-röm vár ké-szen!

13

(n)

(n)

mp

Mért nyög, mi-ért az 'es-ti szél Bo-kor er-nyő-jé-ben?

22

mp

Mért fűr-dik a ró-zsa-le-vél Har-mat hűs csepp-jé-ben?

p

(n)

16

26 *mp*

A-zért nyög, hajh, az es-ti szél, Mert én so-haj-tot-tam!

(n) hajh,

30

Har-mat-csep-ped, ró-zsa-le-vél, Sze-mem-ből on-tot-tam!

mp Har-mat-csep-ped, ró-zsa-le-vél, Sze-mem-ből on-tot-tam!

mp Hajh, ró-zsa-le-vél, Sze-mem-ből on-tot-tam!

34 *mf*

Fész-kén az ár-va fül-mi-le Ha pár-ját si-rat-ja,

mf Fész-kén az ár-va fül-mi-le Ha pár-ját si-rat-ja,

mf Fész-kén az ár-va fül-mi-le Ha pár-ját si-rat-ja,

38 *poco f*

S bú-ját é-nek-ben zen-gi le, Lá-gyúl-e bá-nat-ja?

S bú-ját é-nek-ben zen-gi le, Lá-gyúl-e bá-nat-ja?

42 *f*

Ó zen-ge-nék úgy é-ne-ke-t e-gyik éj-ről más-ra,

Ó zen-ge-nék úgy é-ne-ke-t e-gyik éj-ről más-ra,

Ó zen-ge-nék úgy é-ne-ke-t egy-ről más-ra,

46

S bér-cet, vől-gyet, fát, kö-ve-ke-t In-dít-nék sí-rás-ra!

S bér-cet, vől-gyet, fát, kö-ve-ke-t In-dít-nék sí-rás-ra!

S bér-cet, vől-gyet, fát, kö-ve-ke-t In-dít-nék sí-rás-ra!

18

50 *decresc poco a poco*

In- dít- nék sí- rás- ra, in- dít- nék sí- rás- ra,
decresc poco a poco
 In- dít- nék sí- rás- ra, in- dít- nék sí- rás- ra,
decresc poco a poco
 jajj, In- dít- nék sí- rás- ra!

55 *p*

in- dít- nék sí- rás- ra! Szűn a zá- por, s
p > pp
 in- dít- nék sí- rás- ra! Szűn (n)
p > pp
 Szűn (n)

60 *pp*

szi- vár- vány ég Fenn ső- tét fel- hős- ken, (n)
pp
 Ván- dor- sor- som
p
 Ván- dor- sor- som

64

túl-ha-lad még, Adsz egy ró-zsát,
 túl-ha-lad még, Bo-ron-gós i-dő-ken. Adsz egy ró-zsát,
 túl-ha-lad még, Adsz,

68

hú-sze-re-lem, Bár tö-vi-ses lé-szen, Tán ha kín-ját
 hú-sze-re-lem, Bár tö-vi-ses lé-szen, Tán ha kín-ját
 hú-sze-re-lem, Bár tö-vi-ses lé-szen, Tán ha kín-ját

72

poco rit.

el-vi-se-lem, Majd ö-röm vár ké-szen.
 el-vi-se-lem, Majd ö-röm vár ké-szen.
 el-vi-se-lem, Majd ö-röm vár ké-szen.

(Budapest, 2002 január 22-23)

20

4. SZERELEMHEZ
Kölcsey Ferenc verse

KOCSÁR Miklós

Andantino

Soli

S

Ms

A

5

m-

m-

m-

9 Solo

Kert- je csen- des al- ko- nyá- ban Míg csa-pong- va zúg a szél,

pp

pp

pp

21

13

A da- los bo- lyong ma- gá- ban, Si keb- le bú- sabb láng- ra kél.

Soli
17 *mp*

Könny kö- zött tó- lúl sze- mé- re A benn kűz- dő gyöt- re- lem,

21 *mf*

Önts, ah, bal- zsa- mot se- bé- re, Bol- do- gí- tó Sze- re- lem!

22

25 *mf*

Önts, ah, bal- zsa- mot se- bé- re, Bol- do- gí- tó Sze- re- lem!

mf

Önts, ah bal- zsa- mot se- bé- re, Bol- do- gí- tó Sze- re- lem!

mf

Önts, ah, bal- zsa- mot se- bé- re, Bol- do- gí- tó Sze- re- lem!

29 *mp*

Mín- den lep- ke lél vi- rá- got; Har- ma- tot mín- den vi- rág;

P

M-

P

M-

33

Én te- kin- tem a vi- lá- got, Bús ma- gány az s pusz- ta- ság,

mp

Én te- kin- tem a vi- lá- got, Bús ma- gány az s pusz- ta- ság,

37 *mf*

Is- te- né, kit haj- na- lá- ban Hú ka- rod vitt mint ve- zér,

mf

Is- te- né, kit haj- na- lá- ban Hú ka- rod vitt mint ve- zér,

mf

Is- te- né, kit haj- na- lá- ban Hú ka- rod vitt mint ve- zér,

41

Most ím é- ge- tő nap- já- ban Hí- ves ár- nyat tő- led kér!

Most ím é- ge- tő nap- já- ban Hí- ves ár- nyat tő- led kér!

Most ím é- ge- tő 'nap- já- ban Hí- ves ár- nyat tő- led kér!

45

Most ím é- ge- tő kar- já- ban Hí- ves ár- nyat tő- led kér!

Most ím é- ge- tő kar- já- ban Hí- ves ár- nyat tő- led kér!

Most ím é- ge- tő kar- já- ban Hí- ves ár- nyat tő- led kér!

24

49 *mp*

Vagy ha ked- ved szép e- gé- ben Több re- mény nem biz- tat már,

mp

Vagy ha ked- ved szép e- gé- ben Több re- mény nem biz- tat már,

mp

Vagy ha ked- ved szép e- gé- ben Több re- mény nem biz- tat már,

53

Scsil- la- god rez- gő fé- nyé- ben Nincs egy eny- hí- tő su- gár!

Scsil- la- god rez- gő fé- nyé- ben Nincs egy eny- hí- tő su- gár!

Scsil- la- god rez- gő fé- nyé- ben Nincs egy eny- hí- tő su- gár!

57 *mf*

Küldd el vég- le- hel- le- tem- re Még egy- szer hív an- gya- lod,

mf

Küldd el vég- le- hel- le- tem- re Még egy- szer hív an- gya- lod,

mf

Küldd el vég- le- hel- le- tem- re Még egy- szer hív an- gya- lod,

61

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re Könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod.

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re Könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod.

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod

65

poco a poco cedendo

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re Könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod.

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re Könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod.

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re Könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod.

69

pp

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re Könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod.

S tő- le bé- rül húnyt sze- mem- re Könny- áz- tat- ta fá- lyo- lod.

S tő- le bé- rül húnyt szemem- re Könny- áz- tat- ta fá- tyo- lod.

pp

pp

(Dömös, 2002 január 10-12)